

ŽIVOT

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS * FEBRUÁR * LUTY * 1998 * Č. 2 (477) * CENA 1,50 ZŁ

KRAJANSKÉ
OBLÁTKOVÉ
STRETNUTIA

SVET
VIDENÝ
Z KONSKÉHO
CHRBTA

ODKAZ
NÁRODU
O HĽADANÍ
ŠŤASTIA

Na začiatku nového roka sa krajania zo Spiša a Oravy už tradične schádzajú na tzv. oblátkových stretnutiach. Na našom zábere si skladajú vinše a delia sa oblátkou krajania z Oravy. Podrobnejšie o stretnutiach na str. 1 a 16-17. Foto: P. Kollárik

*Krajankám a krajanom, inštitúciám
a všetkým priaznivcom,
ktorí nám poslali vianočné
a novoročné pozdravy, srdečne ďakujeme.*

*Redakcia
a ÚV SSP*

V ČÍSLE:

Spomienky divadelníka	2
Tajomstvo ohňa	3
Budeme patrť ku Krakovu?	4
Slovenský kňaz v Massachusetts	5
Svet videný z konského chrba	6-7
O posledných chvíľach nejedného bravčeka	8
Mladí Slováci do otcovskej vlasti - MSFSM	10
Pozdrav z katovickej slovakistiky	11
Odkaz národu o hľadaní šfastia	12
Pasovanie na študenta	13
Jubilejné stretnutie na Sliezsku	14
Pozdravy k nášmu jubileu	15
Pripomíname	15
Krajanské oblátkové stretnutia	16-17
Poviedky na voľnú chvíľu	18-19
Čitatelia - redakcia	20-22
Poľnohospodárstvo	23
Mladým - mladším - najmladším	24-25
Šport a hudba	26
Móda	27
Naša poradňa	28-29
Psychozábava - humor	30-31
Stáva sa	32

NA OBÁLKE: Kacvín (hore) a skrývajúci sa za stromami Jurgov v zimnom rúchu.
Foto: J. Pivovarčík

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7
tel. 633-36-88

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
ZARZĄD GŁÓWNY

SPOŁOK SLOVÁKOV V POŁSKU
ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04, 633-09-41
tel./fax: 634-11-27

Czasopismo zostało wydane
przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury i Sztuki

Redaktor naczelny:
JÁN ŠPERNOGA

Zespół:
Peter Kollárik

Społeczne kolegium doradcze:
Augustín Andrašák, Žofia Bogačíková,
František Harkabuz, Žofia Chalupková,
Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová,
Anton Pivovarčík

Skład:
Redakcja Život

Łamanie i druk:
Drukarnia TSP

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie w terminach:
do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze
roku bieżącego lub bezpośrednio
wpłatą na konto: BDK w Lublinie
II/O Kraków 10701193-2017-2221-0100
Prenumeratę czasopisma można zacząć
w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół
i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 1,50 zł
półroczenie - 9 zł
rocznie - 18 zł

Cena prenumeraty zagranicznej
jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej
dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków
i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega
sobie prawo skrótów oraz zmian
tytułów nadesłanych tekstów.

KRAJANIA PRI OBLÁTKE

V JABLONKE

Oblátkové stretnutia MS SSP a s nimi spojené novoročné vinšovanie majú svoju dlhorocnú tradíciu aj v Jablonke. Tunajší krajania s podpredsedom OV SSP na Orave Augustinom Andrašákom a predsedom MS v Jablonke Alojzom Bugajským urobili ozaj všetko, aby nový rok privítali Jablončania príjemne.

11. januára t.r. sa v slnečné nedele predpoludnie krajania ako obvykle najskôr stretli na slovenskej omši v miestnom kostole, z ktorej sa potom pobrali rovno do vyzdobenej klubovne, kde sa už pri príprave pohostenia zvitali šikovné gazdinky Mária Kašpráková, Cecília Zboreková s dcérou Alžbetou a učiteľka Katarína Reisová.

Lámanie oblátok a koledovanie

Stretnutie, ktorého sa zúčastnilo skoro tridsať najaktívnejších členov miestnej skupiny SSP otvoril A. Andrašák. Privítal zhromaždených a zaželal im v novom roku všetko najlepšie. Potom sa s každým podelil bielou oblátkou, symbolom pokoja a mieru. Počas prípitku sa vyslovovali ďalšie novoročné želania dobrého zdravia a pohody. Odzneli tiež viaceré ľudové vinše a gratulácie. Nebolo by to však pravé oblátkové stretnutie, keby sa na ňom nespievali koledy. Mladý hudobník Adam

Jablončania sa delia oblátkou

Soljava z Hornej Zubrice sice tentokrát na stretnutie harmoniku neprinesol, ale krajanim to neprekážalo. Miestnosť sa onedlho rozozvučala mnohými známymi koledami, ako napr. Dobrý pastier sa narodil, Povedzte nám pastierovia, Dobrá novina a snáď aj najpopulárnejšou z nich - Tichá noc.

Beseda.

Sotva doznel spev, krajania sa v dobrej nálade naplno rozdebatovali. Spomínali na uplynulé obdobie, ba aj na roky svojej mladosti. Vefá sa hovorilo najmä o krajanských otázkach a o činnosti Spolku sv. Vojtecha. Účastníci stretnutia nešetrili slovami chvály ani za úspešnú organizáciu minuloročných

osláv 50. výročia vzniku nášho Spolku. Všetci mali svoje témy - veselé i vázne, a tak klubovňa bola plná ľahorúky. Poznamenajme ešte, že viacerých krajánov zaujímali otázky spojené s vybaľovaním krajanskej karty (veľa vecí im je ešte stále nejasných), ľudí, ktorí zase problematika štúdia krajanských detí z Jablonky na Slovensku a pod.

Miestnosť šumela hlasitou vratou i spevom ešte dlho. Každý mal príjemnú náladu, a keď čas pokročil, krajania sa len pomaly rozchádzali do svojich domovov. Odchádzali však s prísľubom, že sa stretnú aj na budúci rok.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

V JURGOVE

Dňa 11. 01. 1998 sa uskutočnilo v Jurgove oblátkové stretnutie, na ktorom sa zúčastnili Jurgovčania - mladí, stredných rokov i tí skôr narodení.

Podujatie otvorila krajanka Mária Głodasiková, ktorá privítala všetkých prítomných. Prvým bodom programu bolo slávnostné odovzdanie pamätnej medaily s barevkou jurgovskému krajanovi Andrejovi Vojtěškovi, ktorú mu k 50. výročiu Spolku udelenili Ministerstvo národnej obrany Slovenskej republiky.

Dalším bodom programu bolo vystúpenie mládeže základnej školy v Jurgove. Žiaci predvedli vianočné zvykoslovie spojené s pamiatkou narode-

nia Pána Ježiša Krista. Deti sa prezentovali bohatým programom, v ktorom predviedli aj výjavy z narodenia Krista. Predstavenie sa všetkým účastníkom veľmi páčilo a mladí herci boli za svoje vystúpenie odmenení potleskom diákov.

V súvislosti s tým, že to bolo na začiatku roka, nechybal ani tradičný vinš na nový 1998 rok zakončený symbolickým prípitkom. Potom sa v príjemnej atmosfére, pri teplom čaji a vianočných koláčoch, ktoré napiekli jurgovské ženy ozývali slovenské koledy a iné pesničky. Všetko čo je pekné má svoj koniec. Nadšení, s pocitom príjemne prežitého popoludnia, sa účastníci stretnutia rozchádzali do svojich domovov.

FRANTIŠEK ŠOLTYS

KRÁTKO ZO SPIŠA

21. decembra min. roka sa v Ľudovom dome v Kacvíne konala pracovná schôdza miestneho urbárskeho spolku, na ktorej určili postup tažby dreva v tomto zimnom období. Zaoberali sa tiež viacerými organizačnými otázkami spolku.

* * *

Vianočné sviatky prekvapili najmä lyžiarov, ktorí sa chystali stráviť tých niekoľko dní na lyžovačke. Sklamali sa. Ještě predpovede meteorológov sa nesplnili, lebo namiesto studenej a mrazivej zimy prišlo v januári oteplenie, aké sme už dávno nemali. Posledné zvyšky bielej snehovej prikrývky strávili teplý vietor, ktorý bol taký silný, že spôsobil v mnohých spišských obciach prestávky v dodávke elektrickej energie. (jp)

SPOMIENKY DIVADELNÍKA

Redakčné putovanie po Orave nás neraz zavedie za mnohými zaujímavými ľuďmi. Dozvedáme sa o i. mnoho neľahkých životných osudov, ktoré sú neraz natoľko pútavé, že si zaslúžia, aby sa o nich dozvedeli aj iní. V Podvuku sme tentokrát navštívili krajanu Eugena BOSÁKA, o ktorom chceme dnes napísť.

Detstvo a školské roky

Narodil sa 5. júna 1929 v Podvuku ako najstarší z troch detí Antona a Jozefíny (rodenej Nedelákovej) Bosákovcov. Sedem tried základnej školy vychodil v rodnej obci v rokoch 1936 až 1944.

- Štyri roky - hovorí E. Bosák - t.j. od štvrtej po siedmu triedu, som chodil do slovenskej školy. Z tohto obdobia si spominam najmä na učiteľa Ervína Mackoviča, ktorý nás viedol k láske ku Slovensku a slovenčine. Na jeho hodinách sme doslovali „hliali“ všetko slovenské. Učili sme sa o i o nitrianskom kniežaťi Pribinovi, o M. R. Štefánikovi, i o sv. Cyrillovi a Metodovi a Andrejovi Hlinkovi. Dodnes si pamätám aj viaceré bášničky či pesničky, napr. Nitra, milá Nitra a iné.

Eugen, ako aj jeho sestry Cecilia a Filoména, boli vychovávaní v slovenskom duchu už od malíčka. K láske ku Slovensku ich viedol najmä otec (nar. v roku 1906), ktorý si dobre pamätał obdobie pred rokom 1920, i potom, keď sa časti Oravy a Spiša dostali k Poľsku. Jeho túžba po Slovensku sa mu splnila po vzniku Slovenského štátu. Eugen chodil vtedy do školy.

- Vždy som mal veľa kamarátov - spomína. - K najlepším patrili Vlado Laš, Ignác Fiedor a Jožko Knecht. Spolu sme páslí husi a kravy, hrávali sme sa, ale zbierali sme aj hríby, jahody a iné lesné plody, ktoré potom mama predávala. Ako dnes si pamätám na rok 1939, kedy začala nemecká armáda obsadzovať Poľsko. Mal som vtedy 10-rokov. So zatajeným dychom sme sledovali, ako cez našu obec prechádzali tažké tanky - Leopardy a Tigre, od ktorých sa doslova triasla celá zem.

Po vojne, keď Eugen vychodil školu, odšiel, podobne ako viacero Oravcov, za prácou na Slovensko. Pracoval u istého gazdu v Liesku nedaleko Trstenej. Domov sa vrátil v roku 1947, t.j. v čase, kedy sa tvorili základy Spolku Slovákov na Orave. Spolu s otcom sa zúčastnil na mnohých stretnutiach krajanov. Onedlho však musel absolvoval 3-mesačný branecký kurz, ktorý bol povinný pred nástupom na základnú vojenskú službu. Dostal sa do Žerani pri Varšave, kde popri výcviku pracoval pri výstavbe automobilky. Po návrate do rodnej obce, až do narukovania na vojenskú službu, sa okrem práce na domácom gázovstve chytal mnohých príležitostných mestnaní.

Do uniformy ho „navliekli“ 27. apríla 1951 a zaradili k 35. pešiemu pluku v Nyse Lužyc-

kej neďaleko Opola, kde slúžil ako člen chenického družstva.

- Mal som veľké šťastie - hovorí E. Bosák - že som na vojne slúžil len 1,5 roka. Mládenčí o rok starší odo mňa boli na vojne až tri roky. Do civilu som sa vrátil pred koncom roka 1952, v hodnosti desiatnika. Z vojenskej služby nerád spominam najmä na zlý vzťah niektorých veliteľov k nám, ktorí sme sa nebáli priznať k slovenskej národnosti.

Rodina a divadelníctvo

Po návrate z vojenskej služby Eugen pomáhal na rodičovskom gázovstve, pracoval na stavbe cesty Zabornia-Chyžné a neskôr pri zásobovaní obchodu v Podvuku, kde pracovala jeho sestra. Roky ubiehali a nastal čas myslieť aj na ženzenie. V Podsrní mu padla do oka Genovéva Zonzelová, ktorá sa 13. júna 1957 stala jeho manželkou. Na sobáš v Podvuku - ako obaja manželia spomínajú - sa viezli aj s hostmi na šiestich kočoch.

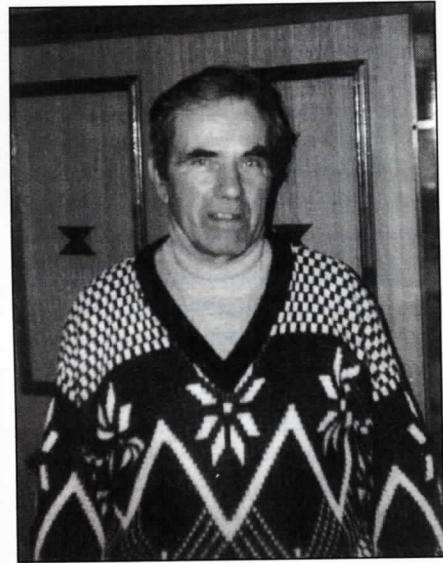
Pripomeňme, že p. Bosáková pochádza zo známej krajanskej rodiny. Jej otec tragicky zahynul počas prestrelky v Podvuku (v júni 1945), brat Ján je predsedom MS SSP v Podsrní a ona hrávala v tamojšom divadelnom súbore. Po svadbe, až do roku 1992, bola členkou divadelného krúžku v Podvuku.

- Koncom roka 1952 - hovorí Eugen - hned po návrate zo základnej vojenskej služby, som začal v našom divadielku hrávať aj ja. K ochotníctvu som sa dostal vďaka mojej sestre Cecili, ktorá ma s A. Papánkom, zakladateľom divadla, zoznámila na schôdzi MS SSP v Jablonke. Nacvičovali sme na viacerých miestach, najčastejšie však v starej škole. Pamätám sa, že súbor mal vtedy okolo 10 členov. Hrával v nom o.i. Karol Torba, Emília Oškvareková (rod. Kapušáková) a Bronislava Oškvareková (rod. Chovanecová), dve sestry Kovalíkové - Mária a Genovéva a iní.

Divadelný súbor po učiteľovi Papánkovi prevzala Anna Litviaková z Bratislav, neškôr Mária Nedeláková, Eugen Sikora, učiteľ z Hornej Zubrice, Hermína Kovalíková a teraz ho vedie Genovéva Prilinská. Do hrania v divadielku sa zapojil aj syn Eugena Bosáka, taktiež Eugen a jeho dcéra Mária spolu s manželom Tadeuszom.

Štyridsať rokov

účinkovania medzi podlžianskymi ochotníkmi je veru dlhá doba. Za ten čas vystupovali nielen na Orave, ale aj na Spiši i na Slovensku. V roku 1977 dostal Eugen Bosák medailu Za zásluhy o rozvoj KSČaS, je tiež nositeľom strieborného odznaku druhého stupňa za KPBP a má viacero ďalších diplomov a ocenení. Divadelníci z Podvuka boli v Oravské Polhole ocenení pamätnou medailou pri príležitosti 400. výročia tejto obce (1588-

1988), získali cenu Matice slovenskej a celý rad ďalších ocenení.

- Za roky môjho divadelnickeho pôsobenia - spomína E. Bosák - sme toho prežili veľmi veľa. Na naše predstavenia chodilo množstvo ľudí, takže miestnosti v hasičských zbrojniciach či školách bývali neraz také preplnené, že by sa tam už ani „špendlik“ nezmestil. Pred predstaveniami sme si sami zhотовovali kulisy, kostýmy a pod. Do hry Pytliačka žena nám uniformu požičala lesník z Hornej Zubrice. Všetkako to bývalo aj s dopravou. Najčastejšie sme na vystúpenia v iných obciach chodili na vozoch. Za tie roky sa v našom súbore vystriedali desiatky ochotníkov (mládenčí museli narukovať, dievčatá s hrami obvykle skončili po vydaji). Napriek týmto zmenám súbor pretrval a úspešne pôsobí dodnes.

- Pri hraní som šepkára nepotreboval - pokračuje Eugen - vedľ pamäti mi slúžila ako treba, nie ako teraz. Neraz sa stali aj rôzne veselé príhody. V jednej hre som hral gazdu a mal som nahnevaný buchnut' palicou o zem. Na neštastie sa špic bakule zapichol do dosiek javiska, ja som sa na nej potkol a letel som až do prvého radu, rovno medzi sediacich divákov. Smiechu bolo dosť, aj keď si mnohí mysleli, že tak malo byť! Trochu som sa sice poudieral, ale hral som ďalej, akoby sa nebolo nič stalo.

Mnoho ďalších príhod a zážitkov by sa dalo pospomínať za celé obdobie účinkovania v divadielku, s ktorým Eugen Bosák spolu s manželkou prežili najkrajšie roky. Nielen hraním je však človek živý. Bolo potrebné zabezpečiť hlavne rodinu, najmä potom, ako sa začala rozrastať. Postupne prišli na svet tri deti (Eugen, Dana a Mária), preto sa Eugen okrem práce na gázovstve zamestnal aj ako stolár v stavebnej firme v Novom Targu. Neškôr začal stavať rodinný dom, ktorý dokončil v roku 1970. Pracoval aj v zahraničí, o.i. pri výstavbe cukrovaru v Segedíne (v Maďarsku) i v bývalom Československu na

POKRAČOVANIE NA STR. 15

TAJOMSTVO OHŇA

Rodičia nás odmalička učili nechodiť príliš blízko k ohňu a nehráť sa so zápalkami. Nejako nám to však nebránilo obdivovať tancujúce plamene ohňa, ktoré nás akousi čarovnou mocou k sebe pritáhovali. Často sme si, ako deti, na ohníčku opekali zemiaky či kukuricu, a posedenia pri ohnišku nechýbali ani neskôr, počas nášho letného stanovania. Sediač v kúdoloch štipľavého dymu sme neraz rozmýšľali o prvotných ľuďoch, ktorým oheň pomáhal prežiť, alebo o hrdinoch starých gréckych bájí, o ktorých sme sa učili v škole. Medzi nimi bol aj Hefaistos (lat. Vulcanus), boh ohňa a

kováčstva.

Kedysi mali kováči v každej dedine zvláštne postavenie. Známa je skutočnosť, že okrem vlastného remesla vykonávali aj funkciu felčiarov, vytrhávali zuby a podobne. Kováčska vyhňa stála skoro v každej obci. Vynikajúcimi kováčmi boli kedysi Rómovia, ktorí výmenou za potraviny či šatstvo ponúkali mestnemu obyvateľstvu svoje remeslo, ktoré si, zrejme, priniesli už z Indie. Kováčstvo oddávna patrilo medzi remeslá, ktoré sa ako prvé začali vydeľovať z ostatných najmä pre svoju špecializovanosť. Vyžadovalo si totiž pomerne veľkú odbornosť, znalosť z technológie výroby, zručnosť, možnosť získavania vzácnej suroviny a všeobecne kvalifikovaného remeselníka. Bez kováčskych výrobkov si roľník na Orave nevedel svoju prácu ani predstaviť. Výsledkom práce kováčov boli totiž tak potrebné železné pluhy, motyky, ráfy, čiže obrúče na kolesá vozov, gnatky - sane, podbité kovovými lištami, podkovy, klince, sekery, vrtáky, reťaze, ale aj klepce na zver a špeciálne nože. Veľmi vyhľadávané bolo náradie do domácnosti, napríklad svietniky, trojnožky pod riad, na ktorom sa varilo na otvorených ohniškach a podobne. Doklady o umeleckom kováčstve sa zachovali, hoci ojedinele, aj v mestskej architektúre: obločné mreže, kovania dverí a kovové obločnice, ale nájsť ich môžeme aj na dedinách. Ide hlavne o železné náhrobné kríže, kovové ohrady okolo hrobov, kované zábradlia a iné.

Železná ohrada pri jednom z náhrobkov na cintoríne v Podvylku - pekná kováčska robota

Stanislav Kubala z Hornej Zubrice vo svojej vyhni

Dnes už ďaľko môžeme nájsť kováčov na Orave, najmä takých, ktorí sa stále venujú svojmu remeslu. Niet sa veru čo diviť. Kone, ktoré podkúvali, sú čoraz častejšie vytláčané z polí traktormi, a tie nepotrebuju podkovy, ale dobré gumy a poriadny prídel nafty. V obchodoch s priemyselným tovarom zase roľník môže kúpiť skoro všetko, takže služby kováčov využíva len veľmi zriedka. Niekoľko vyhni a kováčov som však predsa len našiel aj na Orave. Jedným z tých, ktorí sa (aj keď už len popri práci na hospodárstve) kováčstvu venujú aj dnes, je mladý Stanislav Kubala z Hornej Zubrice, ktorý svoj vzťah k tomuto náročnému remeslu zdedil po svojom otcovi - Alojzovi.

Vo vyhni

nachádzajúcej sa z starým dreveným rodinným domom Kubalovcov, som mal možnosť pocítiť vônu dymu, vidieť iskry odletujúce spod ďaľkého kladiva, počuť jeho zvonivé údery, ale aj sipot diabolískych „pajšlov“ (mechov), nadívajúcich sa ako nahnevaný moriak.

- *Voľakedy - hovorí S. Kubala - keď bolo v obci viacero koní, otec denne podkova aj desať párov kopyt. Ja som mu pritom zvykol pomáhať. Chystal som potrebné náradie, klince, čistil som konské kopytá, nahrievať som obrúče na kolesá predtým, ako ich vyskušal, či budú pasovať a podobne. Na zimu, aby sa koňom nešmykal, sme do podkov vkrúcali tzv. štule (po 4 kusy). Práca v kováčskej dielni bola veru v minulosť neľahká. Pot z čela vám tiekalo cicerkom, plúca dusil ďaľký, štipľavý dym, a v ušiach ešte dlho zuneli zvuky kladiva, dopadujúceho na nákovu.*

Neskôr, keď nastali nové časy, prišli do dedín prvé traktory. Význam kováčstva sa začal postupne vytrácať, nehovoriac o tom, že sa z neho už nedalo vyzíť. Podkovy prestali byť potrebné, málokto tiež v súčasnosti dá kováčovi urobiť motyku, keď si ju lacnejšie môže zadávať v obchode. Zbytočná sa stala aj výroba železných obrúčí na kolesá vozov, keď vyzmizli staré drevéne vozy, tzv. rebriniaky, ktorými sa kedysi zväžalo seno či obilie z polí. Kto si dnes ešte pamätá napríklad na „klorinku“, čiže železnú sponu, ktorou bolo koleso pričutené k oju. Ludia v súčasnosti nedajú kováčovi spraviť ani okopávace, veď majú modernejšie poľnohospodárske náradie, a tak v nejednej kováčskej vyhni už len veľmi zriedka počuť buchot kladiva na nákovu, či syčanie vody vo vedre, v ktorej ochladzovali rozpálenú podkovu. Dnes si mnohí kováči len s akousi nostalgiou spomínajú na staré, dobré časy, ktoré, hoci boli veľmi ďaľké, zabezpečovali im stály zdroj živobytia. A tak toto, voľakedy tak typické remeslo pomaly vyhasína, tak ako hasne oheň v kováčskej vyhni. Potomkovia Hefaista, ktorých som hľadal na Orave sú zo súčasnej situácie tak trochu smutní. Teší ich však, že sa z času na čas môžu postaviť k nákode, že ich niekto navštívi a zaujíma sa o ich prácu, ktorú vždy robili a stále aj robia zo svojho vnútorného presvedčenia, z lásky k železu a z akéhosi vrodeného nepokoja človeka, snažiaceho sa spoznávať tajomstvo ohňa.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

BUDEME PATRIŤ KU KRAKOVU?

O reforme územnej administratívnej štátu sa v Poľsku hovorí už niekoľko rokov. Všetko nasvedčuje tomu, že súčasná vládna koalícia reorganizáciu štátu presadí v najbližších mesiacoch. Existuje niekoľko návrhov. Jeden z nich hovorí o vytvorení 12 vojvodstiev (dosiaľ ich bolo 49) a asi 320 okresov. Je preto veľmi pravdepodobné, že nowosączské vojvodstvo zmizne z administratívnej mapy Poľska a jeho územie bude začlenené ku krakovskému a čiastočne k rzeszowskému vojvodstvu, ako tomu bolo pred vyše dvadsaťmi rokmi. Územie staronového vojvodstva by malo takmer 28 tisíc km² a obývalo ho 5 miliónov obyvateľov.

Preto sme sa niektorých krajanov spýtali, aký majú názor na nové administratívne delenie štátu.

- Myslím si - hovorí Dominik Bednárik z Novej Belej, - že obyvatelia budúceho krakovského vojvodstva by boli ekonomicky bohatší. Nielen to, som si istý, že vytvorením okresov by vláda bola bližšie k občanom, lebo doteraz sa na nás akoby pozerala z boka. Máme sice Oblastný úrad v Novom Targu,

ale ten má podľa mňa slabé kompetencie. Som presvedčený, že po územnej reorganizácii nám obyčajným obyvateľom bude lepšie a mnoho vecí budeme môcť ľahšie presadiť.

- Niet pochyb, že v budúcom krakovskom vojvodstve nám bude lepšie - dodáva aj Jozef Brija z Novej Belej. - Nielen to, ved' v Krakove sú školy a mnohé ustanovizne, nemocnice, ale aj sídlo nášho Spolku Slovákov v Poľsku a redakcia Život. Pre našich krajanov to bude určite prospiešné. Som tiež toho názoru, že nowosączské vojvodstvo nie všetkým vyhovovalo, ľažko tam bolo niečo vybaňať, nehovoriac už o krajanských záležitostiach. Pokiaľ ide o okresy, myslím si, že vo väčších vojvodstvách budú okresy potrebné. Domnievam sa však, že štátna správa bude vhodne rozdelená medzi budúcimi okresmi a gminami, aby nedochádzalo medzi nimi ku kompenčným sporom.

- Som si istý, že ak by sa v tejto veci konalo referendum - hovorí Anton Pivočarčík z Kacvínna, - takmer všetci obyvatelia Oravy a Spiša by povedali áno za krakovské vojvodstvo. Ani nečudo, Krakov je nielen staré po-

lské mesto a silné kultúrno-priemyselné centrum s ktorým máme dobré autobusové spojenie, ale navyše máme s ním lepšie skúsenosti ako s Nowým Sączom. Pokiaľ ide o okresy, nie som ich stúpencom. Myslím si totiž, že ich vytvorením gminy stratia aj finančne aj kompetenčne. A nám obyčajným obyvateľom pribudne len viac byrokracie, ktorú bude musieť udržiavať zo svojich daní. Zažil som už obdobie fungovania okresov, lenže vtedy sme nemali gminy. Novotarský okres, ku ktorému sme vtedy patrili mal vplyv aj na našu menšinu. Nespominam na to veľmi dobre. Čas však ukáže ako bude.

- Myslím si - hovorí Dominik Surma z Krempách, - že Nowý Sącz, ako sídlo vojvodstva, je príliš malým mestom. Tým, že sa stal sídlom vojvodstva, stratil v našom regióne Nový Targ, ktorý bol kedysi sídlom okresu. Som za vytvorenie silného krakovského vojvodstva. Z krajanského hľadiska to bude určite lepšie. Máme tam napokon sídlo Spolku a redakciu Života. Pokiaľ ide o vytvorenie okresov, toho sa nebojím. Práve naopak, tuším, že sú potrebné pre lepšie fungovanie štátnej administratívy.

Zaznamenal: JOZEF PIVOVARČÍK

KRÁTKO ZO SPIŠA

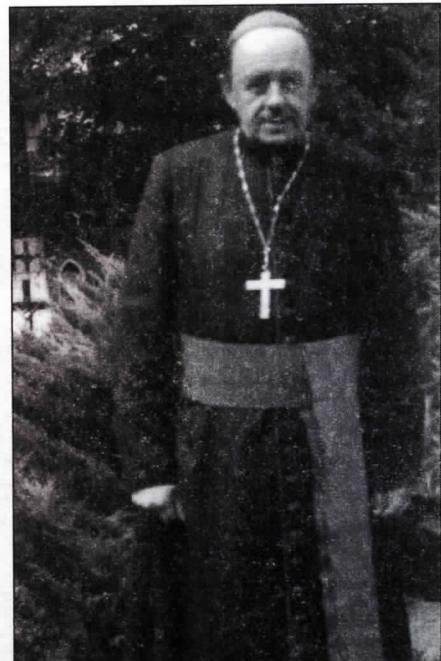
Od prvého januára sa v Poľsku zmenil colný poriadok. Napríklad cestujúci na Slovensko môže len dvakrát za mesiac doviezť bez clu 1 liter vysokopercentného alkoholu, dva litre vína a päť litrov piva. Zatiaľ nevieme ako budú colníci od turistov vymáhať rešpektovanie colných nariadení. Hovorí sa, že cestujúci budú pri prechode štátnych hraníc dostávať zvláštne colné potvrdenia o prevoze alkoholu.

Zvuk požiarnej sirény vyplaší hádam každého. Tak to bolo aj 3. januára v Kacvínne, kde tamojší hasiči zasahovali pri záchrane ľudského

života. Žiaľ, ani rýchla zdravotná pomoc nepomohla 51-ročnému Andrejovi V. z Kacvínna, ktorý podľahol srdcovému infarktu pri nakladaní býkov do automobilu.

12. decembra 1997 prezident SR Michal Kováč v príjimacom salóne Bratislavského hradu menoval 56 nových univerzitných profesorov. Ako sa dozvedáme, medzi menovanými bol aj spišský biskup Mons. doc. ThDr. František Tondra, ktorý získal profesorskú hodnosť v oblasti katolíckej teológie. K menovaniu otcovi biskupovi srdečne blažoželáme a prajeme mu v ďalšej práci veľa Božej pomoci a priezne.

Bielianska pošta zaberá časť hasičskej zbrojnice. Foto: J. Pivočarčík

SLOVENSKÝ KŇAZ V MASSACHUSETTS

Pittsfield - americké mesto založené v roku 1761, keď grófstvo Berkshire bolo ešte britskou kolóniou. Dnes je to hlavné mesto okresu Berkshire v štáte Massachusetts. Má vyše 48 tis. obyvateľov vrátane pol'skej emigrácie združenej v dvoch kluboch, niekoľko priemyselných závodov a vysokú školu. To všetko sa malebne rozprestiera uprostred Berkshirského pohoria, ktoré sa trochu podobá našim Beskydom. Štyri roky pred vyhlásením nezávislosti Spojených štátov bol v meste postavený prvý baptistický kostol, ktorý vlane oslavoval 225. výročie. Pri tejto príležitosti dvojica profesionálnych hudobníkov z Lodže (žijúcich trvale v USA), klaviristka Wanda Pernerová a jej manžel Marian (basista) spolu s autorom tohto článku usporiadali v meste veľký ekumenický koncert kresťanskej hudby, ktorý dvakrát vysiela americká televízia. Zúčastnili sa ho zástupcovia rôznych kresťanských cirkví a v programe vystúpil aj absolvent Hudobnej akadémie v Rostove Peter Breykin, hudobný riaditeľ pravoslávnej farnosti sv. Mikuláša v Pittsfielde. Práve on nás upozornil, že farárom v kostole sv. Mikuláša je rýdzí Slovák, páter Jozef PETRANIN, pochádzajúci z východného Slovenska, ktorého sme pri tejto príležitosti požiadali o rozhovor:

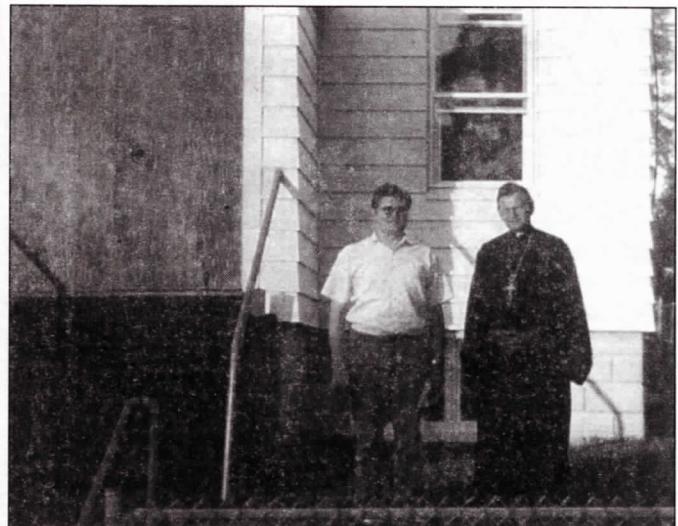
Pán farár, mohli by ste nám povedať, ako ste sa dostali z východného Slovenska až sem?

- Dovoľte, že začнем dosť odľahlou dobou, ktorá je však v mojej pamäti stále živá. Narodil som sa v obci Lipová v bardejovskom okrese. Gymnázium som absolvoval v Prahe. V r. 1951 som začal študovať na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove, ktorú som ukončil vysviackou v r. 1956. Mojím prvým pôsobiskom bola obec Hlinné v Okrese Vranov nad Topľou, kde som strávil 7 rokov. Odtiaľ som sa - na d'alších 7 rokov - presťahoval do obce Strázske, kde som sa, žiaľ, ocitol v prostredí plnom antagonizmov medzi gréckokatolíckou a pravoslávnu cirkvou. Situácia sa natoľko vyostria, že ma dokonca chceli vykázať z farskej budovy, ktorú som sám budoval. Keďže v druhej polovici 60. rokov mala naša cirkev dostatočný počet duchovných, začal som čoraz častejšie uvažovať o zmene prostredia na nábožensky tolerantnejšie. Vždy mi záležalo na tom, aby sa kresťania, bez ohľadu na vierovyznanie, vzájomne znášali a pomáhali si. Ved' sa všetci modlíme k jednému Bohu, Ježišovi Kristovi, ktorý za nás položil život. Preto by som si veľmi prial, aby si aj v mojej vlasti, na Slovensku, našli ľudia cestu k vzájomnému porozumeniu a tolerancii v náboženskom živote, práve tak, ako je to v Spojených štátach. Ja osobne nepoznám žiadnu inú krajinu na svete, kde by existovala väčšia náboženská znášanlivosť.

Manželia Pernerovci a autor článku

Preto ked' som uvažoval o zmene prostredia, myslil som práve na USA. Onedlho sa mi naskytla príležitosť uskutočniť tento zámer. Počas návštavy u nášho metropolitu v Prahe som stretol americkejho podnikateľa rusínskeho pôvodu Petra Hardyho, predsedu veľkej hliníkovej spoločnosti, ktorý ma požiadal, aby som mu ako prekladateľ pomáhal na veľtrhu v Brne. Bol to práve on, ktorý mi neskôr za-

Kňaz J. Petranin a P. Breykin pred kostolom sv. Mikuláša Pittsfielde

niekoľko mesiacov pomohol vybaviť všetky formality potrebné na cestu do USA. A tak som sa 7. apríla 1970, a s rodinou, ocitol na novom pôsobisku - v Drumble v štáte Connecticut, kde som začal pastoračnú činnosť. O niekoľko mesiacov som sa potom presťahoval do Pittsfieldu, kde pôsobím podnes.

Môžete mi niečo povedať o vašej farnosti?

- Pravoslávna obec v Pittsfielde vznikla ešte v období prvej svetovej vojny, presnejšie na rozhraní rokov 1914/1915. Väčšinu farníkov tvorili ruskí a ukrajinskí prístahovalci - spolu asi 250 rodín - ktoré boli zamestnané vo svetoznámej priemyselnej firme General Electric. Veriaci sami pre potreby farnosti prestavali súkromný dom na kostol, v ktorom sa pod sanktuáriom nachádza aj obytný apartmán a zasadacia sála.

Počul som, že práve v súvislosti s firmou General Electric vznikli u vás veľké problémy...

- Možno povedať, že všetko, čo sa tu odohralo, sa spája s touto firmou. Kedysi, keď pracovala na vojenské účely, zamestnávala vyše 10 tis. pracovníkov z nášho mesta a celého okolia. Po vojne, keď klesol odbyt, boli mnohé prevádzky zrušené a pracovníci prepustení. Dnes na našom území funguje len jedna prevádzka GE, ktorá zamestnáva ok. 1500 pracovníkov. V súvislosti s tým väčšina poľ'ských prístahovalcov, ale aj príslušníkov našej cirkvi musela od nás odísť a hľadala si prácu inde. Aktuálne k našej farnosti patrí len okolo 60 veriacich, ktorí nie sú v stave udržať si knaza. Preto som si musel nájsť druhé, dodatočné zamestnanie. Pracujem v podniku Crane Company vyrábajúcim bankovkový papier a pritom vyvijam pastoračnú činnosť.

Pán P. Breykin mi hovoril, že prejavujete starostlivosť aj o kostoly na Slovensku...

- Áno. Ako možno viete, pravoslávna cirkev vybudovala v posledných rokoch vyše sto kostolov na východnom Slovensku. Spája sa to o.i. s tým, že väčšina kostolov, ktoré v rokoch 1950-68 patrili nám, bola vrátená gréckokatolíkom. Tak napr. len naša maličká farnosť prispela čiastkov 7000 dolárov na výstavbu nového kostola v Bardejove.

Žijú na vašom území aj ďalší Slováci?

- Ja osobne som žiadneho nestretol, viem len o niekoľkých Čechoch, ktorí žijú u nás. Najbližšie mesto, kde sa nachádzajú slovenskí prístahovalci, je Albany, hlavné mesto štátu New York, ležiace asi 35 mil' na západ od Pittsfieldu.

Od vášho odchodu do USA uplynulo už pekných päť rokov. Boli ste odvtedy aspoň raz na Slovensku?

- Zatiaľ ešte nie. Bol som len v Česku a vtedy ma zastupoval knaz z Albany. V tomto roku sa však chystám na dovolenkú, počas ktorej určite navštívim aj Slovensko, a nie je vylúčené, že aj Krakov.

Srdiečne pozývam a d'akujem za rozhovor.

Zhováral sa: JERZY M. BOŽÝK

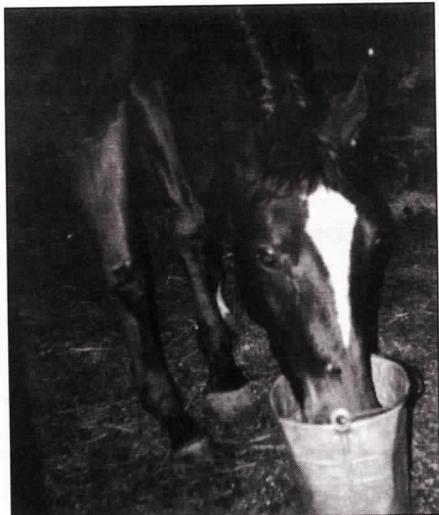
SVET VIDENÝ Z KONSKÉHO CHRBTA

Za koňa, ako sa to píše v klasickej dráme, dávali kedy králi celé svoje kráľovstvá. Na námestiah mnohých miest na nás dodnes hrdo hľadia generáli a vojvodecovia, sediaci na bronzových tátosoch. Maliari klasizmu si na koňoch všímali predovšetkým ich ušľachtilosť vyplývajúcu z rodokmeňa, ktorú spájali so symbolom bohatstva a majestátu. Motívy s koňmi sa často objavujú v galériach a múzeách, ale aj v zbierkach na hradoch a zámoch. Veľa príbehov o koňoch mi v mojom detstve porozprával najmä starý otec, ktorý s nimi prišiel do styku počas 1. svetovej vojny na bojiskách v Haliči i Taliansku. O koňoch som toho veľmi veľa prečítať už ako chlapec. Zaujala ma o. i. indiánky Karla Maya, z ktorých som sa veľa dozvedel o živote na Divokom Západe a najmä o mustangoch, divých a nesputaných koňoch. Jazdili na nich predsa moi vtedajší hrdinovia - Winnetou (dodnes si pamätám Hattatitlu, koňa vodcu Apačov) a Old Shaterhand. Čítal som tiež o bojovných Amazonkách, i o Guliverovi, ktorého spisovateľ Jonathan Swift v jednom príbehu zaviedol do krajiny koní. Tam tieto zvieratá hovorili ľudským hlasom a do voza i do koča zapriahali ľudí! Veľa by sa dalo povedať a napísat' o týchto ušľachtilých a múdrych zvieratách, sprevádzajúcich človeka už od vekov.

Kone, pomocníci i priatelia človeka

Na oravských dedinách sa v minulosti chovalo veľa koní. Dlhé roky slúžili rolníkom najmä pri pol'ných prácrach ako záprahové zvieratá. Za prapredka koní sa pokladá kôň przewalského, spokrynený starpanom, dávno vymretým divým koňom. Ako divé zvieratá lovili kone už pravekí ľudia, hlavne na mäso.

Bryza vysmädla. Foto: P. Kollárik

J. Omylaková so svojimi oblúbencami. Foto: S. Omylak

Domestikované (zdomácnené) boli v neolite a využívané na ťah i na mäso, neskôr ako jazdecké a nosné zvieratá na lov, na vojnovej účely, prepravu osôb a tovaru, na prácu v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a na šport. Najušľachtiejšie sú arabské kone (plno-krvníky), ktoré sa začali do Európy dovážať z Arábie okolo roku 1620. Na začiatku 70. rokov bolo v Poľsku skoro 3,8 mil. koní, potom sa ich počet začal rýchlosťou znižovať. Kone začala z poľnohospodárstva vytláčať mechanizácia, najmä traktory.

Chcete si zajazdit?

Hľadáte spestrenie svojej letnej dovolenky? Chcete okrem potuliek oravskou prírodu obdivovať jej krásy aj z konského chrabta? Ak áno, máte už k tomu výbornú príležitosť napríklad vo Veľkej Lipnici (kde sú na jazdenie 2 kone u Adamčíkovcov) no a v Hornnej Zubriči - u Omylákovcov, kde som sa zašiel povyzvedať, ako to s tým jazdením vlastne vyzerá.

- *S chovom koní na jazdecké účely sme začali v júli 1995 - hovorí Joanna Omylaková, „v civilé“ učiteľka biológie, chémie a anglického jazyka v ZŠ v Studenej Diere. - Neskôr to boli kobylinky Bryza a Hola, kúpené až v kieleckom vojvodstve. Neskôr k nim pribudla Alaska a Hania, a teraz máme už dva kone aj zo svojho chovu. Bryza nám dala kobylinku Cyriu, ktorá má teraz 1,5 roka a Alaska žrebčeka Alana, ktorý má práve rok. V marci čakáme narodenie jeho „súrodenca“.*

Ako sa dvaja mladi ľudia, Joanna a jej manžel Stanislav, absolventi Poľnohospodárskej akadémie v Krakove (odbor zootechnika), dostali ku koňom? Asi to nebude ľahké uhádnuť, najmä keď povieme, že obaja z nich majú veľmi blízky vzťah k zvieratám. Iniciátorom chovu koní je však najmä Joanna, ktorá sa sem, do Zubrice, vydala. Pochádza totiž z

okolia Tých, kde bol jej starý otec dlhé roky výborným kováčom. Kone však nielen podkúval, ale niekoľko aj sám choval. Dodajme, že vzťah Joanny ku koňom sa ešte viac prehľbil vtedy, keď jej otec (ako 14-ročnej), kúpil žriebä - Ganga. Mala ho vyše 10 rokov. Zo svojich súrodencov (má ešte dve mladšie sestry), je jedinou, ktorej hlboký vzťah ku koňom a k zvieratám vôbec pretrval až dodnes. A to je dobre, ved' sa aj hovorí:

Kto má rád zvieratá, nemôže byť zlý ani k ľuďom.

Presvedčil som sa o tom na vlastné oči a uši aj ja sám. Tak zapálene a s láskou hovorila o svojich koníkoch a o ich „figľoch“. Dozvedel som sa o. i. o rivalizácii v stáde medzi kobylkami Holou a Alaskou, ktorá sa po ozrebení ujala vedenia stáda a doslova „zdegradovala“ Holu. Že ako? No, pohrázla ju... Nemenej zaujímavý je aj fakt, že hoci kone vo všeobecnosti ľubia kockový cukor, Bryza nie - ona ho vypľúva! Pochutá si však na mrkve či jabĺčku. Je prieberčívaj aj ináč. Nenapije sa nielen zo špinavého vedra, ale ani z toho, z ktorého predtým pil pes, strážiaci ich. Stádo šiestich koní, ktoré v súčasnosti Omylakovci vlastnia, je malopoľskej rasy. Sú medzi nimi dva hnedačky, tri gaštany a jeden vraník.

- *Návštevníkov, aj keď nie veľa, sme v lete už mali - hovorí Joanna. - Prichádzali z Oravy, ale aj z Krakova, hoci o nás ešte málokto vie. Koňom sa najviac tešíli deti, ktoré sa sice obávajú vysadniť na také vysoké zvieratá, ale o to radšej sa pri nich a s nimi fotografiujú. S niektorými turistami, či radšej turistkami, sme už zažili aj veselé scény. Najprv je to obojstranná obava. Kôň hned vycítí neistotu sviatočného jazdca a môže ho zhodiť. Sem-tam sa niektorá pani z mesta už aj skotúľala z konského chrabta, ale všetko sa skončilo dobre a so smiechom. Potom už išlo*

všetko ako po masle a nakoniec mnohí ľutovali, že sa im dovolenka už skončila. Viacerí však slúbili, že sa vrátia aj v tomto roku...

Spýtal som sa, prečo ich kone nemajú podkovy. Vysvetlili mi, že jazdia väčšinou po mäkkých lesných cestách a chodníčkoch, takže podkovy im nie sú potrebné.

Koňko stojí kôň?

Nuž za jedného „malucha“ (Fiat 126 P), by ste už pekného, plnokrvného žrebca asi aj dostali. Udržať však šesť koní a popri tom nemalé hospodárstvo, to sú značné výdavky a najmä veľa práce od rána do večera. Všetky kobylinky majú o.i. licenciu, ktorú však dostanú až po ožrebení sa. Každé žriebä dostane v Oblastnom zväze chovateľov koní v Krakove „rodný list“, za čo majiteľ zaplatí 100 zlých, a tak k jednému výdavku pribúdajú ďalšie, napr. za pripúšťanie kobyiek k žrebcom a pod. Treba si ešte uvedomiť, že kôň ročne zožerie okolo 2 ton sena, okrem toho množstvo ovsu a iných plodín, napr. mrkví. Na jazdenie je potrebné sedlo, ktoré stojí okolo 1 000 zlých, a keď k tomu pripočítame výdavky na uzdy, kantáre, zubadlá a iné veci, je toho viac ako dosť. Jazdec by mal mať aspoň vysoké čižmy, vhodný odev a pod. Ak si všetko pekne zrátame vychádza nám, že chovať kone nie je dnes lacná zábava. Samozrejme, že aj Omylakovci sa museli najskôr zdáliť, aby po čase, ako dúsfajú, mohli ich koníky niečo „priniesť“ aj do domácej kasy. Zatiaľ však so všetkým postupne začínajú. Zaregistrovali sa v gminnom úrade v Jablonke, a po vlaňajšej letnej sezóne bilancujú svoje prvé zisky a straty. Sú zatiaľ v hlbokom mínuse, hoci navyše turistom na pobyt prenajímajú aj dve troj-a štvorposteľové izby.

- To čo robíme - hovorí Joanna - je zatiaľ viacej naším koničkom, ako zdrojom príjmov. Manžel totiž pracuje na gazdovstve a pri koňoch, a ja zarábam ako učiteľka. Ináč by sme z koní nielen nevyžili, ale nezarobili by sme ani na ich udržanie! Ku koňom vstávam skoro ráno aj ja, potom škola, a večer som zase pri nich. Cez deň ich kŕmi a opatruje manžel...

V maštali, ako aj vo výbehu musí byť vždy čisto a poriadok. Koníky tiež neradi vyčkávajú na napojenie a kŕmenie, no a je len samozrejmé, že si potrpia na česanie a kefovanie. Ich srst' sa na slniečku len tak blyší.

Kôň domáci,

(Eguus caballus) patrí medzi nepárnokopyníky, a je charakteristický vysokými stíhlymi nohami, na ktorých má vyvinutý len 3. prst, pokrytý mohutným kopytom, kym 2. a 4. prst sú zachované len vo forme podkožných rudimentov. Kobylinky pohlavnne dospevajú vo veku 12 až 18 mesiacov, kym žrebce ako 10 až 20 mesačné. Na jazdenie a do koča sa využívajú teplokrvníky, ktoré majú ľahšiu stavbu tela ako mohutné a silné chladnokrvné kone. Kôň môže jazdiť, ako som sa dozvedel, až do veku 16 až 18 rokov, a obvykle sa do-

Koničky v plnej krásse. Foto: S. Omylak

žíva 25 až 30 rokov (výnimocne až 50 rokov). Výška jazdeckých koní v kohútiku je okolo 170-175 cm a ich hmotnosť dosahuje 500-600 kg. Pre jazdu detí sú najvhodnejšie poníky, vysoké iba 120-145 cm s hmotnosťou okolo 250-300 kg. Žrebnosť kobýl trvá 310-360 dní. Dávajú ročne 1 žriebä, počas života priemerne 6-12 žriebat. Žriebatá hned po narodení stoja na nohách, sú veľmi čulé a živé. Odstavujú sa od kobyly vo veku 5-6 mesiacov a telesnú dospelosť dosahujú ako 5-6 ročné. Keď majú už úplne vyvinutý trvalý chrup dosahujú telesnú dospelosť. S učením a privykaním mladých koní pod sedlo zatiaľ Omylakovci nemali väčšie problémy.

Chvíľka zamyslenia

Skúsme si predstaviť úzku polnú cestu vedúcu do nedalekého lesa a vy idete po nej na koni. Okolo spievajú vtáci, šumí hora a kôň, na ktorom sa tak hrdo nesiete, si iba spokojne odfrkuje, a niekedy veselo zaerdží. A pohľad do hlbokých a mûdrych očí Alasky, v

ktorých sa ako v benátskom zrkadle odráža obraz prekrásnej oravskej krajiny s pooranými poliami, modré nebo a plávajúce biele chumáčiky oblakov priam nútí človeka, hoci len na chvíľu, zamyslieť sa nielen nad vztáhom ľudí k prírode a zvieratám, ale aj nad tým, kam sa to vlastne v dnešnom uponáľanom svete všetci tak bezhlavo ženieme. Pacháime sa celý svoj život ozaj len za hmotnými statkami? Chceme iba stále novšie autá, domy, oblečenie či ženy? Túžime iba po cestách do ďalekých a exotických krajín? A či to je ozaj už všetko? Zastavme sa na chvíľu, zabrzdime, nadýchajme sa živice, ktorou voňajú oravské hory a lesy a nechajme sa unášať rozprávkovému tátosovi. A vôbec mi teraz nejde o toho plechového, majúceho pod kapotou desiatky, ba stovky koní. Hoci, kto by nechcel mať aj takého?! Skúsme svoje detské sny splniť radšej v sedle. Alaska, Bryza, Alan i ďalší na nás netrpezlivo čakajú...

PETER KOLLÁRIK

KRÁTKO Z ORAVY

V súvislosti s nespokojnosťou s priebehom komasácie vo Veľkej Lipnici sa na záver minulého roka uskutočnilo stretnutie občanov so zástupcami vojvodského a oblastného úradu, krakovského geodetického úradu a lipnickým vojtom Franciszkom Adamczykom. Ako sme sa dozvedeli, všetky pripomienky majú byť zohľadené v novom pláne, ktorý bude občanom predstavený na jar t.r. Priebeh komasácie sa zase o niečo oneskorí.

* * *

Vďaka miernej zime sa na hraničnom priechode vo Veľkej Lipnici -

Winiarczykówe pokračuje v práciach na stavbe novej colnice. Predpokladá sa, že do konca roku 1998 bude novostavba ukončená.

* * *

Vojt Czarného Dunajca Kazimierz Dzielski odovzdal koncom minulého roka ocenenia manželským párom, ktoré prežili spoločne više 50 rokov. Medzi tými, ktorí sa dožili tohto významného jubilea, boli aj Pekelníčania: Anna a Ignác Tomasíkovi, Anna a Wincenty Wesołovskí, Anna a Ignacy Nowakovi, Mária a Jozef Okarmusovi. Srdečne blahoželáme.

PETER KOLLÁRIK

O POSLEDNÝCH CHVÍĽACH NEJEDNÉHO BRAVČEKA...

Počas cest po Orave som sa pokúšal dozviedieť niečo viac o zložení stravy miestnych roľníkov, najmä o produktoch, ktoré si sami vyrábajú. Je zrejmé, že v tomto hornatom kraji boli a sú najrozšírenejšie najmä rastlinné a mliečne výrobky. Zo živočíšnych produktov bolo kedysi hlavným doplnkom ich stravy najmä ovčie mäso, neskôr bravčovina. Zimné mesiace a najmä predvianočné obdobie sa preto v mnohých oravských a spišských dedinách nesú v znamení zabíjačiek. Kým však k nim prejdeme poznamenajme, že napríklad klobásky jedávali ľudia už pred 3 500 rokmi v Babylone a starej Číne a Homér, autor slávnych historických eposov Ilias a Odysea, spomína klobásu ako veľmi oblúbenú pochúťku Grékov.

Kvik, kvik

- ozýva sa z nejedného chlievika či dvora, keď kráčame v predvianočnom období po mnohých oravských dedinách. Nejeden krocháčik, ktorý si ešte donedávna spokojne vylihol vo svojom chlieviku, smíval o kukurici, plnom válove a nič netušiac príberal na váhe ešte nevedel, že jeho idyla sa pomaly končí, že sa jeho prasačí osud neúprosne naplní. Nevedel ani, že ho onedlho odtiahnu od jeho válova. Dobre, že nerozumie ľudskej reči, ináč by už dávno ušiel kade ľahšie. Nevyčkal by veru na Tomáša, t.j. 21. decembra, kedy sa v minulosti na mnohých dedinách začínali zakálačky. Verilo sa totiž, že mäso vtedy dlhšie vydrží v čerstvom stave. Ako mi však povedali viacerí gázdovia na Orave, dnes sa tento

Chudák bravček...

termín už tak prísne nedodržuje. Ved' ani nečudo. Pár dní pred Štedrým večerom majú mnohí úplne iné starosti, než zabíjačky. Mäso musí byť pripravené už oveľa skôr, takže prvé bravčeky sa lúčia so životom už od novembra. V dnešnej modernej dobe totiž v mnohých domácnostach vlastnia chladničky a mrazničky, takže nie je problém udržať mäso čerstvé nielen do Vianoc, ale aj dlhšie. Kedysi, keď ľudia na dedinách museli klobásky, jaternice, bôčik, tlačenku či iné pochúťky uchovávať len na studenom mieste kdesi v komore, či na povale, boli zabíjačky oveľa neskôr.

Zabíjačka

v každej domácnosti bola a je významná udalosť, ale aj kopa roboty. Práve, keď som sa zastavil v Podvlku povyzvedať sa niečo o zabíjačkách, mali už vyše 130-kilogramového brava zaveseného na hákoch u miestneho poštára E. Lacha. Okolo brava bolo plno práce.

Kŕdeľ moriakov - čoraz častejší obrázok na Orave

Okrem domácich sa pri ňom najviac zvítal najmä sused, Juraj Gajevský, ktorý svinku „zniesol“ zo sveta.

- Bývajú také roky - hovorí E. Lach - keď zabijame aj dve prasce. Toto sice nepatrí k tým najväčším, vedľ pred troma rokmi sme mali brava väziaceho okolo 400-kg, ale sviatky sa blížia, mäso je potrebné, a aj tak by už za tých pár dní veľa nepribral. Z hlavy, uši a jazyka robíme, tzv. cvaniaka, t.j. tlačenku, zo zachytenej krvi, ktorú pomiešame s jačmenou kašou alebo krúpami vynikajúce jaternice, potom bôčik, krkovičku, dva druhy paštety, klobásy a iné pochúťky.

Veľmi chutným a mimoriadne oblúbeným jedlom na Orave je vraj „svinské riňo“, čiže bravčová hlava a „kvašnica“, t.j. kapustová polievka, v ktorej sa varila hlava. Z vyvarených bravčových paprčiek, kože a uši robievanujú chutnú huspeninu, ktorú napr. v Dolnej Zubrici - ako mi povedal miestny richtár Albin Pacholský - nazývajú „zažemblina“.

V každej oravskej dedine je viacero mäsiarov (aj tých nevyučených), ktorí majú v čase zabíjačiek množstvo práce. V Podvlku okrem J. Gajevského aj Jacek Gribáč i iní, v Dolnej Zubrici Jozef Kovalčík, Vendelín Gonšorczyk, Emil Solava a ďalší.

Ty mne a ja zase tebe

Tak by sa asi najjednoduchšie dala vysvetliť dávna zásada, súvisiaca s roznášaním tzv. výslužky alebo po spišskej „krzeptu“. O čo išlo? Na oravských dedinách kedysi patrilo k dobrému zvyku (škoda, že sa nezachoval do dnešných čias), že po zabíjačke zanesli rodine a blízkym susedom tie najchutnejšie kúsky. Pretože vtedy skoro každý zabíjal aspoň jednu svinku, potom zase oni priniesli výslužku im. A tak dookola. Bolo to veru dobre. Vedľ keď medzitým niekto svojho bravčeka, t.j. slaninku, klobásky, jaterničky alebo tlačenku už dávno zjedol a pozeral sa už

len na mastné motúzky, prichádzali s výslužkou raz jedni, raz druhí, a tak v komorách bola vždy čerstvá bravčovina.

- Výslužku - hovorí A. Pacholský - nosíme sice aj v súčasnosti, ale už radšej len v rodine. Niežebysme sa „báli“, že by nám sedia na „revanš“ nič nepriniesli, ale jednoducho dnes už mnohé zvyky z minulosti až tak dôkladne nikto nedodržuje. Je to iste škoda, ved’ aj takto sa udržovali dobré medziľudské vzťahy. Teraz sme mnohí asi viac uzavretejší do seba ...

Moriaky,

konkurencia prasiatok na Orave? Dost’ som bol počas svojich potuliek Oravou prekvapený, keď som sa dozvedel, že viacerí oravskí roľníci, zrejme ovplyvnení Amerikou, sa pomaly začínajú „modernizovať“ aj v svojej strave. Že ako? No, popri chovaní prasiatok, kupujú v posledných rokoch moriaky! A pretože nemajú ďaleko na Slovensko, kde sú moriaky - ako mi povedali - lepšie a hlavne lacnejšie, kupujú ich najmä v Tvrdošíne či Trstenej. Mnohí si ich však

dovážajú aj z Nového Targu, kde je veľkochov tejto hudrajúcej hydiny. Prestal som sa už diviť tomu, prečo ma v mnohých oravských dvoroch neraz okrem psieho brehotu vítiako prvé práve moriaky. Je sice pravdou, že moriak má vynikajúce mäso, ktoré možno pripraviť na množstvo spôsobov, ale na druhej strane sa tým z mnohých domácností vytráca čaro zabíjačiek.

Prasiatka

však na Orave nadľaď vedú. Vráťme sa teda ešte k nim a k atmosfére ozajstných zabíjačiek na oravskej dedine.

- Vol’akedy - hovorí Filoména Omylaková z Hornej Zubrice - sme prasatá chovali najmä na slaninu. Niekoľko bolo hrubá na dlaň ba aj viac. Teraz je to iné. Svinky sa obvykle chová hlavne kvôli mäsu. Dávnejšie sme zabíjali napríklad aj telce, dnes menej. Všetko sa mení, a pomaly nič nebude také ako vol’akedy.

Musíme jej sice v mnomohom dať za pravdu, ale v skutočnosti to predsa nie je až také zlé, ako sa zdá. Krochajúce prasiatka len tak ľahko nevymiznú zo svojich chlievikov v orav-

ských hospodárstvach. Sú pre miestnych roľníkov a nielen pre nich, zdrojom kvalitného a chutného bravčového mäsa a všetkých tých dobrôt, ktoré sa z neho dajú urobiť. Hoci život bravčeka je pomerne krátky, slúži predsa nám, ľuďom. A šunky či klobásy sú neraz jedným z hlavných a veľmi vyhľadávaných jedál najmä na dedinských svadobných hostinách. Mnohé, vtom aj štýlové reštaurácie ponúkajú hladný turistom o.i. zabíjačkové speciality. Často sú veru poriadne „mastné“ - mám na mysli samozrejme ich ceny, ale ani to nás neodstrašuje. Chceme si predsa aspoň niekoľkokrát v roku na týchto dobrotách pochutnať. A keď bývame v činžiaku a navyše nemáme mamu či starú mamu kdesi na dedine, čo iné nám ostáva.

Na Vianoce sa však s ochutnávaním zabíjačkových dobrôt muselo čakať do polnoci Štedrého večera, kedy sa končil prísny pôst. Potom už nič nebránilo nasýtiť sa nielen vôňou, ale najmä ozajstnými zabíjačkovými pochúťkami.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

KRÁTKO Z ORAVY

2. decembra 1997 objavila polícia v dome vo Veľkej Lipnici mŕtveho 30-ročného občana. Policajtov zavolala matka mŕtveho potom, ako už niekoľko dní neotváral dvere. Príčiny smrti sú neznáme.

5. decembra 1997 došlo k požiaru v obchode s textilom a obuvou v Jablonke, ktorého príčinou bol skrat v elektrickej inštalačii. Straty sa odhadujú na 35 tisíc zlôtých.

V Hornej Zubrici, nedaleko požiarnej zbrojnice, je vybudovaný nový drevený most (na snímke), ktorý nahradil bývalý, zničený povodňou.

Na zasadani gminnej rady v Jablonke bola schválená výška cestnej dane na rok 1998.

Majitelia autobusov (do 15 miest na sedenie) budú platiť 216 zl., od 15 do 30 miest - 396 zl. a za autobus nad 30 miest - 871 zl.. Za nákladné automobily s celkovou hmotnosťou od 2 - 4 ton sa platí 317 zl., od 4 - 6 ton - 432 zl., od 6 - 8 ton - 511 zl., od 8 - 10 ton - 756 zl. a nad 10 ton - 994 zl. Ak vlastníte osobný automobil alebo traktor cestnú daň už neplatíte, lebo je započítaná vo zvýšenej cene za benzín a naftu. Platí sa však za príves: od 5 - 20 ton - 144 zl., vyše 20 ton - 252 zlôtých a za tzv. sedlový príves - 994 zl. Majitelia psov zaplatia v tomto roku za svojich štvornohých miláčikov 11 zl.

Novým nowosączským vojvodom sa stal Lucjan Tabaka (AWS), bývalý zástupca vedúceho Oblastného úradu v Novom Sáči, ktorý na tomto stanovisku vystriedal Mareka Oleksińskiego.

Vo Veľkej Lipnici došlo k požiaru automobilu záchrannej služby, ktorý začal horieť počas prepínania benzínového náhonu na plynový. K zraneniam naďaste nedošlo.

Aj počas miernej tohorečnej zimy si jelenia zver občas hľadala obživu až pri ľudských príbytkoch. V Hornej Zubrici - Studenej diere sme zbadali srnku (na snímke), ktoré hľadalo ukázať silnejší ako jej vrodená ostrážitosť.

Vyše 2 milióny kusov rybej násady v celkovej hodnote 80 tisíc zlôtých (vtom najviac lipňov, pstruhov a lososov), vypustili nowosączskí rybári do Dunajca a Popradu, ako aj do ďalších riek a potokov na Orave. Snažia sa tak zarybniť vodné toky, ktoré najviac utrpeli počas vlaňajšej júlovej povodne.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Mladí Slováci do otcovskej vlasti - MSFSM

Svetový rok Slovákov (SRS) 1997-1998 s množstvom kultúrnych, športových, vzdelávacích, duchovných i spoločeských podujatí na Slovensku i v slovenskom svete vstupuje do roka 1998. Takmer 120 významných matičných i nematičných podujatí vystrieda druhá vlna akcií venovaných slovenskej spolupatričnosti na celom svete a propagáciu hodnot Slovenska.

Rok 1998 je o.i. rokom tretieho ročníka Matičného svetového festivalu slovenskej mládeže (MSFSM) na Slovensku. Bude to čas, v ktorom si pripomieneme 135. výročie založenia Matice slovenskej (1863), predvečer 150. výročia ustanovenia prvej Slovenskej národnej rady (1848) a 60. výročie odchodu Andreja Hlinku (1938).

Po známom folklórnom festivale Východná a iných významných, národných i medzinárodných podujatiach venovaných Svetovému roku Slovákov sústredí na svoju pôdu mladých Slovákov z celého sveta naša najstaršia národná, vedecká, kultúrna i spoločenská ustanovizeň, Matica slovenská, v Turčianskom Svätom Martine v dňoch 31.7. - 8.8.1998.

Matica slovenská po svojom oživotvoreni opäťovne vníma všetkých Slovákov na svete (približne 2,5 milióna za hranicami Slovenskej republiky) ako integrálnu súčasť slovenského národa a svojím Národným programom poskytuje pomocnú materinskú ruku každému, kto to s nárom i duchom slovenským myslí skutočne dobre, každému, kto kráča v šlapajách zakladateľov a rozvíjateľov Matice slovenskej.

Slovenský svet a jeho budúcnosť - také je motto celého festivalu, bohatého na kultúrno-spoločenské, turistické, poznávanie i zoznamovacie programy. Dni zábavy, spolupatričnosti, oddychu, dni Slovákov zo všetkých kontinentov, výlety a vykrocenia po slovenskej zemi, priateľské, kamarátske a inšpirujúce stretnutia mladých Slovákov z celého sveta, to sú príslušné programovej skladby deviatich slovenských dní, na ktoré bude nadvázovať výstup na národný vrch Slovákov Kriváň a Slovenské národné slávnosti v Báčkom Petrovci (Juhoslávia).

Turčiansky Svätý Martin, sídlo Matice slovenskej, jeho malebné okolie i ostatné turistické, prírodné a umelecké skvosty Slovenska sa otvárajú mladým ľuďom v piatom roku novej slovenskej štátnosti a nezávislosti, na čom majú svoj podiel aj Slováci žijúci dlhé desaťročia mimo svojej otcovskej vlasti (Európa, USA, Kanada, Južná Amerika, Austrália, Južná Afrika, diaspóra v Ázii). Našim úsilím

bude pritiahanuť na Festival čo najúplnejšie zastúpenie krajín a štátov slovenského sveta.

Slovenská mládežnícka kreativita a kultúrna vyspelosť bude dôstojnou manifestáciou stoviek mladých, talentovaných Slovákov, súborov, ale i záujemcov o slovenskú zem a jej dych.

Matica slovenská ako organizátor s podporou Svetového kongresu Slovákov Vás pozýva na Slovensko, veriac, že takto ojedinelá ponuka zušľachtovania vzájomných slovensko-slovenských kontaktov nájde aj v roku 1998 odúsevnenú reakciu mladých ľudí. Vaša návštěva Slovenska nemusí skončiť záverečným dňom Festivalu, ale môže pokračovať návštěvou d'alších končín Slovenska a d'alších národností.

Veríme, že všetky slovenské informačné média a slovenské spolky v zahraničí budú podobne ako tento príhlas - oznamovať naše informácie Slovákom v sade, kde ich zahnal osud. Informácie budú dostupné aj na sieti INTERNET <http://www.matica.sk>.

Terajší pracovný kontakt: Členské ústredie Matice slovenskej v Martine, tel. 00421 842/391 97, 318 61 alebo Krajanské múzeum Matice slovenskej v Bratislave, tel. 00421 7/325 074, 323 952.

Daj Boh šťastia!

JOZEF MARKUŠ
predseda Matice slovenskej

Z PREDBEŽNÉHO PROGRAMU FESTIVALU

- 30.-31. 7. 1998 - Príchod účastníkov MSFSM do Martina
31. 7. - Otyárací ceremoniál a program Vitajte na Slovensku
1. 8. - 135. výročie vzniku MS s programom Slovensko a slovenský svet prítomnosti
2. 8. - Slávnostná sv. omša a služby Božie Matičná nedele - kultúrne, spoločenské, športové a turistické akcie
3. 8. - Deň oddychu (výlety, šport, návštevy)
4. 8. - Deň MS s konferenciou Matica slovenská a slovenské zahraničie Deň Slovákov z Kanady a Austrálie
5. 8. - Deň Slovákov z Ameriky
6. 8. - Stretnutie zástupcov slovanských Matíc Deň Slovákov z Európy

7. 8. - Záverečný program Slovenský svet a jeho budúnosť
8. 8. - Presun účastníkov do Pribyliny a cestou účasť na spomienkovom podujatí k 60. výročiu úmrtia Andreja Hlinku v Ružomberku
9. 8. - Národný výstup na Kriváň a odoslanie Posolstva Slovákom a všetkým ľuďom dobrej vôle

10. 8. - Odchod účastníkov MSFSM podľa vlastného uvázenia.

V rámci voľného času organizátori MSFSM pripravia pre účastníkov, podľa ich záujmu, vzdelávacie programy, besedy a stretnutia s osobnosťami Slovenska, športové súťaže a turistické akcie, tvorivé dieľne zamerané na tradičnú ľudovú kultúru, návštevy kultúrnych a spoločenských podujatí, vyhliadkové lety, cesty po železničných traškach, plavba po rieках a pod. Dobré námety a nápady pre voľný program s radosťou prijmem.

KRÁTKO ZO SPIŠA

Ako nám hlásia predsedovia miestnych skupín, na Spiši rastie záujem o krajanú kartu. O jej získanie sa uchádzajú nielen starší, zaslúžení krajania, ale aj mládež, ktorá v súčasnosti študuje, bud mieni študovať na Slovensku a ďalší mladí ľudia v miestnych skupinách. Ako sa dozvedáme, najväčšie fažkosti robia uchádzačom najmä formality so získaním rôznych potvrdení a pod.

19. decembra 1997 prijal predseda Medzinárodného olympijského výboru (MOV)

J. A. Samaranch vo švajčiarskom Lausanne oficiálne prihlásku Popradu - Tatier na usporiadanie Zimných olympijských hier v roku 2006. Pripomeňme, že okrem Popradu sa o usporiadanie ZOH uchádzajú aj Sion (Švajčiarsko), Klagenfurt (Rakúsko), Zakopane (Poľsko), ako aj tí, ktorí zatiaľ oficiálne prihlásky ešte neposlali, teda oblasť Veneto (Talianisko), Helsinki (Fínsko), a Jaca (Španielsko).

V nedelu 11. januára v spoločenskej sále hasičskej zbrojnice v Kacvíne účinkovali slovenskí koledníci. Početnému kacvinskemu obecenstvu sa pestrým pásmom predvianočných a vianočných

zvykov a kolied predstavil mládežnícky folklórny súbor „Pieniny“ zo Spišskej Staréj Vsi a s ním aj súbor „Male Flisocki“ zo Sromowiec Nižných. Obidva súbory vystúpili aj v susednej Nedeci.

Nowosączské vojvodstvo má najdlhšiu štátnu hranicu so Slovenskou republikou. V správe za rok 1997 nowosączskí hrančiari uvádzajú, že hranicu so Slovenskom v tomto vojvodstve prekročilo takmer 11 miliónov turistov. Žiaľ, pohraničiari zadržali 558 osôb, ktoré sa pokúšali prejsť hranicu „na čierne“. Medzi nimi bolo 280 Poliakov, 155 Rumunov, 47 Čechov, 34 Slovákov a ďalších. (J.P.)

POZDRAV Z KATOVICKEJ SLOVAKISTIKY

Vianočné a novoročné sviatky sú obdobím, v ktorom si viac uvedomujeme hodnoty života, svoje poslanie v ňom a svet, ktorý nás obklopuje. V dobrom i zlom. Prajeme si návzájom všetko najlepšie a pracovné úspechy, ktoré sú pre vnútornú vyrovnanosť človeka naozaj dôležité, ale má na nich zvyčajne zásluhu väčšia skupina ľudí - spolupracovníkov.

V rozhovore s týždenníkom Extra (7/97) slovenský veľvyslanec v Poľsku Marián Sevrátka odpovedal na otázku: Čo môže veľvyslanec počas svojej misie urobiť, aby pomohol dobrému menej svojej krajiny?

- Veľmi veľa, ale nie sám. Okrem svojich spolupracovníkov - a mám dobrých diplomatov - musí mať okrem iného priateľov v krajinе svojho pôsobenia. Od nich veľa záleží. Chvalabohu, Slovensko má v Poľsku ľudí, ktorí mu prajú.

Čo môže pre to isté počas svojho pôsobenia v cudzine urobiť lektor slovenského jazyka? Veľmi veľa, ale tiež nie sám! Vychovávať priateľov Slovenska, znalcov slovenského jazyka, budúcich jazykových profesionálov v rôznych oblastiach - v našom prípade - poľsko-slovenských vzťahov.

Tých, ktorí nám, teda lektoriato slovenského jazyka v Poľsku, prajú, nachádzame od vedenia Inštitútu slavistiky, cez naše zastupiteľské orgány v tejto krajine, Ministerstvo školstva SR Metodické centrum SAS, redakciu časopisu Život až po desiatky inštitúcií a kompetentných, na ktorých sa obraciam na Slovensku, ako ÚJOP UK, Univerzita Mateja Bela, hlavné jeho Metodické centrum, stredisko pre výuku slovenčiny zahraničných študentov v Košiciach, Slovenský rozhlas, vydavateľstvá, význačné osobnosti našej krajiny atď.

Krakovský kultúrno-spoločenský časopis Život má takmer 70 priateľov a stálych čitateľov aj na katovickej slavistike. Prostredníctvom neho sa môžu zhovárať všetci ľudia žijúci v Poľsku a zaujati Slovenskom. Na pôde tejto redakcie sme sa mohli aj my začiatkom októbra 1997 stretnúť s delegáciou MŠ SR, z čoho sa zrodila taká cenná akcia ako 4-dňové poznávanie stredného Slovenska, silný zážitok pre 40 slovakistov!

Poznaním krajiny sa buduje vzťah knej, k jej jazyku, vyhľadávajú sa možné sféry budúceho profesionálneho pôsobenia, nadväzujú sa osobné kontakty, tvorí sa globálny pohľad na všetky oblasti daného regiónu.

Katovickej slovakistom sme mali možnosť za ostatných 2,5 roka ukázať počas exkurzií (3) a približne 10-dňových študijných pobytov na Slovensku (3) také skvosty a cenné lokality, ako: Oravský hrad, Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava, Dolný Kubín, Banskú Štiavnicu, Antol (Sv. Anton), Zvolen, Banskú Bystricu, UMB - Univerzitu Mateja Bela, kde sa nám dostalo nevšednej pozornosti - prijatia najvyššími akademickými pred-

staviteľmi školy. Študenti sa zúčastnili dvoch prednášok zo stredovekej literatúry a morfológie, prezreli si Štátnu vedeckú knižnicu a stretli sa s prvými tamojšími polonistami. V ich sprievode strávili dva večery na divadelných predstaveniach vo Zvolene a Banskej Bystrici. Okrem krásnej prírody Králikov, kde boli ubytovaní, spoznali rodny dom Jozefa Gregora-Tajovského v Tajove, Martin, jeho národné kultúrne pamiatky a Žilinu. Na iných exkurziách Drotárske múzeum v Budatíne, Trenčiansky a Bojnicky hrad, Piešťany, vodné dielo Gabčíkovo, Pezinok, poľským turistom aj v širšom meradle už známu šenkwickú vinársku štachiteľskú stanicu, kde pri dobrej slovenskej večeri prebieha aj ochutnávka vína za sprievodu cigánskej hudby. Na taký zážitok sa nedá zabudnúť!

Byť na juhozápadnom Slovensku znamená, že nemožno obísť Štúrovu Modru, jaskyňu Driny, Trnavu a samozrejme - Bratislavu. Hrad, historické a kultúrne pamiatky starého mesta, Univerzitná knižnica, baletné predstavenie v SND, Devín, čaro cukrárničiek, kaviarní, ba i diskotéky - to sú momenty, ktoré znova a znova lákajú do Bratislavu. Preto nemáme starosti získat' záujemcov o mesačné jazykové kurzy na ÚJOP-e v Bratislave. Niekoľko našich nadšencov možno každoročne stretnúť i počas silvestrovskej noci na Námestí SNP medzi rozjarenými Bratislavčanmi.

Východoslovenský kraj spoznávajú naši študenti pri pravidelných študijných pobytach v ÚJOP UK - stredisku Košice. Košickí kolegovia im pripravujú zaujímavú náplň vzdelenácu a poznávaciu. Spolu navštívia Prešov, tamojšiu univerzitu, niekoľko odborných prednášok, prezrú si Bardejov, Bardejovské kúpele, skansen a pod.

K nezabudnuteľným patria stretnutia so slovenskými osobnosťami (p. Habovštiakom, Šebom, diplomanti - s L. Tažkým, D. Mitanom) i sledovanie vyučovacieho procesu v ZŠ na Dubovej ulici v Bratislave.

Za spomenutým sa skrýva mnoho organizačného úsilia a ochoty zo strany oslove-

ných, bez ktorých by uvedené akcie nebolo možné realizovať.

Teraz, na prahu nového roku 1998, by som najradšej všetkým uprime stisla pravícu a vyjadriala, že ma napĺňali hradosťou ako osobnosť, profesionáli, kultivované a ľudske krásne bytosti. Presne to som chcela ukázať poľským slovakistom v krajine takej blízkej a donedávna skoro nepoznanej!

Študentka IV. ročníka Ewa Michalska vo svojej práci píše: „V spoločnosti poľských študentov Sliezskej univerzity záujem o Slovenskú republiku a jej úradný jazyk stále rastie. Veľká časť mládeže, ktorá úspešne urobí prijímacie skúšky, sa rozhoduje vybrať si z rozličných slovanských jazykov slovenčinu ako hlavný predmet. Nie preto, že by štúdium bolo bezproblémové. Práve naopak! Treba prekonávať veľmi silnú interferenciu materinského jazyka a zvládnuť veľa jazykových a rečových problémov, ale poradíme si!“

Ziaľ, v radoch našich študentov sa nenačádza ani jeden príslušník slovenskej menšiny žijúcej v Poľsku. Možno študujú na Slovensku, a to by bol ten lepší prípad.

Jazyková blízkosť vytvára predpoklad aj pre ľudskú blízkosť, preto si z vianočného programu našich slovakistov požičiavam záverečné vinše v nárečí severného Slovenska a adresujem ich tým, o ktorých tu bola reč, a tiež všetkým čitateľom a tvorciam tohto časopisu:

Aby še vom darzilo,
všetko dobrze vodilo,
tak to, Bože, dej!
By še mať, co potreba,
a po šmeršči šli do neba,
dej to, Bože, dej!
Pamentajče, ze še naši,
a my prizjateľe vaši,
ostańce z Bogiem.

(Čerpané z diela: E. Krekovičová: Slovenské koledy - od Štredného večera do Troch kráľov, Vyd. Práca, Bratislava 1991)

Mgr. ANNA PERĐOCHOVÁ-SKLÁROVÁ
Lektorka slovenského jazyka
Inštitútu slavistiky Sliezskej univerzity
v Katowiciach

NAŠA FOTOHÁDANKA

Naša snímka predstavuje známu televíznu hlásateľku i reaktorku, ktorú často vidíme aj v rôznych mládežníckych programoch a na takých podujatiach, ako je napr. Veľký orchester sviatočnej pomoci. Iste ľahko uhádnete o koho ide, keď povieme, že v poslednom období vedie v televízii o.i. program Križovka pre trinásťročných (Krzyżówka trzynastolatków). Napište nám jej meno a pošlite do redakcie. Spomedzi autorov správnych odpovedí vyžrebujueme knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 12/97 sme uviedli fotografiu Eda O'Neila. Knihy vyžrebovali: Jozef Klukošovský a Cecília Lukášová z Krempáčov, Adam Brija z Podvŕka a František Klukošovský z Bytomi.

ODKAZ NÁRODU O HĽADANÍ ŠŤASTIA

Nič také chvályhodné nemôžem povedať ani o jednom národe, čo by som si ja v najplnejšej mieri neželal povedať o tebe, milá Slovač a Slovensko. Vlastnosťou každého národa je, že chce pre seba dobro. Ako jednotliví ľudia, tak jednotlivé národy majú rady samy seba, chcú, aby im bolo dobre, a vo vzájomnom zápolení sa podnecujú k stavu blaženosť, okrem toho národa, ktorý je degenerovaný. Šťastný je ten národ, ktorý dbá o to, čo si vyžaduje vznešenosť ľudskej prirodzenosti, a ktorý sa snaží pozdvihnuť k vrcholu jej lesku. Čo robí nejaký národ takým skvelým, že sa môže právom a zaslúžene vyhlasovať za šťastný a blažený? Božím darom je, ak je obdaréný dobrou zemou a nie je pomiešaný s cudzincami, ak má susedné národy za priateľov, nie za nepriateľov, a národ bude môcť bývať bez strachu vo svojej krajine. Ak by nepriatelia vpadli a chceli rušíť pokoj národa, păť našich nech zaženie nepriateľov a sto našich nech zaženie desaťtisíc na útek.

Prostredníctvom domácej svornosti rastú malé veci, ale nesvornosťou aj najväčšie sa rozpadávajú. Putami svornosti sú dobré zákony, ktoré všetkých a všetko udržiavajú v rovnováhe, odvracajú bezprávie od nevinných. Časťou šťastia je, keď je kráľ domáceho pôvodu, pokrvne príbuzný s tými, nad ktorími vládne. Ak ho budú posluchať, nebude im nikto cudzi vládnut'. Všeobecná sloboda všetkých stavov nech svieti ako slnko všetkým, nie iba sviečka svietiacia jednému domu. Pokladom šťastia je telesná a duševná čulosť. Lenivá ruka spôsobuje chudobu, ale ruka usilovných obohacuje. Verejná šťastie sa zväčšuje, ak hospodárstvo a remeslá prekvitajú medzi všetkými, každý má svoj chlieb a neberie ho iným. Národ kvitne aj chválou múdrosti, množstvom mudrcov, hľenosťou dobrých škôl a dobrých kníh. Ľud múdry a rozumný, veľký a silný národ, a preto obdivovaný inými národmi, má Boha blízko seba. Pán vzbudzuje ľažko skľúčených, aby nás vyslobodili z rúk plieniteľov.

Mnohým chýba väčšina zo spomenutých súčasti šťastia, keď nie počtom tak mierou. Národy sa hned povznášajú, hned upadajú, hned sú šťastné, hned sú biedne, podľa toho,

či cnosti prevažujú nad chybami, usilovnosť nad lenivosťou, rozumnosť nad hlúpostou. Prozreteleňnosť jedných požehnáva šťastím, iných trestá nehodami.

Mili Slováci, domácu svornosť si musíte skôr priať, než sa ňou vystatovali. Ak je nejaké miesto pod slnkom, kde vládne závisť a nenávist', kde sa ľudia hubia vnútornou nenávist'ou a nesvornosťou, o seba sa nestarajú a opúšťajú, tak je to tu. Sotva je niekde menšia starosť o verejné dobro ako u nás. Nevína nie vždy nachádza ochranu, verejnú šťastie národa v značnej časti chorľavie. Cudzinci vám vládnu, veľmi tým sláva národa upadá, rastie strach z úplnej straty slobôd a zo zotročenia v porobe. Nie všetci sa zamestnávajú čestnou pracou. Starostlivosť o výchovu je celkom nepatrňa, a aké rozorvané je náboženstvo v tomto národe! Naoko sa pestuje, no u mäloktórych prechádza v skutok. Proroci sú len vietor, a slova Božieho nieto v nich. Nie sme postrachom iných pre veľkosť a bojovú udatnosť, neobdivujú nás pre múdrost', stali sme sa zbabelými a slabými, šliapie sa po nás, sme na posmech a v opovrhnutí. Ty totiž sám, milý mi národ, prekážaš svojmu šťastiu, pokial nepoznáš čas svojho navštívenia. Počúvam často tvojich mužov, opakujú žalostný krik: Naša prešťastná vlast!

Ale kieby sme mohli poznáť, že vás nikto nepokoruje väčšmi, než sa pokorujete vy sami svojimi nevedomými skutkami a akousi neobvyklou ľahostajnosťou ku všetkému vznešeniu, čo by vás mohlo vyrhnúť zo záhuby. Aj iné národy, ktoré kedy siahali, hynú a zahynú pre svoju nevedomosť. Boh trestá tých, ktorí nerozvážne zachádzajú sami so sebou. Prečo nás opustila udatnosť, takže nestáčime odolávať nepriateľom? Čo iné je príčinou domáčich svárov, sporov a nenávisti, ako nevedomosť? Či už na Slovensku niesú múdrost? Odišla rada od synov? Zmarená je múdrost', politická predvídavosť, v ktorej vynikli Rimania a iné šťastné národy? Kto nasype soli múdrosti do nových nádob, do mládeže, aby zaľudnil potomstvom všetky kraje svojho kráľovstva, skrotil divokosť nepriateľa, otvoril naše oči, uvoľnil ruky, zo sfôr vypudil nedôveru, dal zavľadnuť našim mysliam svorno-

sti a jednomysel'nosťi, miesto nedôvery a škriepok, oslobodil národ spod cudzieho jarma, získal Šalamúna, ktorý mu bude stáť na čele?

Rozkvitne aj tento národ chválou múdrosti, milosrdenstva a pravda sa stretnú, spravodlivosť a pokoj sa poľubia, zo zeme viera vypučí a spravodlivosť zhliadne z neba, nabádaní v väčšej dokonalosti napravíme naše chypy, korunujúc v nás svoje dielo. Budeme patriť medzi národy múdre a rozumné, veľké a významné, ktorým je Boh nablízku? Ak máme vážnu túžbu po tomto šťastí, musíme sa starať, aby želanie nezostalo želaním, ležaby sa premenilo v čin.

Musíte byť silní a udatní, konáť rozvážne, odvážne a vytrvalo, prostriedky prispôsobiť cielu, byť rozvážnym pred činom, nie až pri čine, mať veľkého a neohrozeného ducha, neodskočiť od začatého diela, nepremeškať príležitosť a nenechať si ju vyklíznuť z rúk, spojiť sily, aby sme pomohli spoločnému dielu svojho oslobodenia. Osud skutočne chystá zrod zmeny k lepšiemu, tak pre iné národy, ako aj pre tento. Musí teda byť niekto aj v tomto národe, kto by osudu, ktorý sa chystá zrodiť také veci, chcel, mohol a vedel podať pomocnú ruku, pre čest' vlasti a úplné šťastie svojho národa. Kto by vedel vo svojej múdrosti a rozvážnosti uskutočniť dobré rady, zjednotiť zámery a sily, aby sa vyhlo nebezpečenstvu a zmätku. Kto sa cíti Bohom a ľudmi povolený, kto z tohto národa určí osud na záchrannu svojich? Boh nechce tento národ zničiť, ale obnoviť ho pre svoje zaľúbenie. Hľa, toto sú tie krásne a hrdinské činy, ktoré sa môžu očakávať vo vašom národe jedine od vás samotných. Stavať chrámy a školy, vynárať nevzdelenosť a barbarstvo, hriešnosť a modloslužobníctvo, vyhladzovať zlo a obnovovať všetko dobro. Vypuste pomoc a vykonajte božiu vôľu, dajte moc a silu svojmu ľudu. Vyslobodte ho!

Podľa učiteľa národov, Jána Amosa Komenského, rodáka z Moravského Slovácka, po rodičoch a prarodičoch pôvodom zo župy Trenčianskej, jeho knihy Gentis felicitas (Šťastie národa), návodu zrkadla, ale aj otázky, ako sa možno stat šťastným národom, z prekladu Júliusa Špaňára, vydanom v martinskéj Osveete roku Pána 1992, pokorne a s úctou volne prepísal 400 rokov od narodenia génia, večný učenj a žiak

VILIAM JABLONICKÝ

KRÁTKO Z ORAVY

Koncom minulého roka sa v Kežmarku konal IV. kongres Euroregiónu TATRY. Delegáti rokovali o.i. o právnej situácii EU, (zatial' nie je na Slovensku oficiálne zaregistrovaný!) a o poľsko-slovenských hraničných priechodoch. V súvislosti s blokádou kamiónov v Chyžnom jablonský vojt Julian Stopka vyzval na urýchlenú modernizáciu tohto najväčšie-

ho priechodu na Orave. Na záver zasadania boli prijaté štyri uznesenia. Delegáti vyjadrili absolutórium Rade Euroregiónu Tatry a jej vedúcemu P. Burianovi; za nového člena Rady vybrali starosta Szczawnice M. Kochana; na rok 1998 schválili organizáciu cyklu kultúrnych podujatí pod názvom Panoramá Euroregiónu Tatry a rozhodli sa pokračovať v sna hách o registráciu Euroregiónu na Slovensku. Rada má spracovať program pre žia-

kov poľských a slovenských škôl, ktorý by im priblížil dianie Euroregiónu a bude presadzovať ďalšie otváranie hraničných priechodov pre turistov.

Pripomeňme, že v rámci Euroregiónu Tatry spolupracuje 68 miest a obcí na Slovensku s 20 gminami v Poľsku. Na činnosť Euroregiónu v roku 1997 slovenská strana venovala 245 tis. Sk (24, 5 tis. zl.) a poľská strana 87 284 zł. (872 840 Sk). Dobrá je vzájomná spolupráca Popradu a Ždiaru so

PASOVANIE NA ŠTUDENTA

Študenti slovakistiky Jagelovskej univerzity, samozrejme z prvého ročníka, sa už druhýkrát presvedčili, že ich snaha naplno zakotviť v studentskom prostredí sa na prijímačkách ešte nekončí. Chýbal im k tomu „krst“ alebo skôr pasovanie na ozajstného študenta krakovskej slovakistiky, ktoré sa uskutočnilo 17. decembra minulého roka.

Táto milá slovakistická slávnosť sa konala v jednej z prednáškových miestnosti, kde sa študenti dennodenne stretávajú, čo ich ešte viac zintegrovalo, ba prispeло i k upevneniu „medzinárodných vzťahov“. Treba totiž spomenúť, že sa na tomto podujatí zúčastnili aj hostia zo Slovenska. Mám na mysli o.i. docentku Vieru Ženberovú z Katedry slovenškej literatúry Prešovskej univerzity, ale aj ďalších z Katedry bulharčiny JU, spriatelenej so slovakistami.

Účastníkov slávnosti srdečne privítala vedúca Katedry slovakistiky JU, doc. H. Mieczkowská. Po nej sa iniciatívy chopili poslucháči druhého ročníka, ktorí mali za úlohu ukázať, že stať sa ozajstným slovakistom nie je vôbec také jednoduché. Pripravili súťaž, v ktorej prvoročiaci mali dokázať svoj opravdivý záujem o Slovensko a slovenský jazyk. V prvej časti súťaže museli odpovedať na otázky týkajúce sa slovenskej kultúry, dejín a tradícií, napr. vymenovať niekoľko

Hostia a vedenie krakovskej slovakistiky

známych slovenských národných kultúrnych pamiatok, popísat slovenský štátny znak a pod. V druhej časti súťaže mali zase dokázať, že sa nedajú zvesti „zradným“ slovám, teda takým, ktoré v slovenčine a poľštine rovnako znejú, aj keď majú úplne odlišný význam. Treba uznať, že si viacerí z nich pri prekladaní slovenských viet s takýmito slovami do poľštiny poradili celkom dobre.

Konečne nadiiel slávostný moment povýšenia do studentského stavu, ktorý vyzeral ako stredoveké pasovanie za rytiera. Prvoročiaci museli najprv zložiť prísahu, že budú strážiť dobré meno študenta a splnia požiadavky celej univerzitnej rodiny. Potom vedúca

katedry každého kandidáta na slovakistu udrela po pravom ramene dvojitém križom, podobne, ako kedysi kráľ pri pasovaní udieral rytierov mečom.

Celé podujatie ubehlo vo veľmi milom, priam rodinnom ovzduší. Veľa sa rozprávalo a spievalo, najmä slovenské ľudové pesničky, ktoré medzi študentami patria k najoblubenejším. Nechýbalo ani typické slovenské jedlo - zemiakový šalát, ktorý pripravila lektorka slovenčiny Vlasta Juchniewiczová, ba aj káva i čaj s kvapkou - akože ináč - pravého slovenského rumu. V dobrej nálade sa všetci zabávali do neskorého večera.

KARINA BOCZAROVÁ

Moment pasovania na študenta...

... a prvé gratulácie. Foto: J. Špernoga

Zakopaný a Námestova so Žywcom a Vellkou Lipnicou.

Po 8. kole podhal'skej ligy vo volejbale mužov si dobre počínajú oravské mužstvá. Volejbalisti Orava Jablonka sú zatial na 2. mieste za COS Zakopané, kým Podvŕšania po výhere 3:1 nad B. Dunajcom, postúpili na 10. miesto. Družstvo Spiš Krumpachy napokol podľahlo COS-u Zakopané 0:3 a zatial „zahrieva“ predposledné - 11. miesto.

Na žiačkych majstrovstvách gminy Czarny Dunajec v Podcerwonom volejbalistky zo ZŠ v Podsklí a v Pekelníku skončili na 3. a 4. mieste.

V posledných *rokoch sa zhoršuje situácia v chove oviec na Orave. Ako sme sa dozvedeli, ich počet rapídne klesá. V celom nowosączskom vojvodstve sa nachádza iba 446 ovčincov, z toho za posledných 5 rokov pribudlo len 19. Neču-

do, že oravskí ovčari hľadajú možnosti na vypásanie oviec na slovenskej strane, pretože sa im to viac oplatí. V minulom roku tam pásli 300 kusov.

Podvlk má od 23. decembra 1997 nového občana. Manželom Gribáčovcom sa deň pred Vianocami narodilo ďalšie dieťa, syn David. Srdečne blahoželáme a želáme najmä veľa zdravia.

PETER KOLLÁRIK

Konzul ČR J. Byrtus a predseda SSP J. Čongva počas príhovorov

Ruža od D. Knapčíkovej konzulovi ČR

STRETNUTIE K JUBILEU SPOLKU NA SLIEZSKU

Aj keď s istým oneskorením, ešte raz sa vraciame k jubileu polstoročia Spolku Slovákov v Poľsku. Totiž okrem ústredných osláv v polovici novembra v Krakove a na Spiši sa konalo ešte niekoľko ďalších podujatí venovaných tomuto výročiu. Patrilo k nim i stretnutie sliezskeho krajanského aktívna na konzuláte ČR v Katoviciach, ktoré sa uskutočnilo 28. 11. min. roka.

Na stretnutí sa propri sliezskej krajanoch zúčastnil o.i. generálny konzul ČR Josef Byrtus so svojimi spolupracovníkmi a predseda ÚV SSP prof. Jozef Čongva.

Podujatie otvoril predseda MS SSP na Sliezsku František Šeliga, ktorý privítal zhromaždených a prečítał zoznam krajanov, ktorí boli pri príležitosti 50. výročia Spolku vynamenaní pamätnými diplomami. Sú to: E. a Š. Adamčíkovci, J. Zielinsky, J. Kubík, F. Šeliga a B. a S. Knapčíkovci. Nie všetci sa však, ako zdôraznil predseda MS, dožili tohto jubilea, preto navrhol uctiť minútou ticha pamiatku tých, čo nás na vždy opustili.

S krátkym príhovorom vystúpil predseda SSP J. Čongva, ktorý pripomenal najdôležitejšie udalosti z dejín Spolku a našich menšín a zastavil sa i pri súčasnej činnosti a problémoch SSP. Svoje pripomienky k oslavám polstoročia Spolku prednesli i B. Knapčík, F. Šeliga a ďalší krajania.

Slova sa ujal tiež generálny konzul ČR J. Byrtus, ktorý krajanom odovzdal pozdrav k jubileu Spolku. Hovorí sa v ňom: - Je pro mne skutečně nesmírnou ctí, že mohu dnes za všechny své předchůdce z československého generálního konzulátu České republiky, za své kolegy a spolupracovníky z generálneho konzulátu České republiky pozdravit vás u příležitosti 50. výročí vzniku Spolku Čechů a Slováků v Poľsku.

Vám a vašim prostredníctvím všem tém, kdo se pričinili o to, že vaše činnost a prostá každodenná práce pripisly a dále pripisujú k vytváreniu dobrého a pozitívneho obrazu Čecha a Slováka v Poľsku, kdo nezapomeli, že národnostné školství je moštem ke svým krajanům, ke kultuře a morálním hodnotám národa i jeho menšiny.

Chtel bych poděkovat vaším prostredníctvím i všem poľským orgánům, funkcionářům, institucím a občanům, kteří chápou potřebu národní identity a pomáhají vám ji uchovat pro příští generace.

Věřím rovněž v další dobrou spolupráci všech našich národů - Slováků, Poláků i Čechů - s tím, že právě tato tolerance a vzájemná součinnost budou důležitými momenty při budoucím rozhodování o našem členství v evropských organizacích a institucích.

Děkuji za vše, co jste dosud vykonali a přejí vám i vaším rodinám pohodu, zdraví a úspěchy v dalším období.

Generálny konzul prečítał i pozdrav, ktorý sliezskej krajanom k jubileu SSP poslal veľvyslanec SR v Poľsku Marián Servátku. Píše sa v ňom:

- Dovoľte mi pripojiť sa ku gratulantom pripomínajúcim si 50. výročie založenia krajanských spolkov a zároveň 50. výročie založenia Československého konzulátu v Katoviciach.

Rád by som spomenul tých, ktorí skromne a odvážne začali organizovať krajanský život i tých, ktorí vybudovali spolkovú štruktúru, podielali sa na výstavbe menšinového školstva a upevňovali české a slovenské národné povedomie.

Rád by som zložil gratulácie všetkým doterajším pracovníkom konzulátu, ktorí krajanom poskytli potrebnú materiálnu, odbornú i morálnu pomoc.

Podákovanie si dovolím adresovať i tým poľským politikom, kniazom, učiteľom i občanom, ktorí našim krajanom pomáhali a pomáhajú.

Prijmíte prosím moje úprimné želanie, aby sa vzťahy Čechov a Slovákov v ďalšom období vzájomného spolužitia na poľskom území rozvíjali tak optimálne a priateľsky ako doteraz.

Po oficiálnych príhovoroch, blahoželaniach a prípitkoch pokračovalo stretnutie družou besedou. Pri káve, čaji a iných dobrotačach si prítomní zaspomínali na uplynulé obdobie, na svoju mladosť i prvé roky krajanskej činnosti, úspechy i neúspechy a na problémy, s ktorými sa za všetky tie roky museli dennodenne boriť. Ako každé poriadne stretnutie, neobišlo sa bez spevu. Aj keď nemali hudobný sprievod, celkom dobre sa im nőtilo, najmä populárne ľudové pesničky z Oravy a Spiša, ale aj súčasné.

Počas besedy veľa pozornosti venovali krajania otázkam súčasnej činnosti svojej miestnej skupiny. Prehodnotili uplynulý rok zo stránky organizačnej, kultúrnej i hospodárskej činnosti MS, diskutovali o vybavovaní krajanskej karty, zvýšení počtu predplatiteľov Života na rok 1998 (dnes ich majú už 51) a o zapojení sa do Svetového roka Slovákov. Nechýbala ani svätovojtešská tematika a činnosť Spolkov sv. Vojtecha v krajanskom prostredí, no a také aktuálne otázky ako: štúdiá krajanskej mládeže na Slovensku, zbieranie členských príspevkov, usporiadanie výstavy o živote krajanov v Poľsku, aktivizácia členov miestnej skupiny SSP, práca klubovne MS a predbežný plán kultúrnych a spoločenských akcií MS v tomto roku.

Nebyť toho, že čas veľmi pokročil, by beseda trvala do neskoreho večera. Všetci boli so stretnutím mimoriadne spokojní. Rozchádzali sa v dobrej nálade, plní optimizmu a s príslužom, že v takýchto podujatiach budú pokračovať.

BRONISLAV KNAPČÍK

POZDRAVY KNÁŠMU JUBILEU

PREDSEDA VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Bratislava 30. novembra 1997

Vážený pán
Jozef Čongva
predseda Spolku Slovákov v Poľsku
Kraków

Vážený pán predseda,
s potešením som prijal Vaše pozvanie na oslavu 50. výročia Spolku Slovákov v Poľsku, ktoré sa uskutočnilo 14. až 16. novembra 1997.

Žiaľ, pracovná zaneprázdnosť mi nedovolila sa na týchto oslavách zúčastniť. Predpokladám, že oslavu prebehli v dôstojnej, ale aj veseléj atmosfére, ktorá je pre Slovákov charakteristická.

Vláda Slovenskej republiky pozorne sleduje aktivity našich krajanov za hranicami Slovenska, snaží sa im byť nápomocná v ich činnosti a rozvoji slovenskej spolupatričnosti. Pevne verím, že sa ešte naskytne príležitosť na osobné stretnutie s našimi krajanmi v Poľsku.

Dovoľte mi, vážený pán predseda, aby som Vám, ako aj Spolku Slovákov v Poľsku zaželal veľa úspechov v práci i osobnom živote.

So srdečným pozdravom

Vladimír Mečiar

PODSEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE KULTURY I SZTUKI
Warszawa, 1997-11-07

Pan
Jan Szpernoga
Redaktor Naczelny
miesięcznika „Żivot”
Kraków

Szanowny Panie Redaktorze!

Dobry los zdarzył, że mogłem poznać Pana i być zyciowym świadkiem, a czasem nawet współuczestnikiem działań podejmowanych na rzecz poszanowania mniejszości narodowych oraz wielokulturowości i wielowyznaniowości Polski.

Serdecznie dziękuję za lata partnerskiej współpracy. Przestaję opiekować się mniejszościami jako urzędnik państewski, ale sprawą ta pozostaje dla mnie bardzo ważna, jako dla obywatela, pisarza i publicysty. Byłbym wdzięczny za pamięć.

Z poważaniem

Michał Jagiełło

Nawsie - Potoki, 15. XI. 1997

Szanowny Pan Profesor
Jozef Čongva
Prezes Towarzystwa Słowaków
w Polsce
Kraków

Szanowny prezesie, drogi profesorze Józefie,

z podziwem dla kultury, języka, poezji, tradycji narodowych słowackich na Spiszu i Orawie w Polsce, z okazji „Złotych Godów” Towarzystwa Słowaków w Polsce, składam najlepsze życzenia w walce o tożsamość korzeni, o godność, o poczucie wolności bytu. Gratuluję domu - własnej siedziby w Krakowie, bogatych osiągnięć, które są dumą patriotycznych poczynań w codziennym życiu. Dziękuję za zaproszenie, gościnę i serdeczność. Dziękuję Opatrzności za poznanie i spotkanie.

Z wyrazami głębokiego szacunku, z nadzieją na nowe spotkanie
Jan Pyszko

PRIPOMÍNAME

Prednedávnom uplynulo 45 rokov od tragickej smrti Vladimíra Clementisa... Bolo pošmúrne ráno, keď 3. decembra 1952 dotíklo na šibenici na dvore Pankráckej väznice v Prahe srdce tohto veľkého slovenského vlastenca. Jeho popol potom rozspali na zľadovatej ceste na okolí Prahy, aby po ňom neostalo nič, ani ten popol.

Cími sa to Clementis previnil, že ho bolo treba takým brutálnym spôsobom vyradíť spomedzi živých a ničiť potom akúkolvek spomienku na neho? Keby ste dnes čítali protokol „Procesu s vedením protištátneho sprisahaneckého centra na čele s Rudolfom Slánskym”, tak by ste zistili, že bol ako jediný zo štrnásťich obvinený zo slovenského „buržoázneho nacionálizmu”.

Dalej ho vinili z toho, že v roku 1939 zaujal otvorené protisovietský postoj v otázke sovietsko-nemeckého paktu a vojnových „operačí” vo Fínsku. Toto obvinenie sa zakladá na pravde, ale nesvedčí proti Clementisovi, ale skôr v jeho prospech. A pritom ani nie je pravda, že to urobil verejne, a či otvorene, ako zaznelo na procese. Bolo to v uzavretej spoločnosti, lenže Clementis si vybral veľmi nebezpečných spoľačníkov: Wiliama Širokého a Bruna Köhlera.

Ďalším obvinením bola spolupráca s prezidentom Benešom. Po vylúčení z KSČ žil Clementis ako súkromná osoba a po peripetiách internovania vo Francúzsku a potom v Škótsku sa usídlil v Londýne. Beneš mu umožnil pracovať v čs. vysielaní BBC a v Právej rade čs. exilovej vlády. Vzťah Clementisa k Benešovi si vyžaduje širšiu pozornosť, pravda nie toho typu, ako použil prokurátor Urválek, keď Clementisovi navliekal slučku na šibenici. Clementisa a Beneša rozdelovali dve zásadné veci: Beneš bol zástancom jednotného československého národa, Clementis bol presvedčený, že sú to národy dva; Beneš bol predstaviteľom demokratického zriadenia, naproti tomu Clementis bol stúpencom zriadenia socialistického, no bol pritom presvedčený, že pôjdeme svojou čs. cestou so zachovaním systému viacerých politických strán. A čo ich spájalo? Boj proti fašizmu a spoločný zápas za oslobodenie Československa.

Ďalšie obvinenia proti Clementisovi si nezaslúžia ani troška pozornosti, lebo to už boli čisté absurdnosti, ako že bol špión imperialistov a podobné.

Uváženie Vlada Clementisa v januári 1951 a jeho poprava v decembri 1952 patrí k tažkým zločinom stalinsko-gottwaldovského vedenia KSČ. Tým bola otvorená cesta k ďalekosiahlym deformáciám postavenia slovenského národa, zatlačenie ho do postavenia druhoradého etnika a dokonaleho „zatajenia” ho pred svetom. Musíme si predsa uvedomiť, že kampaň proti „buržoáznym nacionalistom” nebola obmedzená na Vlada Clementisa a niekoľko jeho druhow, ale bola namierená proti každému, kto mal slovenské národné cítanie a v konečnom dôsledku išlo o celkové odbúranie postavenia, ktoré si Slovensko vydobyla aj zásluhou Slovenského národného povstania. Nebolo preto vôbec náhodné, že pri vsetkých spomienkach a hodnoteniach dôsledkov februára 1948 a procesov v päťdesiatych rokoch sa dôsledne zamlčovala protislovenská kampaň a v tejto súvislosti sa Clementis neveľmi hodil aj do „Slánskeho procesu”. Preto sa jednoducho zamlčoval.

Dnes je našou povinnosťou osvetľovať a sprístupňovať mladším generáciám história spred desaťročí a ukázať aj na prípade Vlada Clementisa slovenskú realitu v historickom vývine. V prípade Vladimíra Clementisa šlo o významného slovenského politika, ktorému nebolo dožičené dokončiť svoje rozpracované dielo a musel zomrieť násilnou smrťou ako päťdesiatročný.

MATEJ ANDRÁŠ
Klub Vladimíra Clementisa

SPOMIENKY DIVADELNÍKA

DOKONČENIE ZO STR. 2

výstavbe petrochemického kombinátu v Moste pri Litvínove. Iste by bol pracoval dlhšie, nebyť pracovného úrazu na píle. Nasledovalo niekoľkomesačné liečenie v Rabke, a v roku 1988 odchod do predčasného dôchodku.

Pôdu prepísal deťom, a tak sa dnes, v kruhu svojej širokej rodiny (má 12 vnúčat) teší zase z ich radosť a úspechov. Poprajme krajanovi Eugenovi Bosákovi a jeho manželke ešte veľa rokov v zdraví, šťastí a spokojnosti.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Predseda OV R. Kulaviak otvára stretnutie

Vojt J. Stopka a L. Mšalová sa delia obľátkou

OBLÁTKOVÉ STRETNUTIA

Začiatkom roka sa krajania na Orave a Spiši už tradične schádzajú na jednom zo svojich najkrajších a najmilších podujatí, akým sú nesporne obľátkové stretnutia. V tomto roku sme pre čitateľov zaznamenali tri takéto stretnutia: obvodné v Jablonke, ako aj MS v Krempachoch a Novej Belej.

V JABLONKE

Na tomto peknom podujatí sa 18. januára t.r. zúčastnili predsedovia a aktivisti väčšiny miestnych skupín na Orave, ktorí prišli do Jablonky s mnohými želaniami a vinšami do nového roka 1998. Ako sa už stalo dobrým zvykom, nájskôr sa všetci zúčastnili na slovenskej omši v miestnom kostole, odkiaľ prešli do klubovne, kde na nich už čakal slávnostne prestretý stôl (dielo jablonských krajaniek pod vedením učiteľky slovenčiny Kataríny Reisovej). Obľátkové stretnutie otvoril predseda OV SSP na Orave Róbert Kulaviak, ktorý o.i. privítal krajanov a hostí, vtom vojta jablonskej gminy Mgr. Julianu Stopku, pracovníka ÚV SSP a tažomníka MS SSP v Krakove Františka Šoltýsa a Mareka Ślusarczyka, učiteľku slovenčiny K. Reisovú a redaktora Života. Zároveň oboznámil

pritomných s doterajšou krajanskou činnosťou SSP na Orave, oslavami polstoročia Spolku a s plánom nových akcií v nastávajúcom novom roku. Potom sa už každý s každým podelil bielej obľátkou, symbolom pokoja a mieru. Vyšlovali sa priania všetkého najlepšieho, odzneli prípitky, vinše a niekoľko ďalších príležitostných prejavov. Nebolo by to obľátkové stretnutie, keby na ňom chýbali koledy. Krajania na to nezabudli. Počuli sme tie najkrajšie, vtom Tichú noc, Dobrá novina, Dobrý pastier sa narodil a ďalšie, ktoré na harmonike sprevaďal jablonský predseda Alojz Bugajský. Jeho hra všetkých príjemne prekvapila.

V prestávkach medzi spievaním a ochutnávaním množstva dobrôt zo zaplneného stola sa našiel čas aj na besedu. V mene vedenia Spolku v Krakove jablonských krajanov pozdravil František Šoltýs a odovzdal im dar ÚV SSP - dva písacie stroje, množstvo kníh, slovníky a detské časopisy. Učiteľka slovenčiny K. Reisová hovorila o i. o úrovni vyučovania slovenčiny na Orave, o zlepšujúcich sa vzťahoch medzi ľuďmi a o pomoci jablonskej gminy pri organizovaní našich podujatí.

S novoročným vinšom sa na krajanov obrátil predseda MS SSP v Jablonke Alojz

Bugajský a vojt J. Stopka, ktorý zároveň po rozprával o niektorých zmenách v hospodárení a rozvoji jablonskej gminy po zavedení nového územného delenia Poľska.

Genovéva Prilinská z Podvľaka hovorila o peknom prijati divadelného súboru Ondrejko počas ich januárového vystúpenia v Kanianke na Slovensku. Vyjadriala tiež radosť z rýchlej výstavby novej ZŠ č.1 v Podvľku. Veľa ďalších príspevkov sa týkalo návrhu metropolitnej kúrie v Krakove na beatifikáciu P. Borového, na ktorý účastníci stretnutia reagovali s veľkým pobúrením. Ale o tom inokedy.

Doznela beseda i posledné koledy a následne čas rozlúčky. Krajania sa rozchádzali do svojich domovov s príslušom opäťovného stretnutia aj o rok a želali si v novom roku veľa zdravia, šťastia a mnoho úspechov v práci i osobnom živote.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

V KREMPACHOCH

Prišli sme ku vám zaspievať,
zdravia a šťastia vinšovať.
Nech sa vám vždy dobre dari,
a nech vás obidu čary.
Na tieto radostné sviatky,
vinšujeme život sladký.

Jedni zamyslení, iní usmiali...

Koledy hrá predseda MS v Jablonke A. Bugajský

Krempaškí žiaci predviedli pekný program

Spieva detský zbor pod vedením J. Pierzgu

*Hody, hody, Nový rok,
nech tak trvá celý rok.*

Týmto vinšom pozdravila Anna Krištofeková Krempašanov, ktorí sa 17. januára t.r. zišli v Kultúrnom dome na oblátkovom večierku.

Pri tom sa prihovoril predseda MS Ján Petrášek, ktorý privítal pozvaných hostí - richtára obce Jana Kalatu, riaditeľku základnej školy Barbaru Paluchovú, farára Jacka Wieczorka a vedúcu kultúrneho domu Máriu Krištofekovú. Zvlášť srdiečne boli uvítaní predstaviteľia ÚV Spolku Slovákov v Poľsku - predseda Jozef Čongva a tajomník Ľudomír Molitoris. Predseda MS zaželal všetkým šťastný nový rok a prijemnú zábavu.

Krátkou novoročnou zdravicomu sa Krempašanom prihovoril aj predseda SSP J. Čongva. Zase tajomník L. Molitoris podľačoval Krempašanom za doterajšiu aktívnu, obetavú prácu a vzornú prípravu krajanských podujatí a za výbornú spoluprácu s ústredným výborom. Na Krempašanov sa možno vždy spoľahnúť - konštatoval krátka. Využil tiež príležitosť a odovzdal krajanom - Pavlovi Surmovi, Františkovi Kovalčíkovi, Jánovi Kovalčíkovi a Valentovi Krištofekovi - vyznamenania, udelené pri príležitosti vlaňajšieho 50. výročia nášho Spolku.

V kultúrnom programe sa predstavila školská mládež. Detský súbor pod vedením uči-

teľa Józefa Pierzgu zaspieval niekoľko slovenských kolied. Príležitostné básne a vinše prednesli žiaci a žiačky, ktoré pripravili učitelia slovenčiny. Dokonca zahrali aj krátku divadelnú hru Soľ nad zlatom.

Po vystúpení školskej mládeže miestny farár J. Wieczorek požehnal oblátky, ktorími sa potom krajania navzájom delili a želali si všetko najlepšie, hlavne však pevné zdravie, veľa síl a vytrvalosti, no a aby nový rok bol lepší ako predošlý. Po oficiálном prípitku sa rozprúdila zábava. Do tanca vyhľadala ľudová kapela z Novej Belej. Tentoraz Krempašania dali prednosť živej tradičnej hudbe, takéj, pri ktorej sa kedysi zabávali naši dedovia a otcovia.

Medzi jednotlivými hudobnými kolami Beňanov sa ozývali slovenské melodie z magnetofónových pások. Svižným a horúcim rytmom čardášov, poliek a valčíkov neodolali v tento večer hádam ani jedny nohy. Prijemnej zábave, družným rozhovorom, spomienkam a spevom nebolo konca kraja. Nečudo, že sa večierok všetkým veľmi páčil. Pochvalovali si ho mladí i starší. Všetci sa rozchádzali s príslušom, že sa o rok opäť stretnú na novom oblátkovom večierku.

DOMINIK SURMA

V NOVEJ BELEJ

10. januára bola sobota neobvyklá. Na miesto očakávaného snehu začal padať dážď. Ale ani takto anomália neprekazila prípravu oblátkového stretnutia belianskych krajanov. Toto podujatie sa aj tu už natoľko udomácnilo, že dnes si už začínanie nového roka bez spoločného stretnutia, lámania oblátok a vinnovania ani nevedia predstaviť. Miestny výbor pod vedením podpredsedu krajana F. Brodovského urobil všetko, aby aj tento rok bol oblátkové stretnutie zaujímavé a pestré.

Priestranná a dobre vykúrená miestnosť v hasičskej zbrojnici už od popoludnia čakala na príchod hostí. Ako prvé sa pravdaže dostavili nedočkavé deti, a samozrejme kuchárky, ktoré mali pred stretnutím plné ruky práce. Skutočne im patrí veľká vdaka.

Krátko po 19. hodine sa sála zaplnila do posledného miesta. Prišlo takmer 200 osôb. Slávnosť v mene výboru MS otvorila Jana Majerčáková, ktorá privítala vzácnych hostí, medzi nimi miestneho farára K. Koniarczyka, riaditeľa základnej školy J. Szenderewicza s manželkou, jeho zástupcu D. Surmu s manželkou, novobel'ského lekára A. Košcia s manželkou a pracovníka ÚV z Krakova F. Šoltýsa.

DOKONČENIE NA STR. 21

O čom asi rozprávajú F. Klukošovský a J. Žigmunt?

Krempaškí krajania sledujú kultúrny program (1997)

DASHIELL HAMMET

TIEŇ NOCI

Sedan so zhasnutými svetlami stál na ceste v Pinney Falls práve pred mostom. Keď som ho obchádzal, dievča z neho vystričilo hlavu a osloivilo ma: - Prosím vás! - Jej hlas znel naliehavo, ale nebola až natoľko rozrušená, aby bol drsný alebo pláčlivý.

Zabrzdil som a zastal za sedanom. Medzitým z neho vystúpil chlap. Ešte sa celkom nezotmelo, takže som videl, že je mladý a pomerne vysoký. Rukou ukázal tým smerom, kam som mal namierené a povedal: - Chod' si svoju cestou, kamarát!

Dievčina sa opäť ozvala: - Zaviezli by ste ma do mesta, prosím vás? - Zdalo sa mi, že sa pokúša otvoriť dvierka sedanu. Klobúk mala posotený dopredu, - zakrýval jej jedno oko.

- Samozrejme, - povedal som.

Chlap na ceste podišiel bližie, kývom rukou ako predtým a zavrčal: - Zmizni!

Vystúpil som z auta. Chlap sa pohol ku mne. Zo sedanu sa ozval drsný, varovný hlas jeho spoločníka: - Daj si pozor, Tony! Je to Jack Bye. - Dvierka sedanu sa otvorili dokorán a dievča z neho vyskočilo.

Tony povedal: - Ach, jaj! - a nerozhodne zašúchal nohami, ale keď zazrel, že dievčina mieri k môjmu autu, rozhorčene na ňu zavolal: - Počuj, predsa sa nemôžeš nechať odviezť do mesta...

Kým to stihol vyslovíť, už sedela v mojom aute. - Dobrú noc, - povedala.

Hľadel mi do tváre, uvzato pokrútil hlavou a vyhlásil:

- Nech ma čert vezme, ak nechám...

Udrel som ho. Spadol na zem, pretože to bol tvrdý úder, ale myslím, že sa mohol zdvihnuť, keby bol chcel. Poskytol som mu trochu času a potom som sa spýtal toho chlapíka v sedane: - V poriadku? Čo vy na to? Ešte stále sa neukázal.

- Bude v poriadku, - odvetil rýchlo. - Ja sa už o neho postarám.

- Ďakujem. - Nasadol som do svojho auta vedľa dievčat'a. Začalo pršať, pred čím som sa usiloval včas uniknúť do mesta. Predbehlo nás dvojsedadlové auto, v ktorom sedeli muž a žena. Prešli sme za ním cez most.

- Bolo to od vás strašne milé, - povedalo dievča. - Síce mi tam nehrozilo nijaké nebezpečenstvo, ale bolo to... odporné.

- Neboli by nebezpeční, - súhlasil som, - ale boli by... odporní.

- Poznáte ich?

- Nie.

- Ale oni vás poznajú. Tony Forrest a Fred Barnes. - Keď som nič nevravel, dodala: - Báli sa vás.

- Mám hroznú povahu.

Zasmiala sa. - Dnes večer ste sa zachovali veľmi pekne. Ani s jedným z nich by

som nebola išla sama, ale myslala som, že ked' sú dvaja... - Vyhrnula si golier plášťa.

- Prší dnu na mňa.

- Tak vy sa voláte Jack Bye, - konštatovala.

- A vy ste Helen Warnerová.

- Ako to viete? - Narovnala si klobúk.

- Poznám vás z videnia. - Priepnul som záclonu a nasadol naspäť.

- Keď som na vás zavolala, vedeli ste, kto som? - spýtala sa, keď sme sa opäť pochli.

- Áno.

- Bolo to odo mňa hlúpe takto sa s nimi vybrať.

- Chvějete sa.

- Je chladno.

Povedal som jej, že moja príručná fľaška je, žiaľ, prázdna.

Zabočili sme na západný koniec Hellman Avenue. Na rohu Laurel Street hodiny pred klenotníctvom ukazovali desať hodín a štyri minúty. Opieral sa o ne poliacaj v čiernom nepremokavom plášti.

- Je mi zima, - povedala. - Nemohli by sme zastat' a ísť si niekde vypíť?

- Skutočne to chcete? - Môj hlas ju musel zmiať. Rýchlo obrátila hlavu, aby sa na mňa v šere pozrela.

- Rada by som si niečo vypila, - zopakovala, - ak sa neponáhľate.

- Nie. Mohli by sme ísť k Mackovi. Je to iba tri či štyri bloky odtiaľto, ale je to černošská putika.

Zasmiala sa. - Len aby ma tam neotrávili, nič viac nežiadam.

- Neotrávia vás, ale ste si naozaj istá, že tam chcete ísť?

- Zaiste. - Preháňala svoju triašku. - Je mi zima.

Toots Mack nám otvoril dvere. Podľa toho, ako zdvorilo sklonil guľatú, plešivú hlavu a povedal: - Dobrý večer, pane, dobrý večer, milostivá, - som videl, že si želal, keby sme boli radšej íšli niekde inde, ale nezaujímalo ma veľmi, čo si myslí. Až prvejmi bodro som povedal: - Ahoj, Toots, ako sa máš dnes večer?

V miestnosti bolo iba zopár zákazníkov. Pobrali sme sa do vzdialenej rohu ďaleko od klavíra. Zrazu sa na mňa zahľadela a oči výraznej belasej farby sa jej zaokrúhlili.

- Myslel som, že ste si to všimli už v aute, - povedal som.

- Ako ste prišli k tej jazve? - prerušila ma. Sadla si za stôl.

- Ach, to. - Položil som si ruku na líce.

- Zápas pred niekoľkými rokmi. Mali by ste vidieť tú, čo mám na prsiach.

- Budeme si musieť ísť niekedy spolu zaplávať, - povedala veselo. - Sadnite si, pro-

sím a nenechajte ma dlho čakať na pohárik.

- Ste si istá, že...

Začala si pospevovať a poklopkávala do taktu prstami o stôl.

- Chcem si vypíť, chcem si vypíť, chcem si vypíť. - Mala malé ústa s plnými perami a keď sa usmievala, ich kútiky sa zdvihli dohora a ústa sa jej vôbec nerozšírili.

Objednali sme si nápoje. Rozprávali sme prirýchlo. Vtipkovali a smiali sme sa až prvejmi pohotovo. Vypytovali sme sa jeden druhého na rôzne veci. Spýtal som sa na názov voňavky, ktorú používa, a venovali sme priveľa pozornosti odpovediam. Spoza výčapného pultu sa na nás mrzuto pozeral Toots, keď si myslel, že si ho nevšímame.

Vypili sme ešte za pohárik a potom som povedal: - Nuž azda vypadneme.

Správala sa veľmi milo. Neusilovala sa horivo odísť ani zostať. Konce popolavoplavých vlasov sa jej vzadu pod klobúkom krútili dohora.

Pri dverách som povedal: - Počujte, hned' za rohom je stanovište taxíkov. Nebudete mať nič proti tomu, keď vás neveziem domov?

Položila mi ruku na rameno. - Budem mať. Prosím... - Ulica bola mizerne osvetlená. Tvár mala ako diet'a. Spustila ruku z môjho ramena. - Ale ak by ste radšej...

- Myslím, že by som radšej.

váhavo povedala: - Páčite sa mi, Jack Bye a som vám nesmierne vdľačná za...

- Ach, to nestojí za reč. - povedal som. Podali sme si ruky a vrátil som sa späť do lokálu.

Toots stál za výčapom. Podišiel ku mne.

- To si mi nemal urobiť, - preriekol, krútiac trúchlivo hlavou.

- Viem. Prepáč.
- Ani sebe si to nemal vykonať, - po-kračoval rovnako smutne. - Toto nie je Harlem, chlapče a ak starý sudca Warner

zistí, že jeho dcéra bola tu s tebou, môže nám obom narobiť kopu nepríjemnosti. Mám t'a rád, chlapče, ale musíš si konečne uvedomiť, že na tom vôbec nezáleží, akú

svetlú máš plet' a koľko univerzít si vychodil, vždy si iba černoch.

- Nuž a čo myslíš, že chcem byť?...
(Express 17/89)

WILL HELM

PENIAZE

• • • • •

- Som doktor Schlüter, - predstavil sa návštěvník a pokračoval:

- Telefonoval som vám ohľadne smrti pani Bergerovej.

Komisár Born ukázal na stoličku pred písacím stolom a vyzval hosta:

- Sadnite si pán doktor. Pani Bergerová bola vaša pacientka? - opýtal sa.

Doktor Schläuter prikývol. - Bola u mňa minulý týždeň, - vysvetľoval. - Šťažovala sa na krvný obeh.

Born otvoril spis. - To by mohlo zohrať určitú úlohu, - povedal a informoval lekára: - Spadla z rebríka pri čistení okien. Dvakrát týždenne chodila upratovať do vily rodiny Tackmannovcov... Bola na mieste mŕtva. Zlomila si väzy.

Lekár sa zamyslel. Ozval sa až po chvíli; - To posledné by mohlo súhlasiť, ale som presvedčený, že nespadla z rebríka.

Komisár prekvapene zdvihol obočie.
- Ako to myslíte?

- Upozornil som ju, aby sa nepostavila ani na rebrík ani na stoličku. Slúbila, že ma poslúchne. Poznal som ju vyše dvadsať rokov. Vždy dodržiavala rady, ktoré som jej dal.

Komisár zamyslel pozrel na lekára. Doteraz nikto nepochyboval o tom, že šlo o nehodu. Ale slová starého lekára vrhali na celý prípad úplne nové svetlo.

Keď lekár odišiel, zavolal svojmu asistentovi.

- V prípade Inge Bergerovej potrebujem pitvu, - nariadil. - Teraz idem do jej bytu a ešte raz sa tam poobzérám.

* * *

- Pán Harald Berger? - opýtal sa komisár a predstavil sa. - Mohli by sme sa niekde v pokoji porozprávať? - požiadal ho a ustúpil nabok. Vedľa neho prešla žena s plne naloženým nákupným vozíkom.

Harald Berger, vedúci supermarketu, navrhhol: - Poďte, pôjdeme do mojej kancelárie.

Vošli do sklenej kabínky, z ktorej bolo vidieť do všetkých kútov obchodu. Born postrehol, že jedna z predavačiek niekoľkokrát pozrela k nim hore.

- Viete, že sme už spolu nežili, - ozval sa Berger. - Napriek tomu mi je veľmi

ľúto, čo sa stalo. Ved'ešte nemala ani štyridsať rokov, - dodal ticho.

- Boli ste po smrti svojej ženy v jej byte?

Berger pokrútil hlavou: - O pozostalosť sa postará jej sestra. Ja som sa pred rokom odstúpil. Odvtedy som stretol Inge dva-tri razy, keď bolo treba porozprávať sa o niečom. Vždy sme sa stretli v kaviarni.

Odmlčal sa a pozrel dolu k pokladniám. - Bývam u jednej kolegyne, - признаł sa, - kvôli nej som sa rozišiel so ženou.

- Ale nie ste rozvedený, - skonštatoval Born. - Z toho vyplýva, že po manželke budete dediť vy, - povedal a vybral z vrecka výpis z konta a položil ho na stôl.

- Okrem týchto peňazí mala vaša žena ešte cenné papiere a športové auto. Vedeli ste o tom?

- Čože? Päťdesiatisík mariek?! - Berger neveriaci pokrútil hlavou. - A papier?

- Všetko dohromady predstavuje takmer dvestotisíc, - zhruňal Born.

- Odkiaľ to všetko mala?

Komisár sa naňho pozorne zahľadal.
- To som sa chcel opýtať ja vás, - povedal.

- Nemám ani poňatia... možno vyrála v lotérii, - jachtal nechápavo Berger.

Nie, nevyhrala, ani na rulete nehrala, ani nič podobné, čo by vysvetlilo pochyb na jej konte. Vždy vkladala iba hotovosť, a to vo veľmi nepravidelných intervaloch. Trvá to asi desať mesiacov. V poslednom čase boli čiastky podstatne vyššie ako na začiatku.

* * *

- A pritom chodila upratovať? - Súdny lekár, ktorý Borna informoval o výsledkoch pitvy, bol rovnako prekvapený ako manžel Inge Bergerovej. - To predsa nie je logické, - usúdil.

Born pristúpil k oknu. - Preto som tu, - odvetil. - Povedzte mi, dá sa vôbec toto smrteľné zranenie vysvetliť pádom z rebríka?

Lekár premýšľal. Po chvíli sa ozval: - Bolo by to možné. Izba, v ktorej čistila okná, je vysoká takmer štyri metre. Ale pôvodne som sa nazdával, že padla z väčšej výšky.

- Môžete sa vyjadriť konkrétnie?

- Predpokladal som osem až deväť metrov.

* * *

- Tu som našiel pani Bergerovú, - povedal elegantný päťdesiatnik a ukázal na parketovú podlahu pred vysokým oknom.

Clemens Tackman na znak lútosti rozhodil rukami a dodal: - Hned som za-volal sanitku.

- Okno bolo otvorené? - opýtal sa komisár.

- Myslím, že bolo.

Born sa pozrel dolu do parku. Celé toto panské sídlo nepatrilo Tackmannovi, ale jeho synovi. Clemens Tackmann mal ešte pred tromi rokmi stavebnú firmu, ale potom zbankrotoval.

- Boli ste niekde blízko, keď pani Bergerová spadla?

- Bol som dolu na prízemí. Počul som niečo padnúť. Najprv som si mysel, že to bolo vedro alebo rebrík. Vyšiel som hore a našiel som ju na zemi.

- Bol niekto okrem vás v dome?

- Nie, syn a jeho manželka odcestovali.

- Ani ste nikde nikoho nevideli? Na-príklad v záhrade?

- Nie. Prečo sa pýtate?

Komisár hned neodpovedal. Vyšiel na chodbu. Vila mala tri podlažia. Schody viedli okolo akejsi šachty, ktorú hore uzatvárala sklenená strecha. Z najvyššieho poschodia na zem mohlo byť asi osem metrov.

* * *

- Toto nám vysvetľuje záhadu bohatstva i smrti pani Bergerovej, - povedal Born a ukázal na otvorené dvere trezora zabudovaného v stene. - Takže sú tu milióny, ktoré ste schovali, keď ste nahlásili bankrot.

- Jedného dňa, - pokračoval po chvíli, - zostali tieto dvierka nedopatením otvorené a pani Bergerová uvidela peniaze. Hned pochopila, čo je vo veci. Začala vás vydierať a vyhŕážala sa, že vás udá, ak jej nezaplatíte za mlčanie.

Tón komisárovho hlasu bol stále ostrejší: - Keď vám nič netušiac porozprávala, aké má ľažkosti s krvným tlakom, videli ste priležitosť zbaviť sa jej. Vraždu ste chceli zamaskovať ako nehodu. Priznali ste, že okrem vás v dome nik neboli, keď pani Bergerová zomrela.

- Naši technici dokázali, - povedal nákoniec, - že stopy krví zo štrbinky na podlahe pri schodišti sa zhodujú s krvnou skupinou pani Bergerovej. Zhodili ste ju z najvyššieho poschodia a potom prenesli pod okno!

Clemens Tackmann požiadal o rozhovor so svojím právnym zástupcom. Po hodine svoje priznanie podpísal.

(Express 15/90)

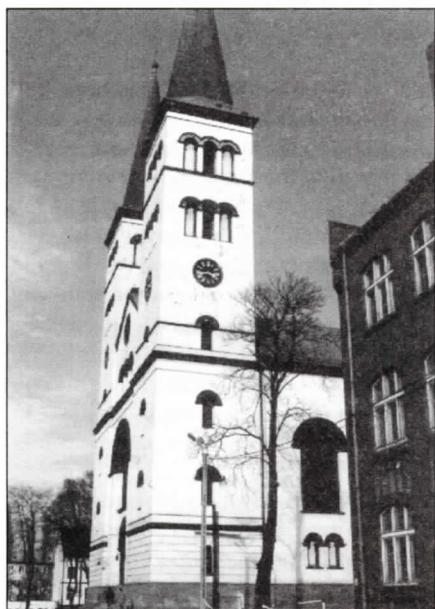
NAŠI NA SLIEZSKU

Vstúpili sme do nového roka 1998, je to teda vhodná príležitosť pouvažovať o tom, aký bol rok minulý. Hned v úvode musím povedať, že pre krajánov na Sliezsku, žijúcich v Mikołowe, Tychách, Bytomi, Katoviciach, Bielsku Bialej a iných mestách, to bol rok veľmi pestrý, ba v porovnaní s predošlým, iste úspešnejší. Prispeli k tomu i viaceré udalosti, ktoré sa odohrali v našom prostredí. Nemám tu na mysli vlaňajšiu povodenie, ale iné významné podujatia, ktoré zapríčinili rast krajanskej aktivity našich členov.

Kedže sme v našej činnosti ostali - ako sa hovorí - na vlastnom chlebíku, dôležité sa stalo získavanie prostriedkov na akcie MS, ktoré sú, pri veľkej roztrúsenosti našej členskej základne, dosť nákladné. Umožňuje nám to našťastie hospodárska činnosť - poskytovanie športovo-rekreačných služieb na Skrzycnom, kde sú znamenité lyžiarske podmienky. V tomto kontexte musím poznamenať, že pomocnú ruku nám podala nadácia Friederica Eberta si sídlom v Hliviciach. Pomohla nám (a vraj bude aj nadálej) v zaškolení niekoľkých krajánov v oblasti manažérstva, čo nám v ďalšom podnikaní môže len pomôcť.

Zastavím sa na chvíľu v Mikołowe, kde žije časť nášho krajanského aktívnu. Mnohí čitatelia si iste pamäťajú vlaňajšie oslavu tisícročia mučenieckej smrti sv. Vojtecha, ktoré vyvrcholili v Hnezdne počas návštevy pápeža Jána Pavla II. v Poľsku. Sv. Vojtech je práve patrónom farnosti a kostola v Mikołowe, a tak nečudo, že oslavu mali u nás zvlášť slávnostný charakter a boli spojené so 775. výročím založenia mesta. Svetovojtešké milénium sa v Mikołowe začalo 26. apríla 1997, teda v deň sv. Vojtecha, kedy je u nás odpust (je uvedený aj v kalendári Života) a skončí sa taktiež počas odpustu 26. apríla 1998. V tejto

Kostol sv. Vojtecha v Mikołowe

súvislosti chcem podotknúť, že sme od miestneho farára dostali súhlas na zorganizovanie sv. omše v slovenskom jazyku. Odslúžil by ju knaz z Čadce.

Je zaujímavé, že na Orave a Spiši, kde pôsobia viaceré miestne skupiny Spolku sv. Vojtecha, nie je ani jeden kostol zasvätený tomuto svätcovi. Možno však niektorí členovia SSV prejavia záujem a vyberú sa na túto našu odpust v Mikołowe. Radi ich uvítame. O význame Mikołowa ako svätovojteškého centra svedčí i to, že sa práve tu v novembri minulého roka konala medzinárodná ekumenická konferencia „Svätý Vojtech a kresťanské hodnoty Európy na prahu 3. tisícročia“ za účasti predstaviteľov - biskupov, diplomatov a vedcov - z Česka, Nemecka, Poľska a ďalších štátov. V súvislosti so svätovojteškými slávnosťami v Mikołowe získalo aj mesto. Medziiným spomínaný kostol bol pekne vynovený, viaceré ulice upravené a jedna z nich - Sambora bola premenovaná na ulicu sv. Vojtecha. Pribudol tiež nový časopis - farský mesačník U svätého Vojtecha. Napokon, za súhlasu apoštolskej stolice, sa sv. Vojtech stal patrónom mesta.

Vráťme sa však k vlaňajšiemu krajanskému dianiu v miestnej skupine a k akciám, ktoré sme mali naplánované. Patril k nim o.i.: večierok pri vatre s kultúrnym programom, usporiadany pri príležitosti 5. výročia vylásenia zvrchovanosti Slovenska, stretnutia, besedy a iné podujatia venované 50. výročiu Spolku Slovákov v Poľsku (o jednom z nich píšeme na str. 14 - pozn. red.), výstava fotografií zo života krajánov a slovenskej tlače. Nemožno opomenúť ani krajanský výlet na Skrzyczne, na rozlúčku s letom, informačné stretnutie venované otázkam vybavovania krajanskej karty, našu silvestrovskú veselicu, no a aktívnu účasť krajánov v celopoľskej akcii Upratovanie sveta.

A ešte jedna poznámka. Členovia našej MS bežne sledujú Život, v ktorom nachádzajú hodne zaujímavých článkov. Napr. veľmi nás zaujal seriál k polstoročiu nášho Spolku - Krajania spomínajú, ktorý bol uvereňova-

ný skoro polročia roka. Celej redakcii, vtom J. Pivovarčíkovi a P. Kollárikovi za zbieranie týchto spomienok patrí veľké uznanie. Veľa o našich dejinách sme sa mohli dozviedieť z obširného materiálu - Z histórie Spolku Slovákov v Poľsku, uverejneného v novembrovom čísle Života. Len škoda, že sme sa v nom nemohli dočítať ani slovíčka o MS a živote krajánov na Sliezsku. A predsa ich vyše dvadsaťročná obetavá pôsobnosť si zaslúži, aby bola zaznamenaná v kronike najdôležitejších udalostí nášho Spolku a ceľej menšiny.

BRONISLAV KNAPČÍK

DOČÍTAL SOM SA PRAVDY...

Pozorne sledujem každé číslo Života, v ktorom, najmä v posledných mesiacoch, nachádzam veľa zaujímavých článkov. V novembrovom čísle minulého roka ma zvlášť zaujal - a nepochybujem, že aj iných čitateľov Života - príspevok prof. Jozefa Čongvu „Pohl'ad do minulosti“, napísaný k 50. výročiu Spolku slovákov v Poľsku. Možno sa z neho dozviedieť veľa zaujímavých faktov z našej minulosti, najmä z obdobia po pripojení časti Oravy a Spiša k Poľsku v roku 1920, vtom i o boji mnohých ľudí o prinávratenie týchto území k materi. Patril k nim i nebohý otec biskup Ján Vojtaššák, ktorý sa obrátil v liste na poľského prímasa A. Hlonda o prinávratenie 9 oravských a 9 spišských farností k spišskej diecéze. Je to vierochný fakt, podložený dokladmi.

Ešte žijú niekoľkí krajania, čo si pamäťajú návštevu nebohého prezidenta slovenského štátu, kňaza Jozefa Tisu, v Jablonke v r. 1939, ktorý počas príhovoru pri jablonskom kostole o.i. povedal, že sú boli odtrhnutí od vlasti len na dvadsať rokov. Žiaľ, ako neskôr vysvetlo, naša odlúčenosť mala byť oveľa dlhšia a trvá už vyše 70 rokov.

Pozoruhodné je i úsilie o rešpektovanie práv Slovákov tribšského rodáka, kňaza Fran-

Sliezski krajania na silvestrovskom plese

tiška Móša, ktorý o.i. napísal zaujímavú brožúru „Roky 1919 - 1939 na severnom Spiši“ a bol za ňu i za svoju národnú činnosť vo svojich kniazských pôsobiskách niekoľko mesiacov väznený.

Hlboko si vážim všetkých krajanov a iných činiteľov, ktorí bojovali za naše práva i slovenčinu v kostoloch a školách a tým nám pomohli pretrvať. K najvýznamnejším patril aj bývalý konzul ČSR v Katoviciach Matej Andreš, ktorý sa veľmi pričinil k zavedeniu slovenského školstva na Orave a Spiši a k založeniu našej krajanskej organizácie - Spolku Slovákov v Poľsku. Dočítal som sa teda v Živote pravdy o nás, ktorú by mala poznat' najmä mladá generácia krajanov a nielen ona.

ALOJZ BUGAJSKÝ

NAOZAJ SA NÁM TAŽKO ŽIE?

Je všeobecne známe, že v zimnom období majú ľudia na vidieku viac voľného času. Stačí vyjsť na ulicu a hned' možno niekoho stretnúť a porozprávať sa. Dnešné rozhovory sa veľmi často týkajú súčasných pomerov, preto je v nich nezriedka hodne sťažnosť. Jedni by chceli to, ďalší zase ono, a niektorí možno aj to, aj ono.

Nastal nový rok a s ním, žiaľ aj nové zvýšenie cien. Opäť počujeme sťažnosti na vladnú koalíciu, ktorá počas volebnej kampane slúbovala veľa. Po vol'bách sa, žiaľ ekonomická realita nezlepšila a je pre mnohých neprijateľná. Ako to je - sputujú sa mnohí, ved' len nedávno sme počas denominácie skratali štyri nuly. Čo bude o dva-tri roky? Opäť budeme milionármi? Ved' už dnes, keď zoberieme do obchodu 10-zlotovú bankovku, veľa

za ňu nekúpime. Teda inflácia nadalej zhŕsuje našu situáciu.

Je pravdou, že sa nám žije ťažko, ale - čo mnohí zabúdajú - v porovnaní so začiatkom 90-tych rokov predsa len lepšie. Ved' všetci si pamätáme vtedajšie astronomické skoky cien, alebo ešte skorší lístkový systém. Vtedy sme sice mali peniaze, ale nebolo čo za ne kúpiť. Dnes je naopak. Všetkého máme nadostač, ale chýbajú nám peniažky, a tie, čo máme, nezriedka ledva vystačia od prvého do prvého. A predsa len sa ľuďom žije lepšie. Svedčí o tom hoci aj množstvo osobných automobilov, ktoré sa v poslednom čase objavujú na dedinách, ale aj moderné domáce zariadenie, polnohospodárske stroje a pod. Stačí sa tiež popozeráť po strechách, kde je čoraz viac satelitných antén. Odkiaľ teda ľudia majú peniaze?

V dnešnej dobe sa však ťažko žije najmä osamelým dôchodcom, ale aj roľníkom, ktorí sú odkázani len na výtažok zo svojich gazdovstiev. Zostáva nám len veriť, že sa v budúcnosti aj ich situácia zlepší.

JOZEF PIVOVARČÍK

HARKABUZ

Gmina Raba Wyżna, ku ktorej patrili také oravské obce ako Harkabuz, Podsrnie a sídlisko Bukovina, sa v poslednom čase zmenšila, keďže sa od nej odpojila obec Spytkowice. Členovia samosprávy rozhodli, že obec s tak veľkým územím, počtom obyvateľstva a množstvom rôznych pracovných podnikov môže fungovať sama a vytvoriť samostatnú gminu, čo a im aj podarilo.

Trochu nás to znepokojilo, keďže naša gmina doteraz spravovala rozľahlé územie s

veľkým počtom gazdovstiev a podnikov. A tak vďaka veľkému počtu platených daní mohla na svojom území urobiť skutočne veľa. Neviem presne, čo sa konkrétnie urobilo v celej gmine, môžem však povedať, čo sa v poslednom čase realizovalo u nás. Nadalej sice nemáme opravenú cestu cez obec, asi preto, že ju kvalifikovali ako cestu vojvodskú, ktorú z tohto dôvodu nemôže dotovať gminný úrad. Jej výstavba (v dĺžke asi 7 km) z prostredkov obce by trvala hľadajúcim aj 20 rokov. Preto sa upustilo od jej opravy a namiesto toho sa má stavať prístupové cesty do jednotlivých sídlisk, čo tiež uľahčí život obyvateľom. Robí sa tiež oplotenie okolo kaplnky a ostatok peňazí určili občania na nákup pozemku pre výstavbu hasičskej zbrojnice. V tomto roku, po schválení projektu budovy a predbežného rozpočtu, by sa mali začať prvé stavebné práce.

Výstavba tohto objektu je pre nás dôležitá z viacerých príčin. Zlepšenie podmienok protipožiarnej ochrany ani netreba zdôrazňovať. Obci je tiež potrebná vhodná miestnosť na schôdze, svadby či kultúrne podujatia, mládeži na zábavy a diskoték, aby nemusela chodiť do iných obcí, tým viac, že ani v susednom Podsrní alebo Bukovine nie je takýto objekt. To všetko by sa vyriešilo výstavbou zbrojnice. Obávame sa však, že teraz, po odpojení sa Spytkowic a tým aj po obmedzení prostredkov nebudem schopní zrealizovať tento zámer. Navyše doterajší vojt, s ktorým sme mali dobré vzťahy, už zavŕšil svoje volebné obdobie, a tak do nových volieb miestnych orgánov bude gminu viesť osobitný splnomocnenec. Dúfame však, že aj keď to bude s istým oneskorením, nové orgány miestnej samosprávy nás pochopia a schvália naše plány.

FRANTIŠEK HARKABUZ

V NOVEJ BELEJ

DOKONČENIE ZO STR. 16

Kultúrny program začal spišským vinšom v podaní miestneho organistu J. Cervása. Potom sa k slovu dostali žiaci slovenskej základnej školy. Prišli aj tí najmladší, aby sa svojim rodičom, babičkám a starým otcom predstavili ako najlepšie vedeli. Recitovali básne, vinšovali, spievali, ba našli miesto aj pre humor a zábavu, ktorá všetkým ešte viac zlepšila sviatočnú náladu. Deti vynikali talentom a čudujú sa svete, skoro žiadne z nich, ani pred tak veľkým publikom nemalo trému. Odmenou za ich vystúpenie bol vrelý potlesk. Uznanie patrí aj ich učiteľom, ktorí ich vedeli tak dobre pripraviť.

Veľmi pekne si v programe počíiali aj starší žiaci. Pod vedením skúsenej Ľudmily Majerčákovej a Jána Gronku sa im v priebe-

hu dvoch týždňov podarilo vytvoriť neveľký folklórny súbor, ktorý - dalo by sa povedať - v tento neobvyklý večer úspešne prešiel svoj „bojový“ krst. Mladí chlapci a dievčatá sa predstavili pásmom svadobných zvykov, vtom i čepčením mladuchy. Mnohí z prítomných mladých divákov viaceré tieto zvyky už nepoznali, preto sledovali vystúpenie s veľkým zaujmom. Neúnavná L. Majerčáková chce pripraviť s mládežou aj ďalší program vychádzajúci z ľudového prostredia - páranie peria. Dúfajme, že sa jej to podarí a už onedlho si ho budeme môcť pozrieť. Kultúrny program zavŕšilo sólové vystúpenie malého Emila Cervása, ktorý na elektronickom organe zahrával niekoľko slovenských viačočných kolied.

Po vystúpení žiakov čakala účastníkov ešte jedna dojímavá chvíľa. Keď farár K. Koniarczyk požehnal oblátky, všetci sa nimi navzájom delili a do nového roku 1998 si z

úprimného srdca priali všetko najlepšie. Nasledovala slávnostná večera, ku ktorej nechýbali ani rôzne zákusky a iné dobroty.

Mnohí ešte ani nedojedli a nedopili kávu či čaj, keď v sále zazneli prvé tóny známej novobeliskej kapely. Vystúpila v zložení: František Šturek a Severín Kurnát - husle, Jozef Kurnát - harmonika a Alojz Dluhý - basa. Do tanca povzbudili najprv najmladších, ku ktorým sa postupne pridal aj starší. Kapela každému vyhovela - hrala valčíky, polky, čardáše, ba aj modernejšie skladby. Kto nechcel tancovať, mohol si pobesedovať či zaspievať. Preto nečudo, že stretnutie trvalo dlho do noci.

Všetci boli s podujatím spokojní. Dúfajme, že o rok sa na novoročnom stretnutí znova zideme.

Text a foto: JOZEF PIVOVARČÍK
FOTOREPORTÁŽ Z NOVEJ BELEJ
NA 3. STR. OBÁLKY

Skrzyczne - raj pre lyžiarov

NA LYŽE

Polovicu kalendárnej zimy už máme za sebou. Pre väčšinu horských rekreačných a lyžiarskych stredísk nebola príliš priaznivá. Viaceré z nich pre nedostatok snehu počas januárového otepľenia museli dokonca na istý čas zastaviť svoju činnosť. Vedľ organizovanie rekreačných lyžovačiek na umele výrábanom snehu je nákladné a nezriedka pre vysoké teploty bolo dokonca nemožné. Našťastie u nás na Sliezsku a konkrétnie na Skrzycnom, kde sa na svojich podujatiach často stretnávajú členovia našej MS SSP, sneh ani na chvíľu nechýbal, a tak tamojšie zariadenia pre lyžiarov boli v neprestajnej prevádzke. Je to - dá sa povedať - výnimočné miesto (vo výške ok. 1300 m), kde sú vhodné lyžiarske podmienky prakticky od konca novembra do mája. Miesto, kde vďaka poskytovaným službám, môžeme získať prostriedky na krajanskú činnosť MS SSP na Sliezsku.

Spomínam to všetko preto, aby o Skrzycnom vedeli aj mladí záujemci o lyžovanie zo Spiša a Oravy a mohli - v prípade nedostatku snehu u nich - prísť k nám, kde sa o nich postaráme s ozajstnou krajanskou stavostlivosťou. Pre zaujímavosť môžem uviesť, že v nedalekom okolí, v Szczyrku, sa koncom februára t.r. budú konáť juniorské majstrovstvá sveta v lyžovaní. Možno teda spojiť lyžovačku na Skrzycnom s účasťou na tomto nepochybne zaujímavom podujatí.

BRONISLAV KNAPČÍK

VÝŠNÉ LAPŠE

Dostala sa nám do redakcie, aj keď s oneskorením, zápisnica z jednej z vlaňajších schôdzí výboru miestnej skupiny SSP vo Vyšných Lapšoch, ktorá je akoby zrkadlom problémov, akými žijú krajania v tejto obci. Uvedme preto aspoň niekoľko tém, ktorými sa účastníci zasadania zaobrali.

Jednou z nich bola otázka realizácie uznesení 9. zjazdu nášho Spolku. V nádväznosti na to prítomní podotýkali, že plnenie záverov posledného zjazdu je - dalo by sa povedať -

podpriemerné. Predovšetkym vôbec nevidno, že by stúpala aktivita členov, v tom i výboru MS, čo zjazd uznal za nevyhnutné najmä v jubilejnom roku polstoročia našej organizácie. Nemožno stáť bokom, mimo krajanského diaľnia a len predstierať záujem o toto dianie, čo v skutočnosti nášmu hnutiu nič nedáva.

Spája sa s tým ďalšia otázka - vyučovanie slovenčiny na miestnej základnej škole, ktoré by malo byť predovšetkým vecou rodičov majúcich deti v školopovinnom veku. Nielen vecou, ale skôr krajanskou povinnosťou. Žiaľ, niektorí rodičia neprikladajú význam národnej výchove svojich detí, ktoré tým ani neprejavujú záujem o výučbu slovenského jazyka. Preto počet žiakov na hodinách slovenčiny, namieto očakávaného rastu - stagnuje. Podobne je s kultúrnou činnosťou, čo je paradoxné o.i. aj preto, že tamojšia miestna skupina má, na rozdiel od iných MS, vlastnú, priestrannú klubovňu, ktorá nie je náležite využitá.

Klubovňa, azda jediná na Spiši, ktorá je majetkom nášho Spolku. Presnejši by bol názov Dom slovenskej kultúry, keďže ide o celú budovu, ktorá môže plniť túto úlohu. Istý čas aj plnila. Odovzdali ju do užívania, aj keď stavebne neúplne dokončenú, v septembri 1981. Odvtedy uplynulo takmer 17 rokov, budova začína chátrať a - ako na schôdzi zdôrazňovali všetci prítomní - nutne si vyžaduje opravu, najmä strechy, ale aj interiérov, nehovoriac o potrebe dokončenia výstavby podkrovia. Ak sa to neurobí teraz - podotýkali - náklady na opravu sa neskôr značne zvýšia. Uzniesli sa preto obrátiť sa na Ústredný výbor SSP o pomoc v uhradení nákladov na opravu a takýto list predsedu MS aj odosiel. Zatiaľ bez ozveny.

Veľký záujem vzbudzuje naďalej vlaňajší zákon SR o postavení zahraničných Slovákov, najmä však otázka vybavovania preukazov, s čím sú isté fažkosti. Mnohým robi problémy získavanie jednotlivých potvrdení, chýbajú tiež potrebné tlačívá, ktoré by bolo najlepšie rozdať krajanom, aby každý osvedčil, že nemusel za nimi behať. Nedalo by sa ich vytlačiť na ÚV pre každú miestnu skupinu? Iste

by to vybavovanie krajanskej karty zjednodušilo a urýchliло.

Veľa pripomienok malí účastníci schôdzí i k otázke odbavovania slovenských bohoslužieb vo vyšnolapšanskom kostole, ktoré sa nerealizuje tak ako v iných farnostiach a nespĺňa požiadavky krajanov. Ale o tom inokedy.

J.K.

POZDRAV

Pozdrav zo slávnoštneho odovzdávania maturitných stužiek s pekným novoročným vinom nám do redakcie poslal Marek Brija z Krempláč, žiac 4. B Stredného odborného učilištia v Slanickej osade (Námestovo).

Ďakujeme za pozdrav a na maturite želáme samé jednotky.

Redakcia

OPRAVA

V Živote č. 1/98 sme v podpise pod fotografiou na str. 1 omylom „prekrstili“ belianske žiačky na krempašské. Spolu s B. Mišincovom vystupujú pravdaže mladé Belianky: Dana Šoltýsová, Dana Cervasová, Dorota Cervasová a Evelína Gronková.

V tom istom čísle dolu na 3. str. obálky sú na fotografiu Adrianka a Dominika (nie Veronika) Wněkové. Ospravedlňujeme sa.

Redakcia

ODIŠLA OD NÁS

Dňa 7. decembra zomrela v Novej Belej vo veku 85 rokov krajanka

ROZÁLIA GRONKOVSKÁ

Zosnulá bola členkou Miestnej skupiny SSP v Novej Belej od prvých rokov jej činnosti, ako aj horlivou čitateľkou Života. Odišla od nás vzorná krajanka, dobrá manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

MS SSP v Novej Belej

Z KALENDÁRA NA FEBRUÁR

Záhradkári

Február je mesiac veľkých protikladov, v ktorom sa teplé dni striedajú so studenými. Tak či onak k jari už nie je tak d'aleko, preto majitelia záhradok by už, najmä pri konci mesiaca, mali myslieť na prvé výsevy do pareniska a na prípravu priesad. Najprv by to mohli byť skoré odrody šalátu, kalerábu či u nás zriedkavejšie pestované brokolice, ktorých priesady sa potom vysádzia asi šest týždňov po vysiatí. Priesady brokolice možno predpestovať na silné jedince aj v rašelinových zakoreňovačoch alebo malých črepníkoch. Na dno nádob treba dať vrstvičku drobného štrku, hrubú 1,5 cm, a až na ňu dať preosiatu záhradnícku zeminu. Skleniček nám môže nahradíť napr. svetlá a teplá veranda, kde do výsevných misiek možno vysiať napr. zeler, red'kovku, neskôr aj kapustoviny. Za teplého počasia (hoci nikdy nevedno, či nám niečo nevyparati) možno na bezveternom mieste postaviť malý fóliový kryt, ktorý môže neskôr slúžiť na predpestovanie ďalších priesad.

Nadálej pravidelne kontrolujeme uskladnenú zeleninu a vetráme skladovacie priestory, čím dochádza k premiešavaniu skladovej atmosféry. Vetrá sa hlavne v chladnejších dňoch a v noci, totiž studený vzduch je chudobnejší na vodné pary ako teplý. Najmenej vetráme miestnosti s uskladneným šálatom a listovou zeleninou. Zmena teploty vzduchu iba o 1°C zmení relatívnu vzdušnú vlhkosť asi o 10 %. Upozorňujeme však, že príliš časté vetranie v nevhodnom čase spôsobuje na zelenine hmotnostné straty.

Ovocinári

Ovocné dreviny sa vo februári už začínajú prebudovať zo zimného spánku. Dni

sú už dlhšie a slnko teplejšie hreje, preto sadári - len čo to počasie dovoľuje - v prvom rade pokračujú v reze ovocných stromkov a krov, ktorým predĺžujú ich životnosť a najmä najproduktívnejšie obdobie rodivosti. Za teplejších dní, keď pôda je rozmrznutá, možno vysádzat stromky a kry. Platí totiž zásada, že čím skôr ich vysadíme, tým lepšie využijú zásoby zimnej vlahy a lepšie sa ujmú. Možno tiež dokončiť rýľovanie pôdy pod stromami. Keď je však mráz a sneh, je dobre zopakovať bielenie stromov vápnom a súčasne skontrolovať na nich chrániče, ale aj oplotenie, aby sa do záhrady nedostali zajace a iná zver.

Veľký dôraz v tomto období kladú majitelia ovocných záhrad na chemicku ochranu, teda postreky proti chorobám a škodcom, napr. proti chrvastaviteľstvu, kučeravosti, mûčnatke, štítničkám a pod. Zimný postrek je veľmi dôležitý, pretože ničí všetkých škodcov, ktorí prezimujú v rôznych štadiách. Aplikuje sa ho už na začiatku púčania v štadiu tzv. myšieho uška. Samozrejme podobne ako pri zelenine, pravidelne treba kontrolovať uskladnené ovocie (pokazené okamžite odstraňovať), udržovať v skladoch optimálnu teplotu a vlhkosť, ktoré patria k základným podmienkam dobrého skladovania.

Chovatelia

Vo februári, najmä koncom mesiaca, husi končia znášku vajec, kym kačice ešte v nej pokračujú. Znášku treba sústavne kontrolovať a vajcia každý deň vyberať (dokonca niekoľkokrát denne), aby nepomrzli. Keď chceme odkladať vajcia na liahnutie, venujme im trochu pozornosti. Keď majú škrupinu znečistenú, treba ich najprv umyť, najlepšie prúdom vody teplej 45 až 50°C. Priomína-

me ešte raz, že na liahnutie sa vyberajú iba vajcia normálneho vajcovitého tvaru, nie veľmi veľké ani veľmi malé. Uskladňovať ich treba v slabo osvetlenej miestnosti, kde teplota neklesne pod 8°C a neprekrocí 12°C. Vajcia by sa mali klásiť na podložky tupým koncom hore. Keď sa kladú ležato, treba ich každý deň obrátiť. Uskladňovanie násadových vajec by nemalo trvať dlhšie ako 10 dní. Popri kontrole vajec treba si všímať správanie sa hydin. Jedince, ktoré sa oddeľujú od kŕdla do kútov a neprejavujú záujem o krmivo, prezárdzajú, že s nimi nie je niečo v poriadku. Treba ich oddeliť alebo likvidovať.

Včelári

Zmeny v prírode vplyvajú i na správanie sa včelstva. Keď je mesiac teplejší, zvýšené denné teploty spôsobujú, že včelstvá začínajú plodovať. Spočiatku matka kladie len niekoľko vajíčok denne, neskôr sa ich počet zvyšuje. Príliš skoré plodovanie je nežiaduce, lebo včelstvo sa nadmieru opotrebuva, zásoby v úli klesajú a život jesenných včiel sa skracuje. Preto plodovanie treba oneskoríť buď obmedziť o.i. správnym zazimovaním a úpravou letáčového otvoru na zimu.

V tomto období je veľmi dôležitá kontrola zazimovania a zisťovanie stavu včelstva skúmaním najmä podmetovej podložky. Vajíčka, larvičky, kukly alebo mladé nedorastené včely nájdené na podložke sú príznakom, že včelstvo ploduje. Uhynuté trúdy naznačujú, že s matkou nie je všetko v poriadku. Mftva matky na podložke je dôkazom, že včelstvo je bez matky alebo si ju v jeseni menilo. Kúsky stuhnutých alebo skryštalizovaných zásob prezárdzajú, že včelstvo trpí smádom. V takomto prípade treba letáčový otvor zväčšiť. Pieseň je zase príznakom nevhodného zazimovania. Podložku po očistení treba vložiť späť do úla. (jš)

ZBIERAME BYLINY

Dnes si porozprávame o ďalšej liečivej rastline, ktorá rastie aj u nás, aj keď si ju málokto všíma. Ide o DEVĀTSIL HYBRIDNÝ (lat. *Petasites hybridus*, pol. lepičník rôzowy), rastúci hojne na brehoch riek a potokov, vo vlhkých lesoch - od nižinatých oblastí až po horské pásmá.

Devátsil, majúci rúrkovité modráv kvety, bol už v staroveku známy ako liečivá rastlina, o čom píše o.i. Dioskorides. Používal sa najmä proti moru. Neskôr prešiel i do veterinárnej praxe, napr. roztreté listy sa prikladali na rany.

Predmetom zberu je prakticky celá rastlina. Podzemok (koreň) sa vykopáva skoro na jar pred kvitnutím (rastlina kvitne, len čo sa trochu otepľí, teda v období február-apríl), kvet v období kvitnutia (marec-máj) a list sa zbiera v máji. Jednotlivé časti sa sušia (podzemok treba predtým narýchlo omýť) v tenkých vrstvách na zatienenom mieste, alebo aj umelým teplom, pričom teplota nesmie presiahnuť 35-40°C. Koreň obsahuje silicu, horčinu, živicu, pektíny, sliz, cukry a triesloviny, kym list navyše petasín, izopetasín a ďalšie látky.

Farmakologické pôsobenie devátsiliu nie je ešte presne známe. Predpokladá sa však, že pôsobí pri nepravidelnej a bolestivej me-

nistruácii, sťaženom močením a najmä proti kŕčom hladkého svalstva, čo by opodstatňovalo aj jeho starodávne využívanie ako prostriedku na utišenie kašľa, pri astme a pod.

Ludové liečiteľstvo pozná vnútorné a vonkajšie využitie tejto rastliny. Vnútorme sa napr. využíva list najmä ako močopudný a potopudný prostriedok (dávka: 1 lyžička sušeného listu na šálku záparu, 3-krát denne), ďalej pri kašli, chrapote, ochoreniamach dýchacích ciest, kŕčoch a proti črevným parazitom. V Nemecku sa na tieto účely používa aj prášok z koreňa zavarený vo víne s medom alebo ryžou, s pšeničnými alebo ovsenými vločkami. Zápar z kvetov (3 šálky denne) sa zase aplikuje pri bronchiálnej astme, nachladení a chrapote.

Zvonka sa čerstvé listy prikladajú na ľažko sa hojacé rany, kŕčové žily, hemoroidy, opuchy, pri ischiatických ľažkostiah, reumatizme, na zapálené žily a žľazy a pod. (jš)

ŽDIAR

V lesoch nad Ždiarom žili kedysi divné stvorenia podobné vílám - keby neboli také ohyzdné a neškodili ľuďom. Boginky. Nikto presne nevedel, odkiaľ prišli. Možno z jazera na druhej strane Magury, ktoré sa prepadlo pod zem.

Eudia sa im vyhýbali. Hovorilo sa, že boginky dokážu mládencu utancovať na smrť, kravám kradnú mlieko a starým ľuďom cicajú krv. No najviac sa ich báli mladé mamičky. Lebo boginky len na to striehli ako vymeníť ľudské novorodeniatko za vlastné. Neraď sa im podarilo, a to bola pre dedinu pohroma. Dieťa podhodené boginkami bez prestania jedlo, ale nerástlo. Jediné, čo sa mu zväčšovalo bola hlava. Všeljaké figle museli potom vymýšľať mladé mamičky, aby dostali naspäť svoje malíčké. A niektorým sa to nepodarilo nikdy.

Ale našli sa aj boginky, ktoré ľuďom pomáhali. Dodnes sa spomína na tú, čo pomohla Jánosíkovi.

Stalo sa to vraj krátko potom, čo Jánosíkovi zmárnili otca a matku. Mladý Jurko smutný blúdil horami. Nič iné mu neostávalo, len sa stať zbojníkom.

Jedného dňa sa zatúlal na Ždiar, ku Bartošovým mlátkam, kde sa vtedy boginky zdržiavalí. Sadol si pod strom, že si oddýchne a vytiahol fujaru, že uláví svojej ubolenej duši. A hral piesne tak smutné, že jedna z boginiek nevydržala, pribehla a oslovia ho:

- Čo t'a tak trápi, mládenec?

Jánosík pred sebou uvidel kostnatú ženu s ryšavými vlasmi, čo mala jedno oko zelené a druhé žlté. Palce na jej nohách boli trikrát dlhšie ako prsty, zuby mala čierne a nechty špinavé. Hned' vedel, koho stretol, ale nenaťkal sa. Porozprával boginke o svojom nešťastí. Tá ho pozorne vypočula a nakoniec povedala:

- Pomôžeme ti v tvojom nešťastí, mládejne! Staneš sa najmocnejším a najšikovnejším zbojníkom zo všetkých, čo kedy chodili po našich horách. Lebo my sme nie také zlé, ako sa o nás rozpráva. Sme len veľmi nešťastné ... Príd' zajtra o tomto čase na toto miesto!

Len čo to boginka dopovedala, stratila sa.

Jánosík nevedel, že hned' zvolala všetky svoje družky a tie potom celú noc usilovne pracovali - šili pre neho zázračnú košeľu. A tá musela byť z ľanu v jedinú noc zasiateho, vyrasteného, vytrhaného, močeného, sušeného, treného, pradeného i tkaného. Ale boginky boli do roboty šikovné, neprestali, kým košeľa nebola hotová.

Na druhý deň prišiel Jánosík na dohovorené miesto. Prišla aj boginka.

- Skôr, než sa staneš zbojníkom, obleč si túto košeľu! - povedala mu. - Ochráni ďa pred každou guľkou, nech by vyletela z hocakej pištole. Tu máš zázračnú bylinku, zaši si ju do opasku, dá ti silu za dvanásťtich. A tu je koreň z kamzíčnika. Zjedz ho, budeš vrtký a odvážny ako tatranský kamzík!

Jánosík urobil, ako mu boginka prikázala a hned' vyskúšal, či jej slová boli pravdivé.

Dupol do zeme a jeho krpec ostal odtlačený v skale. Rozbehol sa a jediným skokom sa premiestnil na koniec Ždiaru. Zaprel sa plecom o roh chalupy a nadvihol ju...

Veru, tak pomohla boginka Jánosíkovi!

A bolo by to s ním ináč skončilo, keby sa jedna zlá starena nedozvedela jeho tajomstvo.

Ale o tom rozprávajú iné povesti.

ANTON MAREC

SNEHOVÝ HEKTOR

Lacko mal psa Bundáša. Lacko býval v domčeku. Bundáš na dvore v búde. Jedného dňa napadal plno snehu a bolo zima.

„Bundáša treba prestahovať do izby,“ povedal Lacko. „Vonku mu odmrznú labky.“

„Nič mu neodmrzne,“ povedala mama. „Psisko je chlpaté, to má ako kožuch...“

Podvečer pritiahol mráz a Lacko povedal Bundášovi:

„Nech ma aj zbijú, vydržím, veď mám hrubé menčestrové nohavice. Ale ja ďa v tejto zime nenechám. Pod', schovám ďa pod posteľ!“

„Nemôžeš, som strážca, viem, čo sa patrí. Na dvore musí byť pes!“

„Dobre,“ povedal Lacko. „Urobím náhradného psa. Potom bude všetko v poriadku.“

O chvíľu stáli pri búde štyri snehové nôžky. Na nich snehové psie telo. Na prednej strane snehová hlava a na zadnej chvostik z cencúľa. Oči a ňufák boli z uhlíkov. Potom Lacko priviazał psieho snehuliaka na retiazku k búde a povedal Bundášovi:

„To je naozajstný snehový Hektor. Nech stráži. A ty pod' pod posteľ. Ale blchy nechaj na dvore.“

Bundáš sa od radosti vyváľal v snehu. Striasol blchy a o chvíľu už sladko chrápal pod Lackovou posteľou. A nikto v dome nevedel, že v tú noc strážil všetkých snehových pesov.

KRISTA BENDOVÁ

Hej, pod Kriváňom

Samo Tomášik

Zvoľna

mf

I. Hej, pod Kri - vá - - ťom tam je krá - sny svet!
Tam ra - stú chlap - ci bystrí a - ko kvet; ne - bo tam len
ja - sny svie - ti, tam má ka - ždý ve - sel bý - ti. Pod Kri - vá -
- ťom, pod Kri - vá - - ťom, pod Kri - vá - - ťom.

ff

p

3. Ked' hlásna trúba zovie na pole,
brániť milé otcové role;
každý sa paloša chopí,
na koníka svižno skočí.
Pod Kriváňom, pod Kriváňom,
pod Kriváňom.

2. Tam žijú bujní, smelí valasi
v lesnatých horách na svém salaši;
majú masla, syra dosti
i žiňčice do sýtosťi.
Pod Kriváňom, pod Kriváňom,
pod Kriváňom.

3. Ked' hlásna trúba zovie na pole,
brániť milé otcové role;
každý sa paloša chopí,
na koníka svižno skočí.
Pod Kriváňom, pod Kriváňom,
pod Kriváňom.

JÁN ANDEL NA SANICI

Sánky s Ferom
letia snehom.
Letia s Ferom
dolu brehom.

Pred ním zrazu
veľký kopec.
- Pomoc, mama,
pomoc, otec!
Hop a Fera
vyhodilo.
Čo sa mu vám
prihodilo!

Už je hore
kopytami.
V chladnom snehu
zahrananý.
Až po uši
zarytý,
sánočkami
prikrýty.

SAMUEL MICHALOVIČ VERNÝ SLOVÁK

Ja som malý, ale Slovák,
Slovák dušou aj telom.
Kto Slovákov nenávidí,
nie je mojím priateľom.

Jeden pán mi prednedávnom
zlatý dukát sľuboval,
aby som reč nie slovenskú,
ale cudziu miloval.

Pekný je ten váš dukátik,
ale krajšia moja reč,
ktorú si ja nie za dukát,
ani za svet nedám preč.

VESELO SO ŽIVOTOM

Jožko vyleje v škole mlieko a kuchárka
sa ho pýta:

- Jožko, čo by urobila mamička, keby si
to spravil doma?

- Nič, vzala by handru a utrela to!

Malá Blanka náhodou začula, že sa naró-
dila ráno o piatej hodine. Začudovane sa pýta
matky:

- Čože, ja som bola už tak skoro hore?

- Janko, prebud' sa, vtáčiky už dávno
vstali...

- Verím, lebo tie nemusia do školy. Keby
som ja mohol celý deň lietať po vonku, tiež
by sa mi chcelo vstávať.

Malý Miško sa v galérii zastaví pred so-
chou kentaura.

- Čo je to? - sptyuje sa otca.

- To je postava z bájoslovia: napolovicu
človek, napolovicu kôň.

- A keď zomrel, - sptyuje sa Miško, - dali
ho do cintorína alebo na bitúnek?

ČO JE TO?

Prišiel k nám host',
spravil nám most,
bez sekery, bez dláta,
a predsa je pevný dosť.
(daL)

Na pretekoch
rytmus známy
vyklopkáva
kopýtkami.
Zváža drevo,
ťahá voz,

požičiava
k husliam chvost.
Čo je to?
(ňôK)

Lezie, lezie po železe;
kde najvyššie, tam vylezie.
(azdrH)

Na strome žije, nie je vták,
v lete sa topí, nie je sneh.
(aciviŽ)

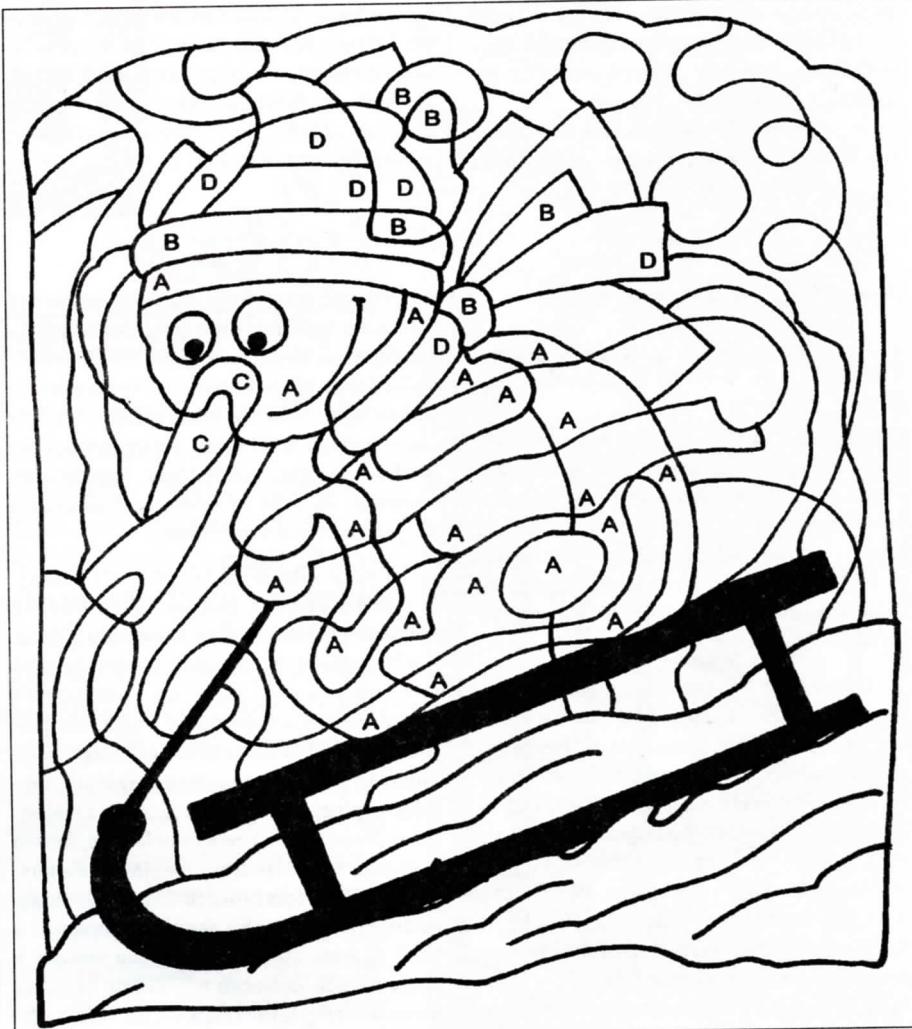
Sedí pán na streše,
fajčí si a nekreše.
(nímoK)

V kúte stáva,
teplo dáva,
v zime každý
rád ho máva.
(ceP)

MAĽUJTE S NAMI

Viete, čo je na našom dnešnom obrázku? Nie? Pokúste sa ho vymaľovať. Polička označené
písmenom A - modrou farbičkou, B - zelenou, C - oranžovou a D - červenou. Najkrajšie mal'by
odmeníme slovenskými knihami.

Z najkrajších malieb predošlého čísla sme vyžrebovali troch výhercov. Sú to: Klaudia
Greláková z Jablonky, Uršula Pacigová z Kacvín a Dorota Šoltýsová z Jurgova.

VÝMENA STRÁŽÍ

Prednedávnom sa v austrálskom meste Perth skončil svetový šampionát v plávaní. Ako každé veľké podujatie, aj tento mal svojich hrdinov, medzi ďalším Američanku Jenny Thompsonovú, držiteľku štyroch zlatých a jednej bronzovej medaily a Austrálčana poľského pôvodu Michaela Klíma, ktorý vybojoval až sedem medailí (4 zlaté, 2 strieborné a 1 bronzovú).

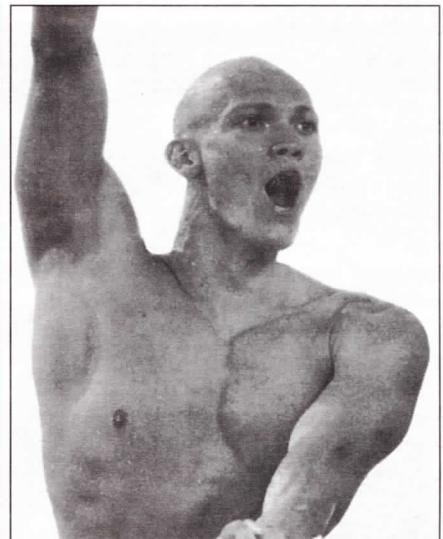
Kým sa bližšie zastavíme pri M. Klímovi, treba spomenúť ešte jedného pretekára, Rusa Alexandra Popova, ktorý v Perth získal len tri medaily (zlatú, striebornú a bronzovú), ale patrí nepochybne k najväčším fenoménom tohto športu. Volajú ho Kráľ plávania alebo aj Cár kraula. Ani nečudo, veď od roku 1991, teda celých sedem rokov na najväčších svetových podujatiach neprehral ani jedny preteky. Až do šampionátu v Perth...

Štartuje len v krauli na trati 50 a 100 m. Svoj zlatý pochod začal dnes už 28-ročný Popov na majstrovstvách Európy v Aténach (1991), kde vyhral stovku (na 50 m neštartoval), ku ktorej doložil ďalšie dve zlaté medaily získané v štafetách. Potom prišli tituly majstra Európy (na 50 a 100 m) v rokoch 1993, 1995, 1997, olympijského majstra v 1992 a 1996 a majstra sveta v roku 1994. Aj teraz v Perth suverénné zvíťazil v stovke, ale na 50 m skončil prekvapujúco na druhom mieste, o 0,14 sek. za Američanom Billom Pilczukom. Popov je zároveň svetovým rekordérom na 100 m (48,21 sek.).

A. Popov pochádza zo Sverdlovska a vôbec neboli bohvieckým zázračným

dieťaťom. Ako chlapec radšej hrával basketbal a plávaniu sa venoval len zo zábavy. Mal šťastie, keďže sa ako 14-ročný dostal pod opateru Genadija Tureckého, azda najlepšieho plaveckého trénera na svete, ktorý z neho, po niekoľkoročnom tvrdom tréningu, urobil veľkého majstra. Uplývali roky a Popov stále vyhral. Avšak pred dvomi rokmi sa už zdalo, že sa musí vzdať športovej činnosti. Totiž počas prechádzky po Moskve utrpel ďažké zranenie nožom a musel byť operovaný. Vyzdravel však, a už na budúci rok - po niekoľkomesačnej rekonvalescencii - bol opäť najlepším krauliariom. Dokedy ním bude, ďažko povedať. Už šiesty rok býva v austrálskom meste Canberra, kde sa presťahoval aj so svojím trénerom Tureckým. Nedávno povedal, že by chcel plávať do roku 2000, teda do Olympijských hier, ktoré budú práve v hlavnom meste Austrálie - Sydney. Nuž uvidíme.

Porážku 28-ročného Popova na 50 m v Perth nazvala tlač výmenou stráží a za jeho nástupcu uznala sedemnásobného medailistu, Austrálčana Michaela Klíma. S Popovom sice ešte nevyhral, ale má len 20 rokov a je rovnako nadaný a navyše všestrannejší plavec. Narodil sa v roku 1977 v Gdyni v rodine diplomatického pracovníka. Od roku 1982 žil s rodinou v indickom Bombaji, potom v Nemecku, neskôr v Kanade, až sa napokon v r. 1989 celá rodina trvale osídlila v austrálskom Melbourne. Plávať začal ako štvorročný chlapec, ale sústavnejšemu tréningu sa podrobil až po príchode do Austrálie. Ako 13-ročný sa po prvý raz zúčastnil juniorských majstrovstiev Austrálie, na ktorých - vďaka svojej

všestrannosti - získal až 13 zlatých medailí. Samozrejme hned' na seba upozornil trénerov a čoskoro sa sa stal členom národného družstva.

Podobne ako Popov, aj Klim mal šťastie, že si ho všimol spomínaný ruský tréner G. Turecký a od r. 1995 ho začal aj trénovať. Na výsledky nebolo treba dlho čakať. Sice na OH v Atlante (1996) žiadnu medailu ešte nezískal (na 100 m bol šiesty), ale už o rok neskôr na Panamerických hrách vo Fukuoke vybojoval vo voľnom štýle dve zlaté medaily a o niekoľko mesiacov prekonal dokonca svetový rekord na 100 m motýlikom. Už pred dvomi rokmi mu tréner G. Turecký povedal, že na OH v Sydney v roku 2000 bude olympijským majstrom. Sedem medailí na šampionáte v Perth nasvedčuje, že to neboli plané reči.

J.Š.

Hviezdy svetovej estrády

KELLY FAMILY

Predstavovať fanúšikom mladej blond'avo-ryšavej skupiny Kelly Family ich piesne, platne, cédečka a klipy by bolo nosením dreva do lesa. Možno zaujímavejšie bude uviesť, ako vznikla a ako to v nej funguje. Jej šéfom je 63-ročný Američan Daniel O. Kelly a skupinu tvorí jeho deväť detí vo veku od 14 do 33 rokov.

História tejto jednej z najpopulárnejších skupín v západnej Európe sa začína v r. 1966, keď sa D. J. Kelly s manželkou Barbarou rozhodli vychovať svoje prvé štyri deti mimo USA. Prestáhovali sa do Španielska, kde sa im do 1974 narodili ďalšie 4 deti. V tom istom roku začali svoj kočovný život pouličných muzikantov po Francúzsku, Nemecku, Rakúsku, Holandsku a Írsku. V r. 1988 kúpil Kelly v Holandsku veľkú lod', ktorú po svojom otcovi pomenoval Sean O'Kelly, previezol ju do Kolína nad Rýnom, kde sa stala ich

trvalým sídliskom. Spočiatku deti zarábali na uliciach, kam ich otec posielal hrávať - obyčajne vo dvojiciach. Ako sólisti nemali veľké šance, ale v skupine boli vynikajúci. Je pritom zaujímavé, že nikto z členov rodiny nemá vzdelanie, ale zato veľký zmysel pre modernú hudbu a pekné hlasy. Navyše upozorňovali na seba folklórnym oblečením a dlhými červenkastými vlasmi.

V roku 1980 si ich všimol A. Thiesmeyer z firmy Polydor, pozval ich do štúdia a ponúkol im prvú veľkú zmluvu na platňu. Nasledovali prvé televízne vystúpenia, prvé hity (napr. *David's Song*) no a samozrejme platne. Spievajú jednoduché melodické piesne. Ich posolstvom je dobrosrdečnosť a nevinnosť, ich charizma je protipólom spoľačnosti plnej jedináčikov, rozvodov a malých bytov. Nezaujíma ich módne oblečenie, šatstvo si kupujú na blšom trhu. Svojim vzhľadom, ale aj štýlom spievania priniesli na estrády niečo osviežujúce. Sú skrátka jednoduchí a snáď aj preto oblúbení. Zarábajú milióny a úplne ovládli nemeckú pop-scénu. Majú na konte desiatky hitov (napr. *I Can't Help Myself, Fell In Love With An Alien*) a platní - siglov i albumov. K najznámejším patrí o.i. *Almost Heaven, Over The Hump* a pod. Celú rodinnú skupinu drží tvrdou rukou pokope otec, ktorý je aj, nota bene, veľmi obratným podnikateľom (jš).

NA KAŽDÚ PRÍLEŽITOSŤ

Nevyhnutnou súčasťou každého šatníka by mal byť nepochybne žaket, sako či nejaký iný kabátik. Všimnime si napr. žaket. Mohlo by sa zdať, že tento kus odevu možno natrvalo pripísť k sukni. Ovšem možno, ale nie nevyhnutne. Práve žaket poskytuje veľa možností, možno ho totiž spojiť nielen so sukňou, ale aj s nohavicami a inými súčasťami odevu. Podobne je so sakom. Získame tak zaujímavé a elegantné kombinácie oblekov, ktoré možno nosiť pri každej príležitosti - do práce, divadla, na prechádzky, spoločenské stretnutia a pod. (jš)

ZAPOBIEGANIE CHOROBOM ZWIERZĄT

Choroby zwierząt to największy wróg hodowli. Nie ma hodowcy, który by nie zdawał sobie sprawy z korzyści, jakie osiąga, jeśli jego zwierzęta są zdrowe. Choroba pochodzi za sobą koszty związane z leczeniem, a często powoduje śmierć zwierzęcia, co zawsze jest poważną sprawą w gospodarstwie. Ponadto każda choroba zmniejsza na dłuższy lub krótszy okres czasu wydajność zwierzęcia. Zmniejszenie ilości mleka od krowy czy schudnięcie świń jest dużą stratą dla rolnika. Duże straty powodują także choroby koni w okresie siewów lub żniw, kiedy brak siły pociągowej, zwłaszcza w mniejszych gospodarstwach indywidualnych, odczuwa się szczególnie dotkliwie. Aby więc uniknąć strat powodowanych przez choroby zwierząt, hodowca musi im zapobiegać.

Każde zwierzę posiada pewną odporność na choroby. Odporność ta jest dużą zaletą, którą hodowca powinien stale podnosić przez należącą dbałość o dobre warunki utrzymania i żywienia, racjonalne użytkowanie oraz hartowanie zwierząt. Tak zwany „zimny wychów”

jest skutecznym środkiem dla hartowania zwierząt i zwiększenia ich odporności. Niektóre zwierzęta odznaczają się bardzo dużą odpornością na choroby. Zwierzęta takie są bardzo cenione w gospodarstwie.

Przez odpowiedni dobór do rozrodu zwierząt odznaczających się wysoką wydajnością oraz dużą odpornością na choroby, tworzy się nowe rasy dziedziczące zarówno cechy wysokiej wydajności, jak i dużej odporności. Przez szczepienia zapobiegawcze sztucznie uodparniamy zwierzęta na pewne choroby zaraźliwe (rózycę, wściekliznę, tężec, węgluk). Odporność może być jednak przekłamana, jeśli zwierzę znajdzie się w złych warunkach. U zwierząt trzymanych w ciemnych, ciasnych, niedostatecznie przewietrzonych pomieszczeniach, a w dodatku nieodpowiednio żywionych i źle pielęgnowanych, odporność na choroby z czasem zmniejsza się. Chcąc uchronić zwierzęta przed chorobami zaraźliwymi i niezaraźliwymi, trzeba zapewnić im dobre warunki utrzymania, pielęgnowania i żywienia.

Zwierzęta gospodarskie żyją w warunkach sztucznie stworzonych przez człowieka. Warunki te często nie odpowiadają ich potrzebom i są przyczyną różnego rodzaju chorób. Na przykład wzdęcia u bydła, morzyska u koni, zatrucia u świń - najczęściej powodowane są nieodpowiednim żywieniem. Grypa prosiątkowa powstaje w zimnych i wilgot-

nych chlewach, choroby serca zwierząt pociągowych powstają wskutek nadmiernego wykorzystywania ich do pracy, otarcia i skałeczenia powodujące złe dopasowanie uprząż.

Każdy hodowca powinien wiedzieć, że dobre wyniki w hodowli osiąga się przez stworzenie zwierzętom właściwych warunków utrzymania, zapobiegających powstawaniu chorób. Słuszność więc zasad „lepiej zapobiegać niż leczyć” nie powinna dziś już w nikim budzić wątpliwości.

Żywienie ma największy wpływ na wzrost, rozwój, płodność i wydajność zwierząt. Zwierzęta niedostatecznie żywione będą nie tylko źle rosły, rozwijały się i miały niską wydajność, lecz również będą mało odporne na choroby zaraźliwe. Tłumaczy się to tym, że dobrze odżywiony organizm jest silniejszy, a tym samym odporniejszy na cho-

ČO NA OBED?

KÚPELNÝ REZEŇ. 1 kg bravčového mäsa, zo stehna, 400 g bravčového mozočku buď obličiek, 200 g cibule, 250 g oleja, 100 g hladkej múky, 3 vajcia, 1 dl mlieka, 20 g strúhanky, mleté čierne koreniny, sol'.

Z bravčového mäsa nakrájame rezne (asi 100 gramové) a dobre ich naklepeme. Na cibuli oprážime mozoček, prípadne obličky nakrájané na rezance. Touto zmesou natrieme rezne, ktoré potom obalíme v múke, rozšľahanom vajci a strúhanke a na horúcim oleji ich vyprážime dozlatista z oboch strán. Podávame ich so zemiakmi, hranolkami, zemiakovým šalátom s cibulou a octom.

JAHŇACINA S CIBUĽOU A ZEMIAKMI. 600 g jahňacieho mäsa z pliecka, 200 g suchej fazule, 250 g zemiakov, 40 g údenej slaninky, 40 g masti, väčšia cibuľa, 2 strúžky cesnaku, mleté čierne koreniny, sol'.

Večer pred varením cibule preberieme, umyjeme, namočíme do studenej vody a ráno ju uvaríme. Jahňacie mäso umyjeme, nakrájame na menšie kocky, dáme do kastróla na horúcemu bravčovú mast', pridáme nadrobno

pokrájanú slaninku, cibuľu a podusíme, až dostane zlatistú farbu. Posolíme, okoreníme a za stáleho podlievania dusíme. Ešte kým mäso úplne nezmäkne, vložíme pokrájané zemiaky, rozotrieme cesnak, pridáme uvarenú fazuľu a dovaríme.

POCHÚŤKA Z FÓLIE. Fóliu (napr. slovenský Tefolan) alebo allobal natrieme olejom a potom naň ukladáme vrstvami: zemiakové hranolky, nakrájanú cibuľu, nakrájanú domácu klobásku a navrch dáme vyklepaný bravčový rezne, ktorý trochu posolíme a posypeme mletým čiernym korením. Fóliu (resp. allobal) uzavrieme a pečieme asi 60 minút.

BABA S OŠTIEPKOM. 1,5 kg zemiakov, 1 vajce, 150 g hladkej múky, 100 g masti, 100 g oštiepka, sol', mleté čierne koreniny.

Do očistených a postrúhaných zemiakov pridáme vajce, múku, sol', mleté čierne koreniny a dobre premiešame. Zmes dáme na dobre vymastený plech alebo do misy z jenského skla, navrch poukladáme oštiepok pokrájaný na kolieska a vsetko spolu upečieme. Podávame teplé s kyslým mliekom.

ŠALÁTY

MRKVOVÝ ŠALÁT S JABLKAMI. 500 g mrkví, 250 g jabĺk, 100 g majonézy, 100 g orechov, šľahačka.

Očistenú mrkvú postrúhamo na zeleninovom strúhadle, olúpané jablká pokrájame na kocky, pridáme čerstvú majonézu a orechy posekané nadrobno. Všetko spolu premiešame, dáme na väčšiu misu alebo rozdelíme na misky, ozdobíme orechami a šľahačkou.

MÚČNIKY

ŠKVARKOVÉ PAGÁČIKY. 1. cesto: 350 g hladkej múky, 30 g droždia, 1/2 l mlieka, 2 polievkové lyžice cukru, 1 vajce.

2. cesto: 300 g hladkej múky, 1 vajce, 150 g rastlienného tuku (napr. Rama), 300 g škvarek, sol'.

Prvé cesto spracujeme v miske na riedko a necháme kysnúť asi pol hodiny. Druhé cesto spracujeme na doske a vмесíme do neho vyskynuté cesto s miskou. Spracujeme tak, aby sa na ruku ani na dosku neleplilo. Vymesáne cesto rozvalíkáme, potrieme zomletými škvarkami, poskladáme ako lístkové cesto a prikryté necháme asi pol hod. odpočívať. Potom rozvalíkáme, poskladáme a opäť necháme pol hodiny postáť. Cesto rozvalíkáme asi na hrubku 2 cm a vykrajujeme pagáčiky (veľkosť ťubovoňá) bez odpadu. Ozdobíme mriežkami s tupým nožom, rukami vytvarujeme a dáme na vymastený plech ešte trochu pokysnúť. Pred pečením cesto potrieme vajcom. Pečieme v dobre vyhriatej rúre.

roby. Potrafi bowiem w porę zwalczyć zaraźki, które do niego wtargnęły.

Jałość. Zwierzęta niezdolne do wydania na świat potomstwa nazywa się jałowymi lub nieplodnymi. Zwierząt takich nie udaje się zapłodnić przez naturalne krycie, ani przez sztuczne unasienienie. Przyczyny są różne, a więc:

1. Nieplodność spowodowana złym utrzymaniem i żywieniem,

2. Wrodzona,

3. Nabыта.

Nieplodność na tle złego utrzymania występuje najczęściej na skutek braku w paśmie zasadniczych składników mineralnych i witamin. Zbyt wielka natomiast obfitość pasz wpływa na zapasienie sztuk i brak popędu płciowego.

Jałość wrodzona to niedorozwój narządów rozrodczych. Tego rodzaju jałość nie daje się wyleczyć.

Jałość nabыта może być spowodowana zapaleniem pochwy lub macicy, które powstają zwykle po ciężkich porodach oraz po przebytych takich chorobach, jak gruźlica, otret, pryszczyca, zaraza rzepistkowa i inne. Samica może być jałowa także wskutek pokrywania jej nieplodnym rozплодnikiem.

HENRYK MĄCZKA

MLADÝM GAZDINÁM

- Jedlo neodkladajme v tej nádobe, v ktorej bolo uvarené. Vždy ho preložime do inej nádoby, čím zabráníme, aby sa pri zohrievaní prichytilo.

- Ak jedlo odložíme na druhý deň, obyčajne zhustne, najmä prívark bud' polievka, takže pri ďalšom podávaní treba ich riedit'. Nerieďme jedlá nastudeno, ale najprv nechajme ich zovrieť, potom pridajme potrebnú tekutinu a ešte raz prevarme.

- So zeleninou treba zaobchádzať opatrne, ak chceme, aby zachovala vitamíny a minerálne látky. Zeleninu, ktorú nepotrebujeme, treba ju čo najskôr odložiť na tmavé miesto, do komory či chladničky. Listovú zeleninu nežmýkajme, lebo tým uniká z nej vitamín C. Najzdravšia je surová zelenina, varit' by sme ju mali len toľko, aby zmäkla. Odkladaním na druhý deň a zahrievaním sa vitamín C úplne stráca.

PRAWNIK

JAKIE BĘDZIE NASZE JUTRO? (2)

Ubezpieczenia z funduszem emerytalnym

Polisy kapitałowo-ubezpieczeniowe powinny mieć każdy. Posiadanie ich jest wręcz konieczne dla osób prowadzących działalność gospodarczą, właścicieli firm utrzymujących się z handlu, usług czy rolnictwa. Tym ludziom ZUS zapewni emerytury w najniższej wysokości.

Pracownicy etatowi mają możliwość zbudowania funduszu emerytalnego w swoim zakładzie pracy. Kierownictwo firmy może opłacić tzw. ubezpieczenie grupowe. Aktualne przepisy przewidują, że taka umowa może być zawarta przy ubezpieczeniu co najmniej 50 % pracowników. Kwota do 7 % z dotychczasowych poborów brutto każdego pracownika nie jest obciążona odpisem na ZUS. W ramach ubezpieczenia grupowego uczestniczący w programie pracownik może posiadać indywidualną polisą opłacaną przez pracodawcę. Z chwilą wejścia w życie nowej ustawy ubezpieczeniowej, tj. od 1 stycznia 1999 roku, zakłady będą mogły zmniejszyć odpis na ZUS z 45 % na 36 % poborów. Powstanie równocześnie obowiązek za-inwestowania pozostałych 9 % w wybranej firmie kapitałowo-ubezpieczeniowej. Wtedy wszyscy pracownicy będą uczestniczyć w programach budowy kapitału emerytalnego.

Najlepsze programy budowy kapitału oprócz wzrostu zasobów finansowych dają zabezpieczenie na wypadek zdarzeń losowych. Przy długotrwałej chorobie powodującej niemożność wykonywania pracy zawodowej, firma ubezpieczeniowa będzie za nas kontynuować wypłaty składek. Wypadek zakończony trwałym inwalidztwem daje prawo do wysokiego odszkodowania, a składek będzie realizować firma. Największe zyski można osiągnąć dokonując wypłaty na dodatkowy fundusz inwestycyjny „Lokata”. W niektórych towarzystwach po 3 latach programu polisa staje się papierem wartościowym, w związku z czym np. można otrzymać pożyczkę pod zastaw polisy.

Bardzo korzystne są również zasady odbioru zgromadzonego kapitału. Otrzymywane wypłaty są nieopodatkowane i nie podlegają zajęciom sądowym,

wym, a w przypadku śmierci właściciela polisy należny kapitał jest wypłacany osobom uposażonym, tj. tylko tym, które są wpisane do polisy z pominięciem postępowania spadkowego. Wypłaty z omawianych funduszy emerytalnych realizowane będą niezależnie od świadczeń ZUS-owskich. Należne nam prywatne emerytury będzie można otrzymywać nie osiągnawszy tzw. wieku emerytalnego. Będzie to określone wyłącznie w zawartej umowie polisowej. Zgromadzony kapitał można będzie odebrać w formie jednorazowej wypłaty gotówki lub wieloletniej emerytury, także dożywotniej, co roku indeksowanej, gdyż złożone w firmie ubezpieczeniowej kwoty cały czas rosną.

Podejmując decyzję o wykupieniu polisy pamiętajmy o tym, że na sensowne zbudowanie kapitału potrzeba znacznego okresu. Im wcześniej zaczniemy gromadzić kapitał, tym lepsze wyniki finansowe osiągniemy z niewielkich wpłat. Późno wykupiona polisa oznacza wyższe raty i mniejszą zyskowość naszej inwestycji. Zanim wykupimy polisę, wybierzmy ofertę najkorzystniejszą, firmę najbardziej wiarygodną i najlepiej budującą nasz kapitał. Należy sprawdzić wiarygodność zarówno zagranicznego, jak i krajowego udziałowca spółki. Spośród kilkunastu działających na terenie Polski, jako najlepsze należy dziś wymienić Amplico Life, PZU Życie i Commercial Union - wskazane w kolejności według osiąganej stopy zysku, która w 1996 roku wyniosła do 8 % ponad inflację.

Szczupłość miejsca nie pozwala na dokładniejsze omówienie powyższego tematu. W przypadku zainteresowania, sprawy te mógłbym szerzej przedstawić na spotkaniach zorganizowanych np. w klubach naszego Towarzystwa.

WŁODZIMIERZ P. BOBULA
licencjonowany doradca
ubezpieczeniowy

CO TO JEST INTERCYZA?

Od zawarcia małżeństwa młodzi dorabiają się już razem na wspólny rachunek. Wszystko, co po zawarciu małżeństwa kupili (niezależnie za czyje pieniądze: żony czy męża) stanowi ich wspólny majątek i w razie rozwodu będzie dzielone na pół. Ale małżonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową (zwana właśnie intercyzą) w formie aktu notarialnego, która wyłącza taką wspólnotę ustawną. Wtedy obie strony dorabiają się na własny rachunek. Do zawarcia intercyzy potrzebna jest zgoda obu stron i dowody osobiste. Jeżeli np. mąż nie wyraża takiej zgody, żona może wnieść sprawę do sądu.

HVIEZDY O NÁS

RVBY

(19.2.-20.3.)

Všetko nasvedčuje tomu, že nadchádzajúce obdobie bude pre teba veľmi sľubné. Tvoja aktívita, angažovanosť a iniciatíva budú mať odraz v dobrých výsledkoch a tým si tvoje zásluhy získajú široké uznanie. Prijemné prekvapenie t'a čaká v srdcových záležitostach. Zároveň t'a čaká cesta, ktorej sa trochu obávaš. Bude však milá a príjemná, ale ešte príjemnejší bude tvoj návrat domov, k blízkej osobe.

BAREN

(21.3.-20.4.)

Si nepolepšiteľný, nedokážeš si vziať ponaučenie zo skúseností a preto často opakuješ tie isté staré chyby. Predovšetkým chýba ti rozvaha, ktorú najmä v súčasnosti, v ktoré sa ocítneš, budeš zvlášť potrebovať. Preto sa neponáhlaj s rozhodnutím a vypočuj si dobrú radu, čo ti môže vyjsť len na osoh.

BÝK

(21.4.-20.5.)

Zbytočne sa trápiš a robíš si starosti, si jednoducho príliš precitlivený. Sám pred sebou predstieraš, že si veľmi nešťastný. Váž si pokojnú myseľ, ku ktorej si sa konečne dopracoval. Ved' už neraz si sa presvedčil, ako dobre je mať čisté svedomie vo vztahu k svojim blížnym. Preto sa prestaň konečne tváriť smutne a nespokojne.

BLÍŽENCI

(21.5.-21.6.)

Zdá sa, že si sa celkom zbytočne zapletol do cudzích záležitostí. Nezasahuj tam, kde to nikto nepotrebuje. Stávaš sa netrpeľivý a zabúdaš, že za svoje úspechy veľa vďačíš práve svojej schopnosti trpeľivo čakať. Urobil si všetko, čo bolo tvoju povinnosťou. V zamestnaní môžeš počítať s uznaním, možno dokonca s väčším, než si to očakával.

REK

(22.6.-22.7.)

Výsledky tvojej práce v poslednom období, ktoré t'a stáli skutočne veľa úsilia a odriekania, ti prinesú veľa spokojnosti. V najbližšom čase t'a čakajú viačeré zaujímavé stretnutia a rozhovory. Budeš milo prekvapený zistením, kol'ko ľudí sa nie lenžne zaujíma o tvoje problémy, ale zároveň je ochotných ti pomôcť v ich riešení. Prijemné t'a prekvapí aj srdečnosť tvojich blízkych.

LEV

(23.7.-23.8.)

Ocitol si sa v nezávidenia hodnej situácii - s množstvom všeliajúcich problémov, ktoré si musíš dobre premysliť. Ešte si nevyriešil jeden a už máš pred sebou druhý, potom príde ďalší a tak bez konca. Potrebuješ chvíľku pokoja. Neponáhlaj sa od jednej úlohy k druhej, lebo sa ti nepodarí splniť ani jednu z nich. Pamäťaj na príslovie, ktoré hovorí, že urýchlená práca je málo platná.

PERHĽA

(24.8.-23.9.)

V najbližšom čase sa ti konečne naskytne príležitosť splniť svoje dávne želanie. Čaká t'a dosť ďaleká cesta, preto sa musíš na ňu dobre pripraviť, aby bola príjemná a pohodlná. Je viac ako pravdepodobné, že počas tejto cesty stretnes milých a zaujímavých ľudí, ba navýše dostaneš aj zaujímavú ponuku. Nezabúdaj však na to, kde je tvoje miesto a aké máš povinnosti.

VÁHY

(24.9.-23.10.)

Dlho sa ti zdalo, že si v práci neboli príliš doceňovaný. Teraz si okolie konečne všimne tvoju iniciatívnosť, aj keď na výsledky budeš musieť ešte trochu počkať. Musíš si nájsť v prvom rade dôveryhodného spojencia. Pomôže ti v tom nieko blízky. Domáce investície, ktoré si chcel one-dlho uskutočniť, narazia na neočakávané prekážky. Prekonáš ich a konečný výsledok t'a plne uspokojí.

ŠKORPÍON

(24.10.-22.11.)

V živote prebieha neustály vývoj. Aj keď sa ti zdalo, že si sa ocitol v najzložitejšej situácii, aká len môže byť, môžu prísť ešte ďalšie problémy. Musíš čo najskôr vyriešiť najmä otázku, ktorá t'a trápi najviac, aj keby sa to spájalo so značným rizikom. Samozrejme veľa bude záležalo od tvojej rozvahy a trpeľivosti. Vyhráš len vtedy, ak sa nedáš vyviest' z rovnováhy.

STRELEC

(23.11.-21.12.)

Už dlhší čas sa zamýšľaš nad uskutočnením niektorých zmien. V prvom rade musíš pouvažovať o tom, čo chceš dosiahnuť a ako to urobiť. Drž sa zásady, že je lepšie postupovať pomaly a premyslene, krok za krokom, tým viac, že každá zmena nesie so sebou nepriaznivé, aj keď prechodné, finančné následky. Potreboval by si dobrú radu nejakého skúseného človeka.

KOZOROŽEC

(22.12.-20.1.)

Máš niekde vysteľovať. Tvoja cesta sice nebude trvať príliš dlho, ale musíš si dávať pozor, aky sa niekto nepokusil obsadiť tvoje miesto v zamestnaní. Doma naopak, tvoja neprítomnosť by po návrate mala priniesť značné zlepšenie ovzdušia. Drobné nedorozumenia a spory sa obyčajne rýchlo zabúdajú. Tak či onak, všetko by sa malo skončiť dobре.

VODNÁR

(21.1.-18.2.)

Dá sa povedať, že nastávajúce obdobie, a spoľň jeho začiatok, bude pre teba dosť priaznivé. Až neskôr sa tvoje záležnosti začnú trochu komplikovať. Ešte môžeš tomu zabrániť, ba úplne zmeniť vývin udalostí. Nezabúdaj, že prílišná znášanlivosť a zhovievavosť nevedie k ničomu dobrému. Môžeš sa však, ako vždy, spoľahnúť na pomoc a podporu niekoho z najblížieho okolia. Teda hore hlavu! (jš)

NAŠ TEST

Aký je váš vztah k partnerovi?

- Cítite vnútornú potrebu obšťastňovať iných ľudí?
- Ked' je váš partner mimo domu, cítite sa opustená(y), nešťastná(y) a plná(y) úzkostí?
- Vyžadujete od partnera, aby vám neustále dokazoval svoju lásku?
- Ocitáte sa v snoch v romantických a rozprávkových situáciách?
- Zhoršujú sa vaše vztahy s ľuďmi, ktorých často stretávate a musíte s nimi hovoriť?
- Je tak, že radšej by ste si zahryzli do jazyka, než by ste mali niekoho

blízkeho uraziť, alebo sa ho ináč dotknúť?

- Považujete sa za veľkorysého človeka, ktorý rád dáva iným dary?
- Hneváte sa na priateľov, keď vám zabudnú blahoželať k meninám alebo narodeninám?
- S kým by ste žili radšej: kto vás momentálne vášnivo miluje, alebo kto vás trvale rešpektuje a váži si vás?

Za každé „áno“ si dajte jeden bod, za každé „nie“ nulu.

VÝSLEDOK

O-3 body: Máte až príliš veľa trpeľivosti a partner nie je pre vás najdôležitejší. Niekoľko až prekvapujete svojím zdanlivým nezáujmom o druhých. Myslite kľudne aj na seba a nenechajte si

MENO VEŠTÍ

DAMIÁN - teplé, jasné, vierochné a dobré meno, v poslednom období čoraz populárnejšie. Človek s týmto menom máva obyčajne svetlé, hnedé alebo tmavohnedé, ale skoro vždy kučeravé vlasy. Niekoľko býva nízky a zavalitý, inokedy vyšší a štíhly, ale vždy silný. Oči má rôzne, raz sive, inokedy tmavohnedé, ba nezriedka aj čierne. Je to typ veľmi živý, pohyblivý, veselý, založený spoločensky, niekedy výtržník. V škole sa učí priemerne, ale má veľké technické nadanie, preto často pokračuje v ďalšom vzdelávaní a študuje na priemyslovke a nezriedka aj na vysokej technickej škole. Je veľmi prefikaný a dokáže vždy uplatňovať svoje záujmy. Najčastajšie pochádza z chudobnej mnohotetnej rodiny a je jedným z najmladších súrodencov. Od malíčka máva ťažký život, musí ťažko pracovať. Často sa dostáva do situácií, z ktorých - zdalo by sa - niet východiska. Damián však vdaka svojej šikovnosti dokáže vždy - ako mačka - dopadnúť na štyri nohy.

Žení sa pomerne skoro, obyčajne z lásky, ale v manželstve nebýva šťastný. Manželka, ináč pekná žena a dobrá gazdiná, ho často klame, a tak sa nezriedka len kvôli deťom snažia žiť v spoločnej domácnosti. Keď Damián nemá deti, už po niekoľkých rokoch manželského života sa rozvádzia. Keď sa žení po druhýkrát, berie si obyčajne trochu staršiu ženu, ktorá ho obklopuje veľkou starostlivosťou. Tento zväzok má už veľké šance na to, aby bol trvalý a vydarený.

V zamestnaní sa Damián prejavuje ako dosť pomalý a nezaujímavý pracovník, zato veľmi dôkladný. Peniaze si príliš neváži a rád ich zbytočne utráca. Máva totiž rád hazardné hry a navyše rád si aj vypije. Vďaka svojim technickým záujmom býva dobrým vodičom, mechanikom, elektrotechnikom a niekedy aj roľníkom. Jeho matka, veľmi temperamentná žena, často syna zanedbáva. Podobne otec, ktorý veľa pracuje, taktiež nemá pre syna veľa času, preto sa chlapec rýchlo odcudzuje. Najšťastnejšie obdobie v jeho živote je medzi štyridsiatkou a päťdesiatkou. Občas trpí na očné choroby a neurózy. (jš)

- Drahá, zajtra cestujem, nebudem tu niekoľko dní. Môžem pre teba niečo urobiť?

- Ďakujem, drahý, nič netreba! Mne úplne stačí, že odchádzaš!

- Halóó. To si ty Ľuba? Chcem ti oznamíť, že som sa rozhodol oženiť sa s tebou.

- A nežartuješ?

- Nie, vážne!

- Tak to si musím dobre rozmyslieť. Prosím ťa, zavolaj mi o päť minút.

Policajt vidí, ako sa na ulici bijú dvaja chlapia a pri nich stojí malý chlapec, ktorý s placom vyskrukuje:

- Tato! Tato!

Policajt oddeli od seba bitkárov a pýta sa chlapčeka:

- Ktorý z nich je tvojím otcom?

- Neviem, - pláče dieťa.

- Ved' práve preto sabijú.

Cistokrvný Indián z kmeňa Pawnee v štáte Arizona súrne potreboval peniaze. Zašiel do banky a žiadal si pôžičku.

- Koľko potrebuješ? - spýtal sa bankár.

- Päťsto dolárov.

- Na ako dlho?

- Možno na dva týždne, možno na dva mesiace.

- Aké nám môžeš poskytnúť záruky? Čo máš?

- Sto koní.

To, pravdaže, ako záruka stačilo a Indián dostał peniaze.

Po čase prišiel Indián do banky a mal pri sebe dvetisíc päťsto dolárov. Zaplatil dĺžobu aj úroky a ostatné peniaze si vopchal za košeľu.

- Prečo nechceš tie zvyšné peniaze uložiť v našej banke?

Indián sa pozrel na bankára a spýtal sa:

- A koľko koní máte ako záruku.

Strašné, - vzdychá Elo, - na budúci týždeň budem mať štyridsať! Ani na to nechcem mysliť!

- Nič si z toho nerob, - utešuje ho priateľka, - aj ja budem mať tento rok štyridsať.

- To sa ti povie, ale ja ich budem mať po prvý raz!

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívalo:

Otráviť niekoho - si l'stivý človek.

Otrávený byť - pravdepodobne stratíš priateľa.

Padák vidieť - nemoc v dome a blízkom okolí.

Padnúť z výšky - nečakaj nič nové; na rovnnej zemi - musíš byť pozorný a opatrný; do priekopy - bude sa o tebe klebetiť; iných vidieť padnúť - čaká ťa úspech.

Pacholka vidieť - budeš mať návštevu; vidieť ho pracovať - blahobyt; vidieť ho hádať sa - spory a hádky v dome.

Paleta s farbami - šťastie; bez farieb - neštastie.

Palmový háj - úspech v povolaní.

Palmové vetvičky - dobrá budúcošť; niest' ich - povýšenie v práci.

Parohy - veľké sklamanie v láске.

Pasca na myši - onedlho ťa niekto oklame.

Pašovať - práca ti robí starosti.

Páv s roztiahnutým chvostom - nastanú dobré pomery; počut' ho kričať - budeš mať opletačky.

Pavie perie - máš sklony k okázanému vystupovaniu.

Pečenú zverinu jest' - budeš mať dobrý, pokojný život.

Pečienku vidieť - splnené nádeje; jest' - výhra na lotérii.

Pena, vidieť ju - nestálosť v láske; šľahať ju - vieš sa pretvarovať.

Pergamen - šťastie v láske.

Pero na klobúku - si náladový.

Pery bledé - zlost', hnev; krvácajúce - budeš sklamaný; kvitnúce - blahobytnej život.

Petržlen - onedlho nájdeš veľa priaznivcov. (jš)

skákať po hlave. Niekoľko je dôležité presadiť sa, aby si vás ľudia mohli lepšie všimnúť.

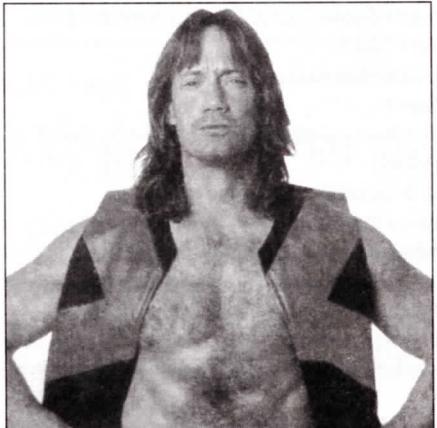
4-6 bodov: Väčšinou správne odhadujete, ako sa máte správať k iným. Nekonáte prudko, naopak, každý krok si premyslíte. Ste človekom, ktorého sebavedomie nie je závislé od mienky iných. Dokážete zdravo oceniť sami seba a aj v kritických situáciách viete nájsť zlatú strednú cestu.

7-9 bodov: Máte sklon privlastňovať si partnera. Je tak preto, že vám doteraz vždy všetko vychádzalo. Veľmi túžite po uznaní, čo dosť zaťažuje vaše okolie. Neprikladajte tak veľký význam tomu, kto a čo o vás hovorí alebo si myslí. Uťahčíte život sebe a svojim priateľom, keď budete od nich menej vyžadovať. Uznanie sa potom samo dočasť. (jš)

REKREÁCIA ZA MREŽAMI. Na ostrove Langholmen v západnej časti Štokholmu sa kedysi nachádzalo najväčšie väzenie vo Švédsku. Vláda tejto krajiny ho zrušila v roku 1975. O 14 rokov neskôr sa istá skupina podnikateľov rozhodla kúpiť ostrov a dávne väzenie adaptovať na hotel. Prestavba trvala dva roky a stála 11 miliónov dolárov. Z 200 bývalých väzenských ciel vzniklo sto hotelových izieb. Každý apartmán má pohodlnú pričnu, skromné, ale elegantné vybavenie, no a vo dverách a oblokoch - mreže. V hoteli sa uskutočňuje „zábava“ na policajtov a zlodajov. Hostia, oblečení v pásiakových väzenských kombinézach, sú rozmiestnení v celách a zatváraní na kľúč. Trávia tam čas ako sa im len páči, pričom z času na čas ich vypúšťajú na prechádzky po nádvori. Hotelová obsluha - v uniformách väzenských strážcov - zaobchádza s „väzňami“ so značnou, samozrejme predstieranou prísnosťou. Záujem o pobyt v tomto „väzení“ je mimoriadne veľký a všetky „cely“ sú už na niekol'ko mesiacov dopredu objednané. Na snímke: rekreačný pobyt za mrežami.

DRIEČNY HERKULES. Ktože nepozná vysokého a driečneho Herkulesa z populárneho televízneho seriálu, ktorý už dlhší čas vysiela u nás televízia Polsat. Vlastným menom Kevin Sorbo, bojujúci s obrami, centaurmi, kyklopmi a ženami s troma hadími chvostami, nechce byť známy len ako silný syn boha Dia. Preto sa počas letnej prestávky v nakrúcaní seriálu pokúšal zahrať vo filme Cull dobyvateľ. Žiaľ, aj tu mu ponúkli úlohu siláka, na akého aj vyzerá. Cull žil v dávnych časoch, ešte skôr ako známy Conan barbar, ktorého kedysi stvárnil vo filme slávny Arnold Schwarzenegger. Film natáčali v Prahe a

v bývalej Juhoslávii. Podarí sa Kevinovi (na snímke) oslobodiť sa od úloh udatných víťazov? Schwarzeneggerovi sa to v istej mierre podarilo.

ZLATÁ SVADBA STÁLE TRVÁ. V jednom z vlaňajších čísel Života sme písali o oslavách 50. výročia sobáša britskej kráľovnej Alžbety II. a princa Edinburga Filipa, ktoré sa začali v júli veľkou garden-party v záhradách kráľovského Buckinghamského paláca. Oslavy pokračovali aj v nasledujúcich

mesiacoch a na záver minulého roka sa pri tejto príležitosti stretli v Londýne predstavitelia viacerých kráľovských a kniežacích rodov. Ako písala tlač, do Londýna prišlo 10 kráľov s manželkami a vyše 50 princov a princezen, dokopy viac ako 2000 vysoko postavených hostí. Na recepcii, ktorú pri tejto príležitosti usporiadal britský premiér Tony Blair, boli však prítomní aj obyčajní roľníci, robotníci, policajt a dokonca komik Rowan Atkinson, čiže známy Jano Fazuľa. Na snímke: zlatí jubilanti - Alžbeta a Filip.

TETOVANIE NA RANDE. Najmôdeniešie tetovanie v Amerike robia vraj v San Francisco a využívajú naň henu, čiže prirodzené rastlinné farbivo. Možno si ho ľahko urobiť na celom tele, tým viac, že je oveľa menej bolestivé ako tradičné tetovanie, a navyše je menej záväzné, keďže jeho trvalosť je pomere krátka - iba tri týždne. Potom začína blednúť a onedlho úplne zmizne. A tak všetko možno začínať od začiatku, čo je dôležité pre tých, ktorí sú citove nestáli budť ich každá móda rýchlo nudi. Nová metóda tetovania zaujala už viaceré známe filmové hviezdy. Hovorí sa, že móda na tetovanie sa vraj spája s koncom storočia a dekadentnými prúdmami. Na snímke: tetované plecia vraj známej filmovej hviezdy.

MAJSTER INTELEKTU. Ir Dominic O'Brien sa už po tretíkrát stal víťazom svetovej olympiády v osobitných, dalo by sa po-

vedať, rozumových športoch. Tohoročná olympiáda sa konala v Londýne za účasti niekoľkosto pretekárov. Zápolili v rôznych súťažiach vyžadujúcich neobvyklú pamäť a veľké asociačné schopnosti - od kariet a šachu až po hru master mind. Väčšinu z nich vyhral práve O'Brien. Treba podotknúť, že majster svojmu mozgu, ktorému vďačí toľko úspechov, venuje mimoriadnu starostlivosť. Stačí uviest', že ho poistil až na... milión britských libier. Na snímke: víťaz olympiády pri kartách.

PIVO AKO LIEK. Kto chce, nech verí, kto nechce, nemusí. Avšak riaditeľ výskumu koronárnych trombáz na Lekárskej fakulte Wisconsinskej univerzity John Folts tvrdí, že práve pivo značne znížuje riziko infarktu. Nie je to vďaka alkoholu, ale vďaka flavonoidom, ktoré obsahuje chmel, jačmeň a slad. Flavonoidy (široká skupina organických zlúčenín) zrejme bránia krvným doštíčkám, aby sa zhľukovali a vytvárali zrazeniny, ktoré sú hlavnou príčinou infarktov. Folts tím zistil, že zdravé je najmä pitie čierneho piva, ktoré má viac flavonoidov ako pivo svetlé.

„OTEC“ DIVÝCH HUSÍ. Francúzski polovníci radi poľujú na stáhovavé bielohlavé husi. Ich väšeň bola asi prveľká, lebo husi si našli na stáhovanie nové trasy, zd'aleka obchádzajúce polovnicke revíry. Meteorológ Christian Moullec sa podujal, že tieto nové trasy vypadá. Preto vo svojom dome vychoval kŕdlik bielohlavých husi od vyliahnutia z vajíčka tak, aby si mysleli, že on je ich matkou. Bol neustále s nimi, navykal ich na svoje motorové rogallo (druh lietadielka), a tak keď prišiel čas na odlet do teplých krajín, brali husi ako prirodzenosť, že Moullec letí s nimi. Tak teda dvanásť husí a jedno rogallo odletelo novou trasou z regiónu Cantal v centrálnom masíve Álp do Grande Briére na západ krajiny. V denných etapách dĺžkach 105 až 150 kilometrov preleteli 650-kilometrovú trasu priemernou rýchlosťou 55 km za hodinu. Keďže husi lietali lepšie ako Moullec, zakaždým počkali, kým nahodil motor a vystúpil do výšky, a až potom, keď videli, že ich môže nasledovať, zvolili si svoj smer letu. Na snímke: Moullec a jeho husi počas letu. (jš)

Stretnutie otvára J. Majerčáková

Farár K. Koniarczyk požehnáva oblátky

PRI OBLÁTKE V NOVEJ BELEJ

Foto: J. Pivočarčík

Učitelia pri jednom stole

Novoročný vinš skladá zhromaždeným J. Cervas

Bolo o čom rozprávať i počúvať...

Hrá malý E. Cervas

Pri stoloch vládla výborná nálada

Do tanca vyhľadáva belianska kapela

Bialka (pri Tribši) - v lete dravá, teraz ako potôčik. Foto: J. Pivovarčík

DRUKARNIA TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

WYKONUJE:

jedno- i wielobarwne druki wysokiej jakości
w formatach A2 i B3
(prospekty, etykiety, ulotki, akcydensy, książki itp.)

ZAMÓWIENIA PRZYJMUJE:

Biuro Zarządu Głównego TSP
ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: 632-66-04, 633-09-41, tel./fax: 634-11-27
nr konta: BDK w Lublinie II/O Kraków 10701193 -2017-2221-0100

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW poleca do nabycia następujące publikacje:

Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.I</i> , (rocznik), Kraków 1993	3,00 zł
Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.III</i> , (rocznik), Kraków 1995	3,50 zł
J. Ciągwa, J. Szpernoga, <i>Słowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	2,50 zł
Zbigniew Tobijański, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	5,00 zł
J. Ciągwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	5,00 zł